

ERDÉSZETI LAPOK

LXXVIII.
ÉVF.

AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET
K Ö Z L Ö N Y E

2.
FÜZET.

KIADJA AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET

Megindították 1862-ben Wagner Károly és Divald Adolf

Felelős szerkesztő és kiadó:
DR. ING. MIHÁLYI ZOLTÁN

Főszerkesztő:
BIRÓ ZOLTÁN

Megjelenik minden hó 15-én.

Előfizetési díja: egész évre 24 P, erdészeti altiszteknek 12 P.

Az Országos Erdészeti Egyesület tagjai a tagdíj fejében kapják.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapesten, V., Alkotmány-utca 6 sz. II. emelet.

(Tavbeszélő: 123-722.)

Ifj. székhelyi dr. gróf Mailáth József. †

Súlyos veszteség érte egyesületünket ez évi január hó 23-án, amikor ifj. székhelyi dr. gróf *Mailáth József*, egyesültünk választmányi tagja, életének 44. évében, hosszas szenvedés után Budapesten elhunyt.

A Megboldogult egyikike volt a magyar nagybirtokos-osztály legértékesebb tagjainak, akinek jövőbeli szerepléséhez a magyar közélet is igen szép reményeket fűzhetett.

Mint embert, mély vallásos meggyőződés, a mások bajaival szemben való, keresztényi szeretettől áthatott megértés és ritka szociális érzés jellemezték. Mint birtokosban a magyar erdők egyik legmegértőbb, leghűségesebb barátját tiszteltük, aki saját gazdaságában nemcsak tulajdonosa, de mintaszerű gazdája is volt az erdőnek.

Egyesületünknek hosszú idő óta választmányi tagja és időközben hosszabb ideig elnöke volt a Magyar Erdészeti és Vadászati Műszaki Segédszemélyzet Országos Egyesületének is, amelynek az ügyeit mindig a legnagyobb megértéssel karolta fel.

Amíg egészségi állapota engedte, nemcsak az egyesület választmányi ülésein vett mindenkor részt, de szívesen és készséggel vállalta azokat a harcokat is, amelyeket egyesületünk a magyar erdőgazdaság ügyeinek védelme érdekében fejtett ki.

Korai elhunytát egyesületünk mélységesen fájlalja és áldott emlékét kegyelettel őrzi meg.

Krónika.

1. Fagazdaságügyi Kutató Intézet Budapesten.

Az „*Internationaler Holzmarkt*“ január 28. számából vesszük a következő közleményt:

„Amint Budapestről jelentik a Külkereskedelmi Hivatal vezetőjének, *Ghyezy* Vilmosnak a kezdeményezésére fagazdaságügyi kutató osztály létesül. Ennek az intézménynek a hivatása lesz minden lehetőséget kikutatni és tanulmányozni arra vonatkozólag, milyen módon lehetne az új középeurópai viszonyok mellett Magyarország faellátását előnyösen biztosítani.

Ausztriának a Németbirodalomhoz való csatlakozása következtében Magyarország ugyanis elvesztette legfőbb fa-szállítóját úgy, hogy ennek a Magyarországra számára olyan fontos nyersanyagoknak a behozatalához új alapokat kell keresni.

Ennek a feladatnak a megoldásánál a megalakítandó „Magyar Fagazdaságügyi Fakutató Kutató Osztály“ számára nagyon széleskörű és hálás munkakör nyílna meg.

Az 1939. évi egész magyar fabehozatal minden valószínűség szerint kb. 120 millió pengőt fog kitenni.

Miután ez a behozatal teljesen kötött formában történik, magától értetődően szükséges, hogy minden rendelkezés alaposan átgondoltassék és felülvizsgáltassék, ami egy Fagazdaságügyi Kutató Intézet létesítését egyenesen szükségessé teszi.

A költségek fedezése akként történék, hogy a fabehozatal, de a belföldi forgalom is bizonyos illetéket fizetne, *m³-kint 1—2 pengőt.*

Remélhető egyébként, hogy az iparügyi minisztérium is hozzájárul a költségek fedezéséhez.“

Az a körülmény, hogy a közlőny egy félhivatalos állami szervre, a Külkereskedelmi Hivatalra utal, azt a látogatot kelti bennünk, hogy maga a közlemény is félhivatalos.

Ez az oka azután annak, hogy kissé részletesebben kívánunk a kérdéssel foglalkozni.

A Csonkaország faellátása egyike a háború utáni gazdasági élet legsúlyosabb és legfontosabb kérdéseinek.

Majdnem két évtizedes harc emléke fűződik hozzá, amelyet a magyar termelésnek kellett folytatnia a külföldi fabehozattal szemben.

Emlékezünk még arra az időre, amikor a földművelésügyi minisztérium külkereskedelmi osztálvának a szakelőadója szinte megütközve bámult ránk, amikor a műfabehozatali kérdésbe akartunk beleavatkozni.

Egész őszintén kijelentette, hogy hiszen a műfa-behozatal teljesen ipari kérdés, ami a kereskedelemügyi minisztériumhoz tartozik (akkor még nem volt külön iparügyi minisztérium).

Emlékezünk arra az időre is, amikor késhegyig menő harcot kellett folytatnunk a magyar fatermékek elhelyezése érdekében.

Amikor még két-háromszor megtört vicinális tarifák, súlyos forgalmiadó teher alatt nyögve, minden vámvédelem nélkül rothadt a magyar tűzifa az erdőn s a gyérítéseket a legtöbb helyütt nem is lehetett foganatosítani.

Nyugodt önérzettel könyvelhetjük el, hogy a harcok nem voltak teljesen eredménytelenek és volt idő, amikor *a fabehozatali kérdések kivétel nélkül megfordultak a hivatalos érdekképviseletnél, az Országos Erdészeti Egyesületnél.*

Az volt a meggyőződésünk, hogy az intéző körökön már teljesen úrrá lett az egyetlen helyes fölfogás.

Mert a mi véleményünk szerint csak az a fölfogás lehet helyes, amelyik az ipar szükségleteit, az ipar behozatali igényeit a belföldi termelés lehetőségeihez kívánja idomítani.

Hogy a köz szempontjából jelentett-e ez a munka valamelyes eredményt, csak két adatra hivatkozunk.

Az 1928—29. években az ú. n. konjunktúra idején az összes fabehozatal értéke 140—150 millió pengőre rúgott, amiből közel 40 millió esett magára a tűzifára.

Ezzel szemben az utolsó három év fabehozatalának az értéke egy évben sem haladta meg a 70 millió pengőt s a behozott tűzifa értéke (az 1938. évet kivéve) nem érte el az évi 5 milliót.

Ezt az eredményt azonban csak úgy lehetett elérni, hogy *a behozatal irányítása a földművelésügyi minisztérium kezében volt.* Ugyanaz a szerv intézkedett a behozatal tekintetében, ha nem is formailag, de lényegileg, amelyiknek a

kezében volt a belföldi termelés ügyeinek az intézése, s amelyik ennek következtében természetszerűleg tájékozva volt a termelés eredményeiről is.

Nyugodt lélekkel állíthatjuk, hogy a magyar erdőgazdaság érvényesüléséért folytatott hareban nemcsak résztvett minden alkalommal az egyesület, mint érdekképviselői szerv, de *a más érdekképviselőkkel, vagy kívülálló intézményekkel szemben folytatott küzdelemben — hivatásának megfelelően — az egyesület állott az élvonalban!*

Néhány év óta sajnálattal tapasztaljuk, hogy ez a hathatós együttműködés az egyesület és a minisztérium között ezekben a kérdésekben eleinte gyengült, az utóbbi időben pedig majdnem teljesen megszűnt.

Nem keressük ennek az elhidegülésnek a kulisszatitkait.

Csupán annyit állíthatunk róla, hogy *nem az egyesület mindenkori munkakészségén, felelősség- vagy tehervállalásán mult!*

Hiszen a gyakorlati élet másik terén a gazdaság érdekeit éppen olyan lényegbevágóan érintő erdőtörvény végrehajtásánál az egyesület és az állami igazgatás között az összhang ma is teljes mértékben meg van s az egyesület ma is nemcsak minden erejével áll a minisztérium kezdeményezései mellett, de igen sokszor jön maga is új és értékes kezdeményezésekkel.

A hibát tehát nem az egyesületben kell keresni.

A helyzet azonban minden tekintetben igen elszomorító.

Őszinte sajnálattal kellett látnunk, hogyan csúszik ki napról-napra a fabehozatal és belföldi forgalom irányítása az erre egyedül hivatott földművelésügyi minisztérium kezéből.

Annak a minisztériumnak a kezéből, amelyiknek *legelsőrendű joga és kötelessége a belföldi termelésnek a kereskedelmi érdekeknél mindenestre fontosabb érdekeit ezen a téren is megvédeni* és amelyik minisztérium tisztikara évtizedek gyakorlatára és mindennél fontosabb helyi ismeret-

teire támaszkodva, szakképzettsége alapján is hivatott ezeknek a kérdéseknek az irányítására.

Az a terület-vesztés és az a hatáskör-csökkenés, amit ezen a téren szenvedett a minisztérium, *katasztrófális lehet az ország egész erdőgazdaságára* és igen súlyos veszteségeket hozhat egész közgazdaságunk szempontjából is.

A mi meggyőződésünk az, hogy a magyar faellátást két irányban kell befolyásolni.

Rá kell kényszeríteni a fogyasztást arra, hogy a belföldön is előállítható termékeket használja fel elsősorban!

Másodsorban pedig a behozatalt kell visszaszorítani tisztán azokra a területekre, amelyeknek a szükségleteit nem tudjuk belföldi termelvényekkel ellátni.

Ennek a két követelménynek a legtermészetesebb folyamánya az, hogy *csak az a hatóság intézheti a behozatal ügyeit, vagy legalább is azt illeti a döntő szó, amelyik a belföldi termelés irányítására is hivatott.*

Csak két igen kézenfekvő példát hozunk föl.

Az egyik a tűzifa kérdése.

10 évvel ezelőtt évi 170.000 wg. körül mozgott a behozott s az ú. n. magyar kereskedelem nem akarta a cser és tölgy tűzifát vagy egyéb faválasztékokat felvenni azzal az indokolással, hogy az a közönségnek nem kell.

A földművelésügyi minisztérium és az érdekképviselőlet együttes munkájának az eredménye volt az, hogy ez a behozatal 6 esztendő alatt $\frac{1}{8}$ -ára esett vissza s a magyar termelés ma minden tűzifa választékát akadálytalanul tudja értékesíteni.

Értékesíteni tudja anélkül, hogy a piacra hozott választékok ellen a közönség részéről kifogás merült volna föl.

Íme, a kényszer hatása alatt (mert kényszer-intézkedéseket is kellett alkalmaznia a kormányzatnak) a kereskedelem ebben az esetben ellátta a maga nemzeti hivatását is.

Átvette és elhelyezte a belföldi gazdaság termelvényeit.

A másik a bányafa kérdése

Összes bányáink a legnagyobb megértéssel fogadták a magyar erdőgazdaságnak azt a felkínálkozását, hogy a tölgy-

és fenyőbányafát ahol csak lehet, pótolják más belföldi termelésű anyagokkal.

És ez a megértő együttműködés több mint 30%-kal csökkentette ezideig a magyar bányafa-behozatait.

Bányáink jórésze pedig ma már maga is keresi ezeket az olcsóbb és könnyebben megszerezhető választékokat.

De a pótlás lehetősége nemcsak ezen a téren áll fenn. Ott vannak az építési anyagok.

Utalunk azokra a tapasztalatokra, amelyeket a nyárfa tartósságára vonatkozólag mai lapszámunk „Különfélék” rovatában hozunk.

Utalunk azokra a közleményekre, amelyekkel már 10 évvel ezelőtt rámutattunk arra, hogy 12—15 éves nyárültetvényekből már igen jól lehet a falusi földél alá megfelelő szarufát termelni.

Utalunk azokra a méret- és fatömeg-beli eredményekre, amit az újabban meghonosított nyárfajokkal (*Populus robusta* stb.) még ennél rövidebb idő alatt is eltértek.

Nyugodt lélekkel merjük állítani, hogy ha az ezeknek a fanemeknek sokkal erősebb mértékben való tenyésztésére irányuló törekvéseink közvetlen a háború utáni időkben is eredménnyel jártak volna, ma már aratnánk, és a faragott fa behozatalának egy igen jelentős %-a fölöslegessé vált volna, sőt a fűrészelt anyagok behozatalát is számottevően lehetne már csökkenteni.

Nem járhat azonban eredménnyel az erdők szaporítására, a meglévők megjavítására irányuló törekvés abban az esetben, ha az ezeket a kérdéseket intéző kormányzati tényező nem tudja egyúttal a termelvények értékesítését és ezáltal a beruházások jövedelmezőségét is biztosítani.

Mert csak az a minisztérium mondhatja meg, hol és milyen mértékben van szükség behozatalra, amelyik tudja azt, hogy a belföldi termelés mit tud ma és mit fog holnap a piacra hozni.

Ezeknek a kérdéseknek a megfelelő elintézése azt jelenti, hogy évente sokszor 10 millió pengő külföldi tehertől szabadulnánk meg, úgy, hogy ennek a számottevő része munkabér címén jut annak a mezőgazdasági munkás és

törpebirtokos osztálynak a kezébe, amelyiknek az ellátása a kormányzatnak ma talán a legnehezebb gondja.

A leghatározottabban állást foglalunk ezért az ellen, hogy ezeknek a kérdéseknek az intézése a földművelésügyi minisztériumból kikapcsoltassék és egy olyan szervre bízassék, amelyiknek a hivatása elsősorban kereskedelem-politika.

Nem lehet beleszólnunk abba, hogy a minisztérium rá akarja-e bízni a más ágazatnál mutatkozó termelési fölöslegeknek a külföldön való elhelyezését erre a szervre, mert hiszen ez elsősorban kereskedelmi feladat s a külföldi piacok felkutatása és megszervezése talán inkább a kereskedelem feladata.

Nem nézhetjük azonban összetett kézzel azt, hogy a behozatal irányítása kicsússzék a termelést irányító minisztérium kezéből, mert itt az első cél a belföldi termelés fokozása és elhelyezése, ami megfelelő behozatali politika nélkül el sem képzelhető.

Készséggel elismerjük a földművelésügyi minisztériumtól független szerv jószándékát, nagyvonalúságát, de kétségbevonjuk teljes joggal a magyar termelés érdekeihez és lehetőségeihez való hozzáértését és ezirányú elhivatottságát.

A háborús Nagymagyarország idején, amikor pedig az egész nemzet élete, a hadrakelt sereg műszaki igényeinek az ellátása fordult meg ezen a kérdésen, a forgalom irányítása, mint a termelés elválaszthatatlan tartozéka a földművelésügyi minisztérium kezében maradt és csak mint segítő-társ működött közre a kereskedelemügyi minisztérium.

Ma sem lehet elképzelni más megoldást, mert a faellátás első alapja a belföldi termelés, ezt pedig a behozatal kérdéseinek kézbentartása nélkül irányítani, elősegíteni, fejleszteni nem lehet.

A hozzánemértésnek fényes bizonyítéka a csak úgy odavetett „m³-kint 1—2 pengő“ forgalmi illeték.

Aligha tudja a cikk sugalmazója, hogy ez, a behozatalt is beszámítva, évi 4—8 millió pengőt jelent s hogy a magyar termelvényeknek mennyiség szerint 60—80%-a ezt a megterhelést el sem bírja.

Arra kérjük ezért a nyilvánosság előtt a földművelésügyi miniszter Urat, méltóztassék ezt a kérdést a saját hatáskörébe visszaszerezni és a teendő intézkedéseknél — úgy mint eddig — az érdekképviseletet is meghallgatni.

*

2. A m. kir. földművelésügyi miniszter jelentése a rendkívüli fahasználatok mértékéről.

Tisztelt Képviselőház!

Az 1935. évi IV. törvénycikk 38. §-ának 7. bekezdésére való utalással, az engedélyezett rendkívüli fahasználatok mértékéről szóló, 1937. évre vonatkozó jelentésemet az alábbiakban van szerencsém tisztelettel megtenni:

1937. január 1-től 1937. december végéig kihasználásra engedélyezett	3820.2 k. holdon = 305.616 m ³
Ebből művelési ágváltozással kapcsolatos fahasználat volt	335.8 k. holdon = 26.864 m ³
A fahasználatból az 1936/37. és 1937/38. időnyre engedélyezett	3671.1 k. hold = 293.688 m ³
későbbi időszakra	149.1 k. hold = 11.928 m ³

Összehasonlítva a közölt adatokat az előző évben engedélyezett rendkívüli fahasználatok adataival, meg kell állapítanom, hogy ezek valamivel magasabbak. A mutatózó emelkedést indokolja egyrészt az a körülmény, hogy egyes vidékek gyenge termései miatt fizetőképességükben legyengült birtokosok köz- és magántartozásaiknak csak az erdő fokozottabb igénybevételével voltak képesek eleget tenni, másrészt pedig az, hogy az ország tűzifaellátásában beállott nehézségek miatt a rendkívüli fahasználatok engedélyezése — mindig a törvény korlátain belül — de némileg enyhébben bíraltatott el.

A benyújtott kérelmek legnagyobb része öt évi hozamnál kisebb rendkívüli fahasználatok engedélyezésére irányult. Ennél nagyobb mértékű fahasználat csak a vagyoni romlás veszélyének fennforgása esetén engedélyeztetett. Közérdekű földbirtokpolitikai szempontokra tekintettel hivatali elődeim — egészen helyesen — az előbbiekkal azonosnak minősítették erdőbirtokossági és legeltetési társulatok, valamint közületek részéről előterjesztett olyan fahasználati kérelmeket is, amelyekkel jórészképp kisgazdákból álló érdekeltségek, létfenntartásukhoz szükséges ingatlanok megszerzését kívánták lehetővé tenni.

Kisebb mennyiséget tesznek ki azok a fahasználatok, amelyeknek engedélyezését a faanyag értékének megmentése érdekében elemi csapások, vagy rovarkárosítások tették indokolttá.

Az engedélyek kiadásánál az állam pénzügyi érdekeire tekintettel a köztartozások elsősorban való kiegyenlítésének kötelezettségét mindig kikötötték. A túlhasználatoknak kötelező megtakarítása és a vágásterületek újraerdősítésének biztosítása iránt a megfelelő intézkedések is minden alkalommal megtörténtek.

gróf Teleki Mihály s. k.,

m. kir. földművelésügyi miniszter.

A magunk részéről csak néhány szót kívánunk a jelentéshez hozzáfűzni.

Az engedélyezett rendkívüli használatok mértéke a csonkaország erdőterületének 0.18—0.19%-a; 50 éves átlagos vágásfordulóval számítva pedig a szabályos vágásterületnek 8.3—9.0%-a.

Egyáltalán nem olyan mértékű tehát, hogy aggodalomra is okot adna.

Annál inkább állíthatjuk ezt, mert sok olyan „rendkívüli“-nek minősített használatról tudunk a ma még üzemterv nélkül kezelt erdőkben, amelyiket — ha az üzemterv megvolna — a múlt megtakarításai címén, vagy a végleges vágásforduló alapján részben vagy egészben rendes használatnak kellett volna minősíteni.

Tiszta képet csak akkor kapunk majd ezekről a használatokról, ha az erdőtörvényben előírt üzemtervek az összes erdőkre elkészültek.

Ez az, aminek a gyorsabb ütemben való foganatosítását igen szükségesnek tartanók.

B. Z.

*

Chronik. Von Z. Biró.

Nach Meldung einer ausländischen Zeitschrift beabsichtigt das ungarische Aussenhandelsamt ein „Holzwirtschaftliches Forschungsinstitut“ aufzustellen, dem die Überwachung und Leitung der Holzversorgung des Landes anvertraut werden soll.

Verf. tritt diesem Vorhaben schärfstens entgegen. Bei der Deckung des Holzbedarfs sei in erster Linie die Leistungsfähigkeit der Forstwirtschaft zu erwägen, bezüglich der nötigen Regelung

hat also der Landwirtschaftminister das entscheidende Wort zu sprechen.

Der Landesforstverein unterstützte die Holzwirtschaftspolitik der Regierung immer nach bestem Können und nicht ohne Erfolg. Es ist also umsomehr beklagenswert, dass in der letzten Zeit einige wichtige Fragen ohne Zutun der Interessenvertretung entschieden wurden. Die nachteiligen Folgen der Nichtbeachtung wichtiger Gesichtspunkte verlangen unverzügliche Abhilfe. Die Holzversorgung ist — der Erzeugung angepasst — der einzig zuständigen Behörde, dem Landwirtschaftsminister zu unterstellen, dem der Forstverein mit Rat und Tat bereitwilligst zur Verfügung steht.

*

Die Angaben des durch den Minister dem Abgeordnetenhaus vorgelegten Berichtes bezüglich der Überschlägerungen geben zur Besorgnis keinen Anlass. Im Interesse der Forstwirtschaft ist aber die baldigste Regelung sämtlicher Betriebe: also die Fertigstellung der Wirtschaftspläne erwünscht.

*

Chronique, par Z. Biró.

On dit que l'Office hongrois du Commerce extérieur envisage la création d'un Institut de recherches forestières qui serait chargé de tout ce qui concerne le ravitaillement de la Hongrie en bois.

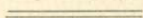
L'Auteur prend nettement parti contre ce projet et insiste sur la nécessité de réserver au ministre de l'agriculture la compétence suprême en matière d'approvisionnement de bois.

*

Editorials. By Z. Biró.

The Hungarian Foreign Trade Office is said to have the intention of establishing a Timber and Wood Economy Investigation Institute in order to entrust it with the management of the whole Hungarian timber and wood economy.

The author opposes decidedly this intention and demands for all questions of timber and wood supply the highest competence of the Minister of Agriculture.

Üzem- és hozamszabályozás.

Írta: Fekete Zoltán.

Ezzel a tárggyal most az erdőrendezési utasítás vonatkozásaiban kívánok foglalkozni. Ezért az utasítás besztásához alkalmazkodom.

A VI. rész *A*) szakasza első helyen a szabályos vágásrendről beszél. Ha az erre vonatkozó előírásokat tanulmányozzuk, azt látjuk, hogy az utasítás a vágásrend alatt inkább a *vágásirányt* érti, míg azokat a szempontokat, amelyek más értelemben vannak kihatással a vágásrend megszabására, inkább a *B*) szakaszban (Általános üzemterv), tárgyalja. Bár ez az elkülönítés gyakorlatilag megokolt, mégis kétségtelen, hogy a vágásrend és a vágásirány fogalma nem fedi egymást s ezért szükséges volna itt csillag alatt rámutatni arra, hogy a vágásrend részletes szabályozásának egyéb feltételeit a *B*) szakasz tartalmazza.

Behatóan foglalkozik az utasítás a *vágáscsoport* fogalmával. A vágáscsoport elnevezés annakidején új műszó volt s nyilván azért alkalmazta azt az utasítás alkotója a régi *vágássor* helyett, hogy elejét vegye a *vágássorozattal* való összetévesztésnek. Ez az óvatosság kétségen kívül megokolt volt, annál is inkább, mert az 1920. évi utasítás a vágássorozatok (teljes korfokozatú fióküzemosztályok) egészen megszüntette.

Bizonyos tekintetben azonban mégsem tartom az utasítást egészen következetesnek. Ebből a gyakorlatban is származtak bizonyos félreértések, melyeket a jövő erdőrendezési utasításának meg kellene szüntetnie.

A vágáscsoport az utasítás szerint rendszerint 2—3 tagból áll, de állhat egyetlen tagból is, sőt, kivételesen egy és ugyanaz a tag két vágáscsoport kötelékébe is tarthatik.

Jellemző a vágáscsoportra, hogy abban a vágások egyirányban haladnak (szélveszély esetén a széllel szemben). Ezért a régi *vágássor* elnevezés igen találó volt s jobban fedte a fogalmat, mint a *vágáscsoport*.

Azt is mondja az utasítás, hogy a vágáscsoport a szál-

erdőben „többnyire“ csonka, azaz nem teljes korfokozatú. Azt hiszem, ezt a megjegyzést el lehetne hagyni, mert a *teljes* korfokozat a fennebb említett 2—3 taggal úgysem fér össze s ha elképzelhető is, hogy valamely szálerdőben a vágások véges-végig egymás mellé sorakozzanak, az annyira ritka eset, hogy annak lehetőségére kár is célozni.

A szöveg további részében ezt olvassuk: „Sarj- és középerdőkben ellenben rendszerint teljes vágáscsoportok alakíthatnak.“

A vágáscsoport, mint olyan, akkor is *teljes*, ha csak 2—3 tagot foglal magában. Helyesebb volna tehát az idézett szöveget így fogalmazni: „Sarj- és középerdőkben ellenben teljes korfokozatú vágáscsoportok is alakíthatók.“

Azt tapasztaltam, hogy a gyakorlatban a régi vágássorozatokat sok helyen egyszerűen vágáscsoportoknak nevezik s megkülönböztetésükre a régi római számokat használják. Úgyhogy ebben az esetben nem történik más, mint hogy a *vágássorozat* helyébe *vágáscsoport* elnevezés lép. Éspedig akkor is, ha a vágás ezeken a területeken nem halad végig egyirányban, tehát ha a vágáscsoportnak ez a jellemző tulajdonsága a valóságban hiányzik. Ez nyilván kifogásolható.

Egyébként önmagábanvéve célszerűnek tartom, hogy ezekre a különféle, teljes korfokozatú erdőtestekre a *vágáscsoport* elnevezés alkalmaztassék, mert ez nyelvileg is, fogalmilag is igen jól megfelel. Ebben az esetben azonban azoknak a tagoknak az összességét, amelyekben a vágás valóban egyirányban halad, másképen kell elnevezni. Ezekre nézve vissza kellene állítani a régi, teljesen megfelelő *vágássor* elnevezést.

Ma már nincs okunk attól tartani, hogy ez a *vágássorozattal* való összetévesztés révén zavart okozhat, mert hiszen az utóbbi műszó többé-kevésbé feledésbe ment s fiatalabb erdőrendezőink egy része nem is igen tud róla.

Az *általános üzemterv* (15. o.) címét a szöveges részben is *általános vágástervre* kellene módosítani, hogy az V. számú táblázat címével összhangzásban legyen.

A hozadékszabályozás módját illetőleg az utasítás két főlehetőséget állapít meg, anélkül, hogy az alkalmazandó

eljárást közelebbről megjelölné. Csak annyit mond, hogy a szabályoshoz közelálló üzemosztályokban elegendő a legközelebbi 20 évi vágásterületet megállapítani, egyébként az általános üzemterv a további fordulószakokra is elkészítendő.

Az első esetre tehát a sorok közt a tágabb értelemben felfogott állománygazdaság rendszerét, a másodikra a szakozást ajánlja. Nézetem szerint világosabb volna a dolog, ha a szöveg a körülírás helyett meg is nevezné az alkalmazandó hozadékszabályozási módot.

Rá kell mutatnom arra, hogy az állománygazdaság fogalmának lényege felől szakközönségünk egy része tájékozatlan. Oka pedig ennek az, hogy ez a kérdés irodalmunkban eddig még nem volt behatóan tárgyalva.

Állománygazdaság alatt sokan kizárólag *Judeich* állománygazdasági rendszerét értik. És kétségtelen, hogy ennek a műszónak ő a szerzője, tehát bizonyos joggal alkalmazható az az ő módszerére. De vannak *Judeich* eljárásának olyan feltételei is, amelyek más hozadékszabályozási móddal is jól összeegyeztethetők, tehát az állománygazdaság *lényegére* nem jellemzők. Ilyen például, hogy a vágássorozatok és tagok terjedelmét nem szabad igen nagyra szabni s hogy a fordulószaki vágásterületek összefüggésére nem kell figyelemmel lenni, továbbá, hogy a pénzügyi vágásfordulót kell alkalmazni és a vágási érettség megítéléséhez a mutatószázalékot segítségül venni.

Mindezek a feltételek azonban bármely más hozadékszámítási mód alkalmazása esetén is figyelembevehetőek, tehát nem tartoznak az állománygazdaság *jellemző* tulajdonságai közé. Hiszen *Judeich* maga is elismeri, hogy az állománygazdaság más elvek szerint megállapított vágásfordulóval is jól megfér.* Hasonlóképpen alkalmazhatók *Judeich*-nak a vágássorrendre vonatkozó szabályai a szakozás szerint berendezett erdő bármely alakjára is.

Egyedül jellemző tehát az állománygazdaságra, hogy a szakozás merev rendszerét elvetve, mellőzi a vágásterv

* *Fekete Lajos*: Erdőrendezéstan, 298. old.

elkészítését az egész vágásfordulóra s a hozadékokat esetről-esetre csak a legközelebbi rövid (10—20 éves) korszakra kívánja szabályozni. Eközben figyelembe veszi a tényleges korosztályeloszlást s a véghasználatra előírandó erdőrészeket kizárólag a vágás szükségszerűsége szempontjából úgy válogatja össze, hogy a hozadékoknak a korosztályok egyenetlenségéből származó eltérései a lehetőséghez képest mérsékelten legyenek. Egyszersmind meg van engedve ebből a célból az is, hogy az illető korszakra előírt vágásterület a szigorúan vett fél vagy egész fordulásszaki vágásterülettől kisebb-nagyobb mértékben eltérjen. *Judeich állománygazdagsága tehát az állománygazdaságnak csak egy különleges esete, egy alfaja, melyet joggal nevezhetünk Judeich-féle állománygazdaságnak, anélkül, hogy ez a tágabb értelemben felfogott állománygazdaság rendszerének létezését értelmileg kizárná.*

A németek ennek a szabadabban értelmezett állománygazdaságnak az *Altersklassenmethode* nevet adták, mely műszónak magyar fordítása a fennebbi, körülíró alakon kívül nincs. Szó szerint *korosztályeljárásnak* vagy *módszernek* kellene azt fordítanunk, ez azonban kissé erőltetetten hangzik. A németek csak a *Judeich-féle állománygazdaságot* nevezik *Bestandeswirtschaft*-nak. Az új utasításban mindenestre jó volna nevet adni a javasolt eljárásnak.

A magam részéről a német „*Altersklassenmethode*” elnevezést sem tartom találónak. Hiszen a vágásterv csak egy fordulósakra készül, tehát az a legtöbb esetben csak a legidősebb egy-két korosztálynak a szabályos állapothoz való viszonyából indul ki a fordulószi hozadék megszabásánál, míg a többi korosztállyal és a távolabbi fordulósziakkal nem sokat törődik. A fősúly mégis csak a legközelebbi fordulósziakra besorozandó állományok gondos összeválogatásán nyugszik, tehát az *állománygazdaság* találobb és megokoltabb elnevezés, mint a *korosztály-módszer*. Az eljárás legjellemzőbb sajátása azonban (hogy t. i. a vágásterv csak 1 fordulósziakra készül el) sem az egyik, sem a másik elnevezésben nem jut kifejezésre. Ezért volna kívánatos új, jellemzőbb nevet kitalálni az *Altersklassenmethode*

átültetésére a magyar szaknévtár számára. Kérem tisztelt kartársaimat, hogy erre vonatkozó jó ötleteiket lapunkban közöljék.

Szükséges volna az utasításban nemcsak a sorok közt, hanem határozott alakban kijelenti, hogy a hozamszabályozásnál bármely szakozási mód is alkalmazható. Ez a mai viszonyok közt egyáltalában nem veszedelmes, mert hiszen az üzemtervet úgymint minden 20. évben újra kell készíteni, tehát a szakozási rendszer merevségéből folyó áldozatoktól nem kell tartani.

Természetes, hogy ennek megfelelően az általános vágástervnek is többféle mintáját lehetne adni, melyek közül az üzemterv készítője választhatna. Raktáron tartani csak az olyan nyomtatványt kellene, amelyikből nagyobb fogyasztás várható.

Hogy milyen legyen az általános vágásterv mintája, az attól függ, hogy az üzemterv többi nyomtatványa tekintetében milyen megállapodás jön létre. Az Erdészeti Lapok múlt évi IV. füzetében foglalkoztam azzal a kérdéssel, hogy nem lehetne-e a IV. sz. üzemtervi rajzra szerkesztéséhez szükséges adatokat mind egy kimutatásban összefoglalni,* miáltal az általános vágásterv mentesülne a termőhelyi osztályok és a korosztályok kimutatásától, amely adatok jelenleg a nyomtatvány baloldalát foglalják el. Ennek volna bizonyos előnye. Többek közt az, hogy az általános vágásterv egészen külön állana, ami az átnézetességet emelné.

A termőhelyi osztályok táblázatát és a sűrűségek eloszlására vonatkozó kimutatást *Béky Albert* is külön kimutatásban kívánja tárgyalni** s így az általános vágástervet a termőhelyi osztályok kimutatásától mentesíteni. Ő azonban az 1880. évi utasításban előírt VIII. számú táblázatot szeretné visszaállítani (Korfokozatok átnézete a jelen állapot, a térszakozás és a célbavett szabályos állapot szerint). Én *Béky* érveléséből úgy látom, hogy ő súlyt helyez az egy fordulósakba sorozott erdőrészeknek közvetlen egymás-

* *Fekete Z.*: Az erdőgazdasági üzemterv rajzabrábrás mintái (323. old.)

** *Béky A.*: Erdőgazdasági üzemtervünk fejlesztése. Erdészeti Lapok, 1936., 11. old.

után-sorakoztatására (t. i. papiroson). Ez mindenesetre növeli az áttekintést és csökkenti a kimutatás terjedelmét. Ezért *Békly* javaslatát megszívlelendőnek tartom. A célbavett szabályos állapotra vonatkozó rész természetesen teljesen elesnék. Ezt nyilván *Békly* is így gondolta.

Az utasításnak a vágássorrendre vonatkozó része megfelel azoknak az általános elveknek, amelyeket a gyakorlat elfogadott és a besorozással kapcsolatban szem előtt szokott tartani. Kétes esetekben a mutatószázalék szolgálhat számszerű útmutatással a besorozás sorrendjét illetőleg.

Nézetem szerint másféle hozadékszabályozási módok elől (képletes módszerek, *Biolley-féle* ellenőrző eljárás, *Ajtay* módszere stb.) sem lehet mereven elzárkózni s azok alkalmazását eleve megtagadni, bizonyos biztosítékokat azonban mégis ki kellene kötni arranézve, hogy az előírányzott terület- és fatömeghozadék a szabállyossal könnyen összehasonlítható s a használatok észszerűségének elve minden eshetőségre érvényesíthető legyen.

A szájalóerdőre elő kellene írni a *szabályos állapot tervezetének* elkészítését, mert enélkül a vágásterv helyességét ellenőrizni nem lehet. Ugyanezt kívánja meg a közép-erdő hozadékszabályozása is. Ezekre *Fekete Lajos* eljárása vagy a *Biolley-féle* ellenőrző eljárás volna alkalmazandó.

A *részletes főhasználati tervnek* a *részletes véghasználati terv* címet adnám. Mert a *főhasználat* tágabb fogalom. Ez minden olyan használatot felölel, melynek tárgya a *fa* anyaga. Ezzel ellentétben a *mellékhasználatok* az összes egyéb erdei használatot foglalják magukban, melyek a *fa* anyagon kívül állanak (erdei gyümölcs, fűtermés, vad, hal, kő, nád stb.) A *főhasználat* aztán lehet előhasználat vagy véghasználat. De ez az elkülönítés is teljesen elmosódhatik akkor, ha a hozadékszabályozásban a terület irányító szerepe háttérbe szorul és a fatömeg, illetőleg a növedék lép helyébe, a kor helyett pedig a vastagság szolgál a vágási érettség mértékéül.*

* V. ö. *Fekete Z.*: A használatok elnevezése. Erdészeti Lapok, 1937., IV. füzet, 316. old.

Ami a részletes véghasználati terv berendezését illeti, az ellen komolyabb kifogást tenni nem igen lehet. Mindenesetre így is megfelel a célnak. Természetes, hogy a szálalóerdőre és a középerdőre nem alkalmazható. Ott csak egy vágásterv van s az általános és részletes vágásterv nem különül el egymástól.

Kisebb változtatásképpen a következőket ajánlom:

A *bruttó* és a *nettó* kifejezés mellőztessék. Azelőtt is megvoltunk enélkül a két idegen szó nélkül, amikor *nyers fatömegről* és *tiszta kihozatalról* beszéltünk. A kifogásolt kereskedelmi kifejezéseknek legkevésbé van helyük az üzletiességtől távolálló, honzervatívus természetű erdőgazdaság szaknévtárában.

A jelenlegi fatömegnek és a növedéknek külön-külön rovatot adnék. Ez közvetlenebbé tenné az adatok szemléletét és az ellenőrzést is egyszerűsíténé.

Helyesebbnek tartanám, ha a jelenlegi fatömeghez nem 10 évi, hanem csak 5 évi növedék adatnék hozzá. Ez jobban megfelelne a valóságnak, mert hiszen a terv csak 10 évre szól, tehát a vágásig átlagosan eltelt idő 5 év. A második félfordulósakra készülő új véghasználati terv fatömegadatait aztán szintén a félfordulós szak közepére kellene kiszámítani. Ennek nincs különösebb gyakorlati akadálya még akkor sem, ha olyan erdőrészekről van szó, amelyeknek a fatömegét a közbeeső revízió alkalmával nem becsüljük meg közvetlenül.

A szálaló- és a középerdő hozadékszabályozása annyira szövevényes, hogy errenézve az utasításban részletes előírásokat adni nem igen lehet. Elegendő tehát a rendszerekre hivatkozni. Ezt az utasítás részben meg is teszi, de legalább megemlítené volna a *Biolley* eljárása is. A külföldön általában ezt ismerik, bár kétségtelen, hogy azzal szemben *Fekete L.* eljárásának olyan előnyei vannak, amelyek annak gyakorlati alkalmazását teszik ajánlatosabbá. Nálunk egyébként az egész kérdés kevésbé jelentős, mert hiszen rendszeres használatra alkalmas szálaló- és középerdők ügyszólván nincs is.

A *részletes előhasználati tervben* nem különíteném el

a tisztítóvágást a gyéritéstől. A kettő közt nincs annyira lényeges eltérés, hogy ezt megokolná. Az értékesítésen kívül mind a kettőnek az a célja, hogy a fenntartani kívánt állományrész fejlődését előmozdítsa. A 20 éves kor nem természetes határ az előhasználat nevezett két faja közt. Mert hiszen fiatalabb faállományban is eszközölhetek gyérités-szerű használatot (pl. egykorú elegyetlen fenyvesben) s 20 évesnél idősebb erdőrészletben is felszabadíthatom a nemesebb fafajokat a gyomfák nyomása alól. A tisztítóvágást elegendő volna a „kivitelre vonatkozó és egyéb megjegyzések” rovatában jelezni.*

Hasonló nézeten van *Béky Albert* is,** akivel abban is teljesen egyetértek, hogy a mi viszonyaink közt, legalábbis az esetek nagyobb részében helyesebb a gyéritendő fatömeget (helyszíni szembecsléssel) erdőrészletenkint külön-külön megszabni és előírni. A korosztályok szerinti sommás számításnak csak ott van helye, ahol a gazdaság a hosszú, rendszeres gyakorlat folytán már megállapodott, a gyérités alkalmazott módja kiforrott és ahol megfelelő fatermési táblánk is van, amelyre számításaink támaszkodhatnak.

Ma azonban még nem tartunk ott. Közepeskorú erdőrészleteinket a multban sok esetben nem gyéritették megállapodott elvek szerint. Gyakran találunk túlsűrű faállományokat, melyekben a multban alig, vagy egyáltalában nem volt gyérités, majd másutt a terpeszkedő böhöncök zavarják az erdő egyöntetűségét s eltávolításukkal sokszorosán túllépjük a szabályszerű gyéritési fatömeget. Hogy alkalmazzuk hát ezekre a fatermési tábla adatait? Hiszen akkor a valóság hasonlítani sem fog a részletes előhasználati terv előírásaihoz!

Tudatosan pedig ne kövessünk el hibát. Különösen, ha azt nagyobb áldozatok árán elkerülhetjük. Már pedig ebben az esetben ez a kedvező lehetőség valóban fennáll. Hiszen üzemterv készítése az erdőrészletek bejárása nélkül

* V. ö. *Fekete Z.*: Tisztítás, tisztítóvágás, tisztázóvágás. (Erdészeti Lapok, 1937., V. füzet, 415. és köv. lapjai.)

** *Béky A.*: Erdőgazdasági üzemtervünk fejlesztése. Erdészeti Lapok, 1936., 14. old.)

alig képzelhető. Ha pedig a gyéritendő erdőrésztelen át-
megyünk, módunkban áll a holdankint gyérithető fatömeget
szembecsléssel megítélni.*

A részletes előhasználati terv és nyilvántartás bal-
oldala ezt az egyszerű alakot nyerhetné:

Előhasználatok 1938-tól 1947-ig						
Tag	Erdőrészlet	Gyérités (tisztítóvágás)			Eset- leges haszná- lat	Megjegyzés
		Terület	Fatömeg			
			hol- dan- ként	ösze- sze- sen		
			k. hold	m ³		
26	a	16·4	10	164	—	Főleg a sarjak.
26	b	12·8	15	192	—	Főleg a sarjak.
27	a	20·0	20	400	—	Sürgős!
27	b	24·6	20	492	—	Sürgős!
28	a	10·6	5	53	—	A szükséghez képest.
28	b	10·0	5	50	—	Tisztítóvágás.
29	a	36·0	25	900	—	A szúfa és esüestörött törzs mind!
29	b	18·0	15	270	—	Főleg a gyertyán.
Az egész üzemosztályból					2000	

* Kétségtelen, hogy ehhez bizonyos gyakorlat szükséges, amelyet azonban könnyű megszerezni. A kezdő jól teszi, ha itt-ott kítűz egy-egy negyedholdas területet, azon az előhasználati törzseket kijelöli, meghatározza és 1 kat. holdra átszámítja. Néhány nap alatt annyira viheti, hogy azután nyugodtan támaszkodhatik a szembeclésre. Mint-hogy azonban az ítélőképességnek is állandó ellenőrzésre van szüksége, tanácsos az ellenőrző próbát időnkint (évről-évre) megismételni. Így a nagyobb hibákat elkerülhetjük s nem eshetünk a puszta elképzelésből eredő tévedésekbe, amelyekről még az idősebb szakember sem ment.

Erre gyakorlati példát is tudok mondani. A besztercebányai erdőigazgatóság egykori kiváló erdőrendezője beszélt el nekem annakidején, hogy egyszer nagy vitája volt az egyik erdőgondnokság vezetőjével a holdankint gyérithető fatömeg tekintetében. Az erdőgondnok 10 m³-t akart holdankint kiszedni egy közepeskorú lúcosból, az erdőrendező azonban 8 m³-hez kötötte magát, mint felső határhoz. Végre a helyszínen döntöttek el a kérdést. Kítűztek 1 kat. holdas próbateret s azon közösen jelölték ki a kivágandó törzseket, majd szabályszerűen meghatározták azok fatömegét. *Az eredmény 40 m³ volt 1 holdon.* Íme a kísérlet oktató ereje!

Minthogy a tulajdonképeni terv nem igen tölti ki a félívet egész szélességében, azért az ügyis zsúfolt nyilván-
tartásból egy-két évfolyamot át lehetne hozni a baloldalra.
Esetleg a korosztály is kaphatna rovatot (az erdőrészlet
rovata után).

Vagy pedig más megoldás volna az, ha az előhaszná-
latokat korosztályok szerint is részleteznők, amikor is a bal-
oldal a következő alakot kapná:

E l ő h a s z n á l a t o k t ó l i g													
T a g	Erdőrészlet	Fatömeg 1 k. holdon	G y é r í t é s (tisztítóvágás)						Összes elő- használati fa- tömeg	Megjegyzés			
			I.		II.		III.				IV. és V.		
			korosztály területén										
			Te- rű- let	Fa- tömeg	Te- rű- let	Fa- tömeg	Te- rű- let	Fa- tömeg			Te- rű- let	Fa- tömeg	
m ³	k. h.	m ³	k. h.	m ³	k. h.	m ³	k. h.	m ³	m ³				

Az esetleges használatnak itt nem volna külön rovata,
hanem annak tervezett fatömegét csak a terv végén kellene a
gyerítések fatömegéhez hozzáadni.

Bár nézetem szerint a fent ajánlott minták vala-
melyikének elfogadása az 1920-i nyomtatványt többé-
kevésbé fölöslegessé tenné, mégsem kellene azt feltétlenül
elejteni, hanem vagylagosan azt is érvényben lehetne
hagyni, hogy az illető erdőgazdaságnak leginkább megfelelő
mintát szabadon lehessen megválasztani.

A részletes felújítási tervben Békyvel egyetértően
(idézett értekezése, 15. oldal) szükségesnek tartom, hogy a
mesterségesen felújítandó terület külön is ki legyen mu-
tatva. Elvégre az erdőgondnoknak is kell valami tájékoz-
tató adat az évi szükségletre nézve, akár veszi, akár maga
neveli a csemetét. Ha ezt a *tájékoztató jelleget* az utasítás

hangsúlyozná, ezzel elejét venné az esetleges félreértéseknek.

Tény, hogy ez a terv a nyilvántartással együtt már úgyis elég zsúfolt. Új rovatokat tehát csak más rovatok elhagyásával lehetne benne elhelyezni. Ezt az alábbi minta szerint vélem megoldhatónak:

Tag	Erdőrészlet	Kiegészítendő fiatalos és tisztás	Félfordulószerkezeti vágásterület:			Folyóteresen aláteleptető	Összes felújítandó terület	Ebből mesterségesen erdőszítendő	Megjegyzés
			egész	mesterséges úton	természetes úton				
k a t a s z t e r i h o l d									

Szokatlan talán, hogy a kiegészítendő fiatalost és a tisztást egy rovatban foglaltam össze. Gyakorlatilag azonban ennek semmi hátránya nincs. Tulajdonképen *tisztás* csak kevés van.* És ezeket is éppenúgy mesterségesen kell erdőszíteni, mint a kiegészítendő fiatalosokat. Tehát nincs szükség arra, hogy külön rovatot kapjon, különösen, ha takarékoskodni kell a hellyel. Nem tartom azonban fölöslegesnek, hogy az utasítás *szövege* egyes rovatok helyes értelmezésére nézve felvilágosításokat tartalmazzon. Ez mellőzhetővé teszi a túlságosan hosszú rovatcímeket.

Helykímélés céljából az *egész terület* és a *sűrűség* rovatát is elhagytam. Ezek megvannak a részletes erdőleírásban, tehát a felújítási tervben nem kell okvetlenül szerepelniök. Az ellenőrzés szempontjából sem jelent ez olyan nagy hiányt, legfeljebb egy kis kényelmi hátrányt.

Rövidíteni lehetne a nyilvántartásnak a *leletre* vonat-

*) V. ö.: Fekete Z.: Néhány műszavunk helyes értelmezése. (Erdészeti Lapok, 1937., 346. old.)

kozó részét is, ha a *hátrálékot* nem részleteznők a rovatok címe szerint. Az egyes erdőrészletekre nézve úgyis felvilágosítást nyújt ebben az irányban a felújítási *terv* maga, csak a végösszegben nem volnának elkülöníthetők a hátrálékok címei szerint. Ez azonban talán nem is olyan fontos.

Természetes, hogy mindezeknek a rövidítéseknek a szüksége megszűnnék akkor, ha a nyilvántartás nem volna a részletes tervekkel egyesítve, hanem külön állana. Erről azonban a maga helyén!

Végül még néhány szót az *útépítési tervről*. Kétségtelen, hogy erre a tervre a mi viszonyaink közt nagy szükség van. Az erdők feltárása nálunk általában nagyon tökéletlen. Rossz utunk ugyan van elég, sőt több, mint kellene, de kevés uradalomról mondhatjuk el, hogy az szakszerűen van feltárva. És ha történik is valami ezen a téren, nem mindig érvényesül az egész birtokrészre kiterjedő, átfogó rendszer elve, hanem bizony gyakran csak ötletszerűen oldanak meg egy-egy részletkérdést, nem pedig szerves összefüggésben a jövőben folytatandó feltárás többi részletével.

Ezért, különösen a nagyobb uradalmakra nézve igen helyénvaló az utasításnak az az intézkedése, hogy „első ízben általános úthálózati tervet is kell készíteni.” Nem ártana azonban néhány szóval megadni azokat az elveket is, amelyeket az úthálózati terv elkészítésében irányadónak kell tekinteni.

Ezenkívül szükséges volna az útépítési tervhez térkép-vázlatot is csatolni. Ez sokkal szemléltetőbb, mint a feltárandó tagok egyszerű felsorolása. Ezen a vázlaton rajta volna az egész tervezett úthálózat. Az eredeti úthálózati tervet fénymásolati úton vagy könyvomat alakjában lehetne sokszorosítani s ebből egyet-egyet az üzemterv készítése, illetőleg az üzemátvizsgálás alkalmával csatolásra felhasználni. A tervezett útvonalak fekete színben maradnának, a már kiépített vonalak vörös színnel, a jövő 10 év alatt kiépítendő útszakaszok pedig kék színnel volnának felülrajzolandók. Így mindenkor szem előtt volna az egész terv és ellenőrizhető volna annak fokozatos végrehajtása. Termé-

szetes, hogy ezt csak a nagyobb uradalmaktól kellene és lehetne megkívánni.

*

Wirtschafts- und Nutzungsregelung. Von Prof. Z. Fekete.

Kritische Besprechung der gegenwärtig geltenden Forsteinrichtungsanweisung und einige Abänderungsvorschläge, die in dem unter Bearbeitung stehenden Erlass Gesichtspunkte der Praxis zur Geltung bringen wollen.

Das neue Forstgesetz erfasst für die betriebsplanmäßige Bewirtschaftung alle Waldbesitze, es wäre also nach Ansicht des Verf. zweckdienlich, wenn die künftigen Instruktionen in der Wahl der Ertragsregelungsmethode und der Einzelplanungsform mehr Freiheit dem Wirtschaftsführer gewähren möchten.

*

La réglementation du traitement et de l'exploitation, par le Prof. Z. Fekete.

D'après les enseignements de la pratique sylvicole, il est à souhaiter que les nouvelles Instructions forestières, actuellement en élaboration, laissent une assez grande liberté au chef d'aménagement et d'exploitation.

*

Regulation of management and yields. By Prof Z. Fekete.

On the basis of practical experiences the author points out that in the new forest organisation instruction, now under preparation, more scope ought to be afforded to the manager of forestry.

A német erdő- és fagazdaság piacrendje.

Írta: Dr. Mihályi Zoltán.

Hosszabb idő óta kísérem figyelemmel azokat az intézkedéseket, amelyekkel a hatalmas német birodalom mutat ismét egészen új utat — nekünk, erdészeknek.

Úgy gondolom, nem lesz egészen hiábavaló, ha a hazai szakkörök is tudomást szereznek végre arról, ami a szomszédban történik.

Mert csodálatosképen külföldről még mindig inkább csak az elmélet és a tudományos elgondolások jutnak el hozzánk, noha tudjuk már, hogy a szélsőséges magyar éghajlat alatt könnyen elpusztul sok kényes nyugati csemete.

És mégis, amikor szinte a szemünk láttára izmosodik óriássá a német erdészet szakunk *leggyakorlatibb* hivatásában: *nemzeti feladata teljesítésében*, — akkor erről itthon senki sem beszél.

Rábízom az olvasóra, érdemes-e mégis némi figyelmet szentelni az előttünk lévő példának.

Az adatokat részben a különböző folyóiratokból, részben a német erdészgyűléseken szedtem össze.

*

Németország erdősültsége az 1938. évi területgyarapodás előtt kerekén 27% volt, ami Ausztriának és a Szudétaföldnek a birodalomhoz való csatolása után 29.4%-ra emelkedett.

A régi közgazdasági tantétel szerint egy ország faellátása akkor tekinthető biztosítottnak, ha területének kb. 25%-át borítja erdő és ebben a tartamosság követelményeit kielégítő gazdálkodás folyik.

A birodalom szükségletét azonban a belföldi termés régebben sem tudta fedezni. A rengeteg bánya, cellulóze- és papírgyár, valamint az építkezések ellátására kevés volt a fenyvesek hozadéka, a 25%-nyi lomberdő pedig nem adhatott annyit, ami a keresletet kielégíthette volna.

Az 1925—1929. terjedő időben évente átlag 12 millió m³ szarfát kellett Németországnak külföldről behoznia és

miután a fának, mint nyersanyagoknak az igénybevétele — különösen ipari célokra — egyre fokozódik, a külföldről való függőség mind nyomasztóbbá vált, amivel a kormány nem tudott megbirkózni.

Mert 1933-ig az egész német közgazdaság, tehát az erdő- és fagazdaság is, a szabadelvű, kapitalisztikus rendszer uralma alatt állott, amely a gazdálkodás legfőbb céljának a szabad verseny alapján elérhető minél nagyobb pénzbeli eredményességet tekintette.

Ennek a szemléletnek az érvényesülése a német erdőgazdaságot súlyos válságba sodorta. Sehol a világon annyi természetes állapotban lévő, elegyes lomberdőt nem irtottak ki, mint Németországban, pusztán magasabb évi járadék elérése céljából, mert a fenyőfélék nagyobb szerfaszázalékuk révén — elméletben — jelentős jövedelemtöbbletet biztosítanak a birtokosnak.

Hogy ez mennyire elhibázott intézkedés volt, szükségtelen bővebben kifejtenem. A sokszor alkalmatlan termőhelyre telepített elegyetlen erdei- és lucfenyvesek növekvésükben hamarosan megakadtak, talajuk elromlott, a tűz, szél, rovar- és gombakárosítók óriási pusztításokat végeztek bennük, úgy hogy már a háború előtt is több komoly szakember emelte fel a szavát a természetes állapotához való visszatérés érdekében. Akinek alkalmá volt közről látni a német síkság erdeifenyveseinek száz mérföldekre terjedő egyhangúságát, az megérte *von Keudell* áldozatos felbuzdulását, amellyel a saját kis gazdaságában kívánt példát mutatni a „fenyősivatag“ („*Nadelholzsteppe*“) megbontására.

De egyéb bajok is jelentkeztek. A fenyőfélék nagymértékű elszaporítása egyrészt túlkínálatot, másrészt nagymértékű tartós árlemorzsolódást vont maga után, amivel szemben a vevők igényei fokozatosan emelkedtek. Ezeknek a körülményeknek a természetes folyománya volt, hogy az erdőgazdaság jövedelmezősége egyre csökkent, a birtokosok eladósodtak, termeltetni nem tudtak, tehát nagymértékű munkahiány állott be. Miután pedig az olcsóbban termelő külföld akkoriban akadály nélkül küldhette fáját az or-

szágba, a piacot az idegen áru versenye is fojtogatta. A kapitalisztikus gazdálkodás még a nyersanyagforrások földrajzi helyzetét sem vette tekintetbe és számos faipari vállalat — amely a behozatalra alapította az életét — az erdős vidékektől távol eső vasúti csomópontokban vagy kikötőkben építette fel telepét.

Ez volt a helyzet, amikor a nemzeti-szocialista párt 1933-ban átvette az uralmat, hogy jelszavát: „*a közjónak minden magánérdeket alá kell rendelni*“ a gyakorlatban is megvalósíthassa.

Az új államforma egyik legfontosabb feladata a német nép *valóságos szükségleteinek a fedezése*. Ezért szakítania kellett a korábbi gazdasági elvekkel, mert nyilvánvaló volt, hogy célját csak teljesen új alapokra fektetett rendszerrel, mélyen a magánjogba nyúló, az egyéni szabadságot erősen korlátozó intézkedésekkel érheti el.

Meg kellett teremteni *a zavartalan nyersanyagellátás feltételeit, a termelés és fogyasztás egyensúlyát*, még pedig lehetőleg a külföld kikapcsolásával.

Ehhez pedig nem csak forgalomszabályozó intézkedésekre volt szükség, hanem elsősorban *a hazai erőforrások teljesítőképességének a fokozására* és a gazdálkodásnak a közjó érdekei szerint való tervszerű *irányítására*.

Így indult el útjára az egész német gazdasági élet reformjának keretében *az erdő- és fagazdaság újjászervezése*, amelynek eredményei előtt őszinte csodálattal kell meghajolnunk.

Felöleli: *az erdők fenntartását, szaporítását, állapotuk és kezelésük javítását, hozamuk növelését és legjobb kihasználását, végül pedig a piac szabályozását*.

Ezeknek a feladatoknak a megoldásához szükséges volt: a mezőgazdaságilag nem művelhető területek beerdősítése, a szerfatermelés fokozása, a használatoknak az országos szükségletek szerint való irányítása, az árak megszüntetése, a termelt anyag megfelelő elosztása és végül a behozatalnak az állam közgazdasági érdekeivel való összeegyeztetése.

A termelés növelése szempontjából a faanyag gazda-

ságos felhasználása is fontos tényező. A kevésbé értékes fafajok számára tehát megfelelő fogyasztási ágakat kellett találni, az értékeseket a legkényesebb helyekre állítani, de törekedni kellett a túlméretezés megszüntetésére és a vegyi feldolgozás körének erős kibővítésére is.

*

Az első és legfontosabb tennivaló a *meglévő erdőállomány fennmaradásának a biztosítása* volt.

Erre a bölcs előrelátás figyelmeztette a kormányt, amely jól tudta, hogy bel- és külpolitikai sikerei a gazdasági élet hihetetlen fellendülését vonják maguk után. Ilyenkor pedig vállalkozási kedv nem tud mértéket tartani, a verseny erősen kiéleződik és először a gyengébbeket pusztítja el, de előbb-utóbb önmagában is összeomlik. A porosz-francia háborút követő konjunkturában pl. minden vállalkozás hónapok alatt vagyonokat keresett, de csakhamar bekövetkezett a híres „*Krach*“, amely végül is nem kevesebb mint 5 milliárd márka veszteséget okozott a német gazdasági életnek.

Az erdőben fekvő tőke megvédése érdekében tehát erélyes rendszabályokról kellett gondoskodni. Az erdőpusztítás megakadályozása céljából hozott, 1934. évi január hó 18-áról kelt törvény (*Gesetz gegen Waldverwüstung*) kimondja, hogy az erdő az egész nép legértékesebb vagyontárgyainak egyike, amelynek fenntartása, ápolása és fejlesztése az államnak, a birtokosnak és az erdőtisztnek egyformán kötelessége. Ezért elrendeli a termelés minőségbeli fokozását, megtiltja az erdőállomány épségét veszélyeztető beavatkozásokat, korlátozza a tarvágások kiterjedését és a tartamosság érdekében a vágásfordulókra vonatkozólag is kellően indokolt utasításokat ad.

Hasonló cél vezérelte a paraszt-hitbizományok létesítéséről szóló 1933. évi szeptember 29-ii törvényt (*Reichserbhofgesetz*). Németországban ma paraszt-erdő gazdasági okokból (pl. eladósodásból) kifolyólag el nem idegeníthető, sem kezelésében tisztán pénzügyi szempontok nem érvényesülhetnek. Ez a törvény is kétségtelenül rengeteg értéket mentett meg a pusztulástól.

Az erdőgazdaság-érdekében hozott, nagyszúlyú elhatározásnak kell azonban az 1934. július 3.-áról, illetőleg 1935. július 26.-áról kelt vadászati és természetvédelmi törvényeket (*Reichsjagdgesetz* és *Reichsnaturschutzgesetz*) is tekintenünk.

Az utóbbinál magasabbrendű *ethikai* szempontok vezérelték a kormányt: a nép ősi, tiszta örömeinek, a német tájak harmonikus szépségének a biztosítása volt a főcél, mint olyan tényezőké, amelyek a hazai földhöz való ragaszkodás, a testi és lelki üdülés, tehát végeredményben az egész németiség erőkifejtésének örök forrásai. Mert aki megtanul olvasni a természet nyitott könyvében, az meg tudja becsülni annak egyik legszebb képét: az erdőt és így közvetve is öntudatos munkása lesz a nemzeti javak fenntartására irányuló törekvésnek.

A vadászati törvény *anyagi* vonatkozásaiban is igen közelről érinti az erdőgazdaságot. Tudjuk, hogy ahol túlságosan elszaporodik a fővad, tönkreteszi az erdőt. Mivel pedig Németország erdeinek 75%-a fenyő, az okozott kár hatványozottan súlyosabb és igen sok helyen a szarvas elsatnyulására vezetett. Itt nem segíthetett már sem vérfelfrissítés, sem mesterséges etetés, sem a tilalmi idő szabályozása, csak egy: a fővadállománynak a megengedhető mértékre való apasztása.

A stettini közgyűlésről írt beszámolómban idéztem Oberstjägermeister *Scherping* szavait: „Az a vadász, akinek a gondolkodása nem terjed túl a vadászaton, akit minden cselekedetében egyedül a vadászat szenvedélye vezérel, a vad legnagyobb ellensége.“

Ez a kijelentés nem erdészember, hanem hivatásos vadász szájából hangzott el, aki azonban eljutott annak az igazságnak a felismeréséig, hogy *egészséges vadállomány csak egészséges erdőben tartható fenn.*

A hüvös tárgyilagossággal elrendelt és kérlelhetetlen szigorúsággal ellenőrzött intézkedéseknek meg is van a fogantaja. Hogy pedig *minőséget* a tenyésztés valóban csak józanul, korlátok között tartott mennyiség mellett adhat, azt a német szarvas rohamosan emelkedő agancsméretei igazolják.

Az erdőgazdaság messzenéző céljait kívánta szolgálni a fafajták nemesítése érdekében 1934. évi dec. 13-án hozott törvény (*Forstliches Artgesetz*). Ez a vidékenkint kialakult és a termőhelyi tényezőkhöz való alkalmazkodás által legjobban megedződött válfajok gondos továbbtenyésztésére, jótulajdonságaiknak folytonos kiválasztással való fokozására, a rossz minőségű idegen vagy kétes eredetű állományok mielőbbi eltávolítására, a felújításoknál a helyi viszonyok szigorú figyelembevételére, csak igazolt származású, elsőrendű tenyészanyag felhasználására, a szaporításhoz alkalmasnak minősített állományok magtermésének összegyűjtésére és bejelentésére kötelezi az erdőgazdát.

Az erdőterület szaporítása érdekében pedig már 1934-ben megindult a nemzeti erdősítés munkája (*Nationales Aufforstungswerk*), amely minden terméketlen területet igénybe vesz fásítás céljából és a lomblevelűek fokozott felkarolásával igyekszik a természetes állapotot régi jogaiba visszahelyezni.

Miután így, minden részletre kiterjedően megkapta az erdészet a fokozott *termeléshez* szükséges előfeltételeket, *gazdasági szempontból* is biztosítani kellett a várható eredményeket. Mert különben a nagyobb kínálat áresést, végeredményben tehát a termelés ellanyhulását, az egész terv bukását vonta volna maga után.

Ezért a kormány a termelést és fogyasztást egyetlen hatalmas szervezetbe fogta össze, hogy minden áru vevőre találjon és minden igény kielégülést nyerjen.

A szabad kereskedelem örökké ingadozó játéka nem tudott volna a szükségletek állandó és zavartalan kielégítéséről gondoskodni. Tehát állami beavatkozással, merőben új elgondolás alapján kellett a kívánt *közgazdasági egyensúlyt* megteremteni és fenntartását lehetővé tenni.

Ez az intézményes piac-szabályozó szervezet a híres „*Marktvereinigung*“, a német erdészet és fagazdaság hatalmas közös érdekképviselője, amely páratlan a maga nemében.

Felépítését az előkészületek hosszú sora előzte meg.

Előbb talpra kellett állítani a súlyos válsággal küzdő termelést és ezért a kormány *mindenekelőtt megfelelő korlátok közé szorította a behozatalt*. Felemelte a vámtételeket, külön ellenőrző hivatalt állított fel a külföldről származó fa mennyiségének és elosztásának a nyilvántartása céljából, engedélyhez kötötte a behozatalt, amelyhez még a szükséges valuta hivatalos kiutalásának igazolását is megkívánta. Mindezt azért, hogy csak olyan választékok jöhessenek az országba, amelyekkel a belföldi termelés nem tud szolgálni és azok is csak a legszükségesebb mennyiségben.

Az import megnehezítésével egyidejűleg miniszteri rendeletek utasították az összes állami hivatalokat, hogy építkezéseiknél *hazai fát* kötelesek felhasználni, amely a vasúti szállításnál is messzemenő *díjkedvezményben* részesült és a körzetenként ideiglenesen megállapított *kötelező ártételek* révén kellő pénzügyi védelemhez is jutott.

Amikor az első átmeneti intézkedések sikerei az elgondolás helyességét igazolták, sor került a tervezet állandósítására: egyetemes érvényű, önmagától továbbfejlődő keret formájában.

A német tisztánlátást és gyakorlati szellemet dicséri, hogy ennek a feladatnak a megoldásához előbb kellően szilárd *szervezetbeli* alapokat keresett.

Az erdő *közgazdasági súlyának* értékelését a kormányzat igazgatásilag is kifejezésre kívánta juttatni. Ezért az 1934. július 3-án kelt törvénnyel kivette az erdőgazdaságot a földművelésügyi minisztérium fennhatósága alól és legfőbb irányítását a teljes minisztériumi hatáskörrel felruházott Birodalmi Erdőhivatal (*Reichsforstamt*) nevű külön hatóságra bízta.

Ennek az erdőszeti minisztériumnak az élére pedig az államfő nem kisebb személyiséget állított, mint Göring tábornagyot, Poroszország miniszterelnökét és a légi haderő főparancsnokát „birodalmi erdőmester“ (*Reichsforstmeister*) minőségben.

Külön ki kell emelnem — a magyarországi visszás helyzetre való tekintettel — azt, amit Németországban min-

denki a legtermészetesebbnek, sőt egyetlen helyes megoldásnak talált: hogy t. i. a *Reichsforstamt* a legfőbb hatósága egyszerre mind a vadászatnak és a természetvédelemnek is. Vezetőjét vadászatügyi intézkedéseiben a „birodalmi vadász-mester“ (*Reichsjägermeister*) cím illeti meg.

Mint az előbb már említettem, a vadászati és természetvédelmi törvények szerves kiegészítői, sőt előfeltételei voltak az egész erdőgazdaság újjáépítésére irányuló törekvésnek. Természetes tehát, hogy gondoskodni kellett minden felmerülhető hatásköri- és érdekellentét kiküszöböléséről, aminek egyszerű és bölcs módja csak a *közös irányítás* lehetett.

És hogy ez az irányítás az *erdőgazdaság szempontjai szerint* történik, ahhoz kétség sem férhet.

Németország klasszikus hazája a vadászskultúrának is és éppen, mert meg akarta menteni a vadászatot, *kivezette az öncélúság útvesztőjéből* és megszabta a helyét ott, ahol fennmaradásához és zavartalan fejlődéséhez az ősi biztos alapokat megtalálhatja: *az erdő keretében*.

Itt természetesen elsősorban a fővadra kell gondolnunk, amelynek az erdő a természetes élettere. A fővadtenyésztés erdészeti szempontból kétségtelenül igen nehéz feladat. A német kormány ugyancsak jól tudta, milyen óriási értékek forognak kockán és egy pillanatig sem habozott, amikor arról volt szó, kinek a kezébe adja a vadászat legfőbb irányítását. Az új vadászati törvény által életbe léptetett alsóbb fokú vadászati hatóságok vezetői között: a járási-, kerületi- és országos vadászmesterek sorában, az erdészek mellett igen sok más foglalkozású, kiváló vadászt is találunk, akik örömmel vállalták a tiszteletbeli állással járó terheket és hasznos munkatársai az új német vadgazdaság kiépítésének. De egyetlen egy sincs közöttük, akinek eszébe jutna az erdő rovására jogokat követelni a vadászat részére, vagy kifogást tenni az ellen, hogy a *legfőbb irányítás az erdészet kezében van*, még az apróvadtenyésztés ügyeiben is. Nyilván, mert mindnyájan jól tudják, mi szolgálja legjobban a vadászat és a nemzet érdekeit.

A birodalmi erdőmester az állami erdőbirtokok gaz-

dálkodásának az irányítója, a községi és testületi erdők kezelését a belügyminiszterrel közösen intézi. A magánerdők kezelése és a kari érdekek védelme, a nemzeti szocialista államforma felépítéséből kifolyólag, a „birodalmi termelői rend” (*Reichsnährstand*) hatáskörébe tartozik, amelynek intézkedései azonban a legteljesebb összhangban állanak a *Reichsforstamt* célkitűzéseivel. Felügyeleti szempontból minden erdőbirtok a birodalmi erdőmester alá tartozik.

*

Miután a külön minisztérium megszervezésével az erdészeti önálló hatáskörhöz jutott, következett a másik döntő fontosságú lépés, amely a tervbe vett piacszabályozás elvbeli előfeltétele volt. Az 1935. évi július hó 12.-éről kelt kancellári rendelet **az egész faipart és fakereskedelmet a birodalmi erdőmester hatáskörébe utalta.**

A német nép vezére ezzel az elhatározásával azt kívánta hangsúlyozni, hogy az erdészeti és a fagazdaság *csak közös vezetés alatt* szolgálhatja igazán az állam életbevágó fontos érdekeit. Miután pedig a szükségletek fedezésénél *a termelést hasonlíthatatlanul nagyobb feladat terheli*, az irányítást az erdőgazdaság vezetőinek a kezébe kell adni, mert *az ellátás szempontjából elsősorban a hazai erdők teljesítőképessége veendő számításba, ez pedig annyira szakdolog, hogy másra, mint erdészre, nem bízható.*

Egészséges közgazdasági viszonyok között a behozatal mindig csak az önellátás lehetőségein felül hiányként mutatkozó szükségletek kielégítését szolgálhatja, a kereskedelmi tevékenység tehát csak a belföldi termelés mennyiségének, minőségének és elosztottságának statisztikai feldolgozása után indulhat meg. Erdészeti statisztikát pedig csak erdészek állíthatnak össze és *csak az erdészek tudhatják, milyen mértékű és irányú behozatal engedélyezhető a belföldi termelés sérelme nélkül.*

Ki kellett emelnem ezeket a szempontokat, mert olvasóink éppen a mostani *Krónika* első fejezetében találnak egy szembeszökő példát arra, mennyire a természetes és egészséges fejlődés ellen van az, ami nálunk történik.

*

A szilárd elvi és igazgatási alapok lerakása után sor kerülhetett az erdő- és fagazdaság közös munkájának intézményes biztosítására. Az 1935. évi október hó 16-án hozott törvény (*Gesetz über die Marktordnung auf dem Gebiete der Forst- und Holzwirtschaft*) messzemenő felhatalmazást ad a birodalmi erdőmesternek a tervbevett piaarend életbe-
léptetéséhez és a gyakorlati megoldás céljából egy megfelelő szervezet létesítését írta elő. A törvény értelmében *a birodalmi erdőmester kötelessége a termelést, értékesítést és fogyasztást* a tényleges szükségletek hiánytalan fedezésének kívánalmai szerint *szabályozni* és a piac egyensúlyát megfelelő árvédelmi intézkedésekkel biztosítani.

A törvény nyomán azonnal nagyszabású munka indult meg, amely az 1936. év első felében főleg a termelés és értékesítés célszerű irányítására, a gömbölyegfa, fenyőbányafa és a fűrészanyag kötelező árának a megállapítására terjedt ki.

1936. őszén, az október 20-án hozott rendelettel megvalósította a birodalmi erdőmester a törvény második rendelkezését is és életbe-
léptette az *erdő- és fagazdaság piacszövetségét (Marktvereinigung)*, amelyet a nagy mű betetőzésének tekinthetünk.

A rendelkezés értelmében be kell lépnie a szövetségbe minden olyan erdő- és fagazdasági üzemnek, amely nyers áru termelésével, félkész, vagy fűrészárú előállításával és forgalombahozatalával foglalkozik, ha évi forgalma az 5000 márkát meghaladja.

Az 1937. évi május hó 14-ről kelt rendelet azonban ezt az értékhatárt is eltörölte és ezidő szerint *minden* erdő- és fagazdasági üzem köteles belépni a szövetségbe, amelynek három: *fatermelő, famegmunkáló és fakereskedő osztálya* van.

A szövetség önmaga gondoskodik a fenntartásáról és erre a célra minden üzem adóköteles forgalmának 0.5%-át fizeti be hozzájárulás gyanánt.

A szövetség szervezete igen célszerű. Legfőbb irányítója a birodalmi erdőmester által kinevezett elnök, aki egyben a minisztérium egyik osztályának a vezetője. Az elnököt

munkájában közvetlenül a központi ügyvezető és egy tanácsadó testület: az elnöki tanács (*Reichsbeirat*) támogatja, amely a fatermelő-, megmunkáló- és kereskedő-csoport megbizottaiból alakul. A gyakorlatlaltal való kapcsolatok fenntartása és elmélyítése céljából a rendelet az egész birodalom területét 15 szövetségi körzetre osztja, amelyeknek élén egy-egy körzetvezető áll, akik a helyi érdekképviseletek megbizottaiból összeállított körzeti tanács segítségével végzik munkájukat. A körzet vezetését, mint tiszteletbeli hivatalt a birodalmi erdőmester megbízásából, mindig egy-egy magasabb rangú *állami erdőtiszt* látja el, mert a közérdek úgy kívánja, hogy ilyen fontos munkakör teljesen pártatlan és hozzáférhetetlen, a legfőbb nemzeti szempontokat képviselő hatósági személy kezében legyen.

Két év óta működik ez a szövetség, mint a birodalmi erdőmester végtrehajtó szerve. Tehát nem önkormányzati testület, mert hiszen fontos államiérdeket kell szolgálnia. De mégsem egyszerű alárendelt része az igazgatási gépezetnek, hanem a tanácsadó testületek és bevont szakértők munkája alapján *életerős közös irányító tényezője az egész erdő- és fagazdaságnak, amely a hatáskörébe utalt feladatok hiánytalan elvégzéséért felelős.*

Jelenlegi elnöke *W. Parchmann*, miniszteri igazgató, a *Reichsforstamt* egyik osztályának vezetője, a német közgazdasági élet egyik kiválósága; a központ ügyvezetője *R. C. Walbrecht*, akinek az elért eredmények körül szintén felbecsülhetetlen érdemei vannak.

Mert akármilyen szépen is hangzik elméletben, amiről eddig szó volt, a gyakorlati megvalósítás mégsem volt gyerekjáték.

És talán nem is a „világnézeti átkapcsolás“: az egyéni haszonra dolgozó gazdálkodásról a közérdekű irányított ellátásra való áttérés okozta a nagyobb nehézséget. Mert hiszen a német lelkiség — ismert fegyelmességével — a rendszerváltozás bekövetkezésének tényében az új eszmék győzelmét is szentesítettnek tekintette és vonakodás nélkül, meggyőződéssel tudott azok szolgálatába szegődni.

Az egész birodalomban megindult lázas építőmunka azonban — amint már előbb említettem, — óriási mértékben megnövelte a vállalkozási kedvet és a gazdaság minden ágában gombamódra új üzemek kezdtek kinőni a földből, amelynek nagyrésze csak a versenyt fokozta volna feleslegesen, az elérni kívánt egyensúly rovására.

A bölcs mértéket megtalálni, a látszólagos korlátlan kereseti lehetőségek egy részét kérlelhetetlenül elvonni a munkára éhes tömegek elől és más foglalkozási körbe utalni őket, *a feldolgozás és értékesítés menetét a termelés üteméhez hangolni*: ez volt a szervezet igazi tűzpróbája.

Vezetői nem csekély büszkeséggel mutatnak rá, hogy *egyetlen egy intézkedésük se volt hibás*, mert mindegyiket a számításba jöhető összes helyi és országos tényezők gondos áttanulmányozása előzte meg, amihez természetesen csak kellő *statisztikai felkészültség* szolgáltatatható megbízható alapokat.

A piacszabályozás politikája az elmúlt két év alatt teljesen kikristályosodott. A „*Marktvereinigung*“ gondoskodik az erdő teljesítőképességének fokozásáról, ellenőrzi a használatokat és részletekbemenően szabályozza a birodalom egész erdő- és fagazdaságának az együttműködését, vagyis a termelés, értékesítés és elosztás irányítása mellett egyúttal *vám-, deviza- és árpolitikát is folytat* a nemzeti-szocialista gazdasági rend kívánalmai szerint.

Ma nem a kereslet és kínálat a mértékadó tényezők. A *Marktvereinigung* megállapítja a birodalom faszükségletét, de nem a vállalati igénylések, hanem az összes valóságos fogyasztás alapján. A *Reichsforstamt* ennek megfelelően irányítja a belföldi termelést és gondoskodik arról, hogy az esetleg jelentkező hiányokat a *Marktvereinigung* behozatal útján fedezze.

Igy állandó ma'ad a termelés 'és fogyasztás egyensúlya, ami az eredményes gazdálkodás legfőbb követelménye.

Németország fafogyasztásáról az alábbi kimutatás nyújt némi tájékoztatást.

	1925–29-ig évente átlag	1934-ben	1938-ban
	millió	tömörkőbméter	
Összes termelt szerfa . .	25.0	29.9	45.0
Összes behozott szerfa . .	12.0	10.6	9.0
Szerfafogyasztás összesen	37.0	40.5	54.0
Összes termelt tűzifa . .	17.2	17.8	12.0
Fafogyasztás összesen:	54.2	58.3	66.0

Látjuk tehát, hogy a fogyasztás nagymértékű növekedése mellett is erősen csökkent a szerfabehozatal és a tűzifa mennyisége. A külföld nagyobb mértékű kikapcsolása nemcsak a rendkívüli használatokra vezethető vissza, amelyek során 1934. óta az évi rendes előirányzást 50%-kal meghaladó mennyiséget vágnak a német erdőkből,* az emelkedő szerfaszázalék *a takarékosabb termelés és felhasználás eredménye*, amire még visszatérek.

Az állami irányításnak a gazdasági egyensúly fenntartásán kívül *a megfelelő elosztásról* is gondoskodnia kell. Ennek a gyakorlati megoldása úgy történik, hogy a leginkább keresett választékokat (pl. a bányá- és cellulózefát, valamint a fenyőfűrészrönköket) a termelőknek *be kell jelenteniök* a szövetségnek, amely a birodalom összes fogyasztását ismeri és a piacra kerülő választékokat oda irányítja, ahol azokra valóban szükség van.

A nagy-, közép- és kisüzemek *egészséges* számarányát az új gazdasági rend is fenn akarja tartani és ezért a *Marktvereinigung* kötelessége megfelelő mennyiségű nyersanyaggal ellátni az igényelőket. Minden üzem *valódi teljesítő képességéhez és forgalmához* mért nyersanyagra kap csak utalványt és a termelő csak ilyen utalvány ellenében szolgálhatatja ki az árut.

* A német erdőknek ezt a súlyos teherpróbáját — amely a négyes terv egyik legfontosabb pillére — a távolból nem lehet pontosan megítélni. A német szaksajtó közlései szerint legnagyobbbrészt tartalékolt készletek kihasználásáról van csak szó, mert a túlzott minőség-beli kívánalmak miatt azelőtt sok helyen nem vették igénybe az erdő évi fatermését és a gyérítéseket is elhanyagolták. Meggyőződésem szerint azonban Németország szívesen fog megint tartalékolni, mihelyt külpolitikai helyzete újból megengedi.

Az 1934. előtti időben különösen a cellulóze gyárak gyilkolták egymást a fáért; a tehetősebbek évekre szóló készleteket tudtak felhalmozni, a kisebbek máról-holnapra éltek.

A piacrend életbeléptetésével a birodalmi erdőmester lefoglaltatta a nagy gyárak fölös készleteit és felosztotta a kisebb üzemek között. Ilyen módon 1937. folyamán még kerek 1,000.000 m³ papírfa került a szűkölködő gyárak birtokába, de 1938-ban már teljesen egyenletes volt az ellátás mértéke az egész birodalomban úgy, hogy minden gyár kb. 10 hónapra elegendő nyersanyaghoz jutott.

A mennyiség korlátozása azonban semmiképpen sem jelenti az üzleti tevékenység megbénítását.

A *Marktvereinigung* legnagyobb büszkesége, hogy a kevesebb nyersanyag rávezette az erdő- és fagazdaságot arra az útra, amely lényeges előbbrejutást jelent a fejlődésben: a *minőség fokozására*.

Ebben az irányban a *személyes rátermettség és ügyesség* érvényesülésének még igen tág tere nyílik. Ezt a versenyt az állam is támogatja, nemcsak azért, mert a termékeny *egyéni képességeket* fejleszti velle, hanem azért is, mert minden minőségbeli javítás kézzelfogható *hasznot* hoz az államháztartásnak.

„*A teljesítmény dönt!*“ jelentette ki *Parchmann* elnök, ami úgy értendő, hogy az elégtelenül dolgozó vagy nyersanyagot pazarló üzemek nem számíthatnak a szövetség támogatására, csak azok, amelyek a megszabott kereten belül is hiánytalanul eleget tudnak tenni közgazdasági hivatásuknak.

Ez a szempont döntő súllyal esik latba a nyersanyagigénylések elbírálásánál és a szövetség *üzemi politikájánál*, amikor új vállalatok létesítéséről, vagy régiek kibővítéséről, esetleg megszüntetéséről kell döntenie.

Nem lehet a céлом, hogy időrendben felsoroljam és részletesen ismertessem a szövetség eddigi intézkedéseit, csak a fontosabbakra térek ki.

Az első évben (1936.) kiadott és előbb említett alap-

vető rendelkezések után a szövetség 1937-ben az egész birodalomra kiterjedő érvénnyel megállapította a gömbölyegfa elosztásának az elveit (tényleges szükséglet!) és módjait, valamint a fenyőfűrészanyag irányárait. Az utóbbi úrv értendő, hogy a birodalmi erdőmester és az árkormánybiztos által közösen kiadott rendelet teljesen a szövetség javaslata alapján készült.

Miután a kereslet és a kínálat közötti egyensúlyt a fűrészárúnál is meg kellett teremteni, a múlt év október 1-én kelt rendelkezés a vásárlási engedély beszerzésének kötelezettségét a fűrészanyag-forgalomra is kiterjesztette, egyben újra szabályozta az árakat is, amire azért volt szükség, mert időközben (az 1937. évi május 14-i rendelet alapján) *az egész behozatal a szövetség ellenőrzése alá került.*

Az 1938. évi október 1-i rendelet értelmében a belföldi lemezrönkök mennyiségét is be kell jelenteni havonként, ami a lemezgyárak zavartalan ellátása érdekében szükséges.

A legfontosabb feladatok egyike a cellulózefában mutatkozó kereslet hiánytalan kielégítése volt. Az erős verseny folytán keletkezett egyenlőtlen nyersanyageloszlás kellemetlen következményeit említettem. Nem kevésbé súlyos gond volt a behozatal visszaszorítása is.

De itt is tervszerűen bonyolódott le minden: a szövetség a szükséglet szenvedő gyárakat kielégítette, az ellátáshoz a vasúti fuvar szempontjából legkedvezőbbben fekvő vidékek fatermését vette elsősorban igénybe és az 1934. évi *7.1 millió m³-t kitevő behozatalt 3.9 millió m³-re csökkentette.*

Ez persze csak úgy sikerülhetett, hogy a *gyárak kötelesek erdeifenyőt és bükköt is a lúccanyag közé keverni.* És csodák-csodája, *a papír minősége mégse lett rosszabb!*

Hasonló erélyes intézkedésekkel kellett a bányafapiacot is szabályozni. A birodalom 6 millió m³ évi szükségletéből a belföldi termelés csak 4 millió m³-t tudott fedezni, ebből 1 millió m³ lúccfenyő volt. Ezt az értékes nyersanyagot azonban a cellulóze- és papírgyártás nem nélkülözheti, a kormány tehát *eltöltötte a lúcc-bányafa termelését és egy-*

ben elrendelte az erdeifenyőnek bányafa céljaira való fokozott felhasználását. A siker érdekében ideiglenes irányárakat is életbeléptetett, amelyek a termelés gazdaságosságát biztosították, s mikor teljes erővel megindult a munka, átvette a további irányítást a *Marktvereinigung*. Ma a szövetség osztja el a belföldi bányafatermést (amelyből semmi se mehet ki az országból!), gondoskodik a szükséges behozatalról, ellenőrzi a havi készletkimutatásokat és fokozott figyelmet fordít a különféle lombfákából való bányafa-termelésre.

A birodalmi erdőmesternek 1937. február 26-áról kelt rendelete a szövetség javaslatától teszi függővé új faipari és fakereskedelmi vállalatok létesítésének, szünetelők üzembehelyezésének vagy meglevők kibővítésének az engedélyezését, 1938 február 28-ika óta pedig új gépek beállításhoz is a szövetség jóváhagyása szükséges.

Hogy ez a jogkör milyen hatalmas fegyver a szövetség kezében, felesleges külön hangsúlyoznom. Rövid félév alatt 405 új gép felszerelését engedélyezte és 318 kérvényt kellett elutasítania. Gondosan mérlegeli a tervezett üzemnek a nyersanyagforrásokhoz való fekvését, közlekedési viszonyait, (mert erdőtől, vasúttól, folyótól távol nem lehet gazdaságos semmiféle favállalat!), ügyel arra, hogy ne bontsa meg felesleges versennyel az egyensúlyt, *felülvizsgálja az üzemvezető rátermettséjét, szakképzettségét* és csak olyan egyének alkalmazását engedi meg, akik jellembeli, politikai és szociális szempontból is megfelelnek a követelményeknek.

Egyik legfrissebb hajtása a szövetség munkájának a *cserzőanyagok forgalmának a szabályozása* (1938. január 20. óta). Itt is a termelés fokozása, az igazságos elosztás és a jövedelmezőség emelése a cél.

Számunkra különösen tanulságos lehetne, hogy miért, majd az összefoglalásnál mondom meg.

Régebben a *karácsonyfa-piaccal* is sok baj vol. Néha óriási nyereséget raktak zsebre a kereskedők a kevés és silány áru után is, de még gyakrabban eladatlan maradt a

kitermelt anyag 30—40%-a, ami számottevő jövőbeli értékek oktalan elpusztítását jelentette.

Ezzel szemben a *Marktvereinigung* 1937-ben nem kevesebb, mint 8,000.000 karácsonyfa eladását intézte úgy, hogy a megállapított szükséglet szerint irányított termelésnek csak 1%-a nem talált vevőre!

Nagy jelentőségűek a szövetségnek a fával való takarékoság érdekében tett intézkedései. Erről már többször megemlékeztem a „Külföldi Lapszemlé“ben ismertetett közlemények kapcsán és rámutattam az irányelvre: a faanyag védelmének a helyes erdőtelepítési és ápolási eljárásoknál kell kezdődnie és a legnagyobb takarékoság kötelezi az erdőtisztet, a favágót, fuvarost, raktárkezelőt, fűrésztelepet, tervező-építésszt, ácsot, faiparost és gyártulajdonost egyaránt, egészen a kifizetésig és háziasszonyig, mert ma már minden forgács aranyat ér a megfelelő felhasználás helyén, tehát *minden pazarlás vétkezés a nemzet erőtartaléka ellen.*

A szövetség tartott tőle, hogy az épületfa-kiutalás megszorítása a felhasználásnál a méretek és mennyiség csökkentését és ezáltal az építkezés biztonságának a veszélyeztetését vonja maga után. Ezért építész-szakértőkből összeállított külön bizottságával a helyes takarékoság módjairól megfelelő „Útmutatás“-t dolgoztatott ki az építővállalatok és az építető közönség számára.

A gazdaságos felhasználás előfeltételei: 1. a méretek szabványosítása, amelyre már a gömbölyegfa osztályozásánál kellő figyelem fordítandó, 2. a túlzott igények (élesélűség, külföldi áru!) leszállítása, 3. helyes műszaki, illetőleg vegyi favédelem a feldolgozásnál, illetve telítő anyagok alkalmazása által és végül 4. takarékoság a méretekben és a szerkezetbeli megoldásoknál.

Az „Útmutatás“ számos példával világítja meg a kérdést és igen hasznos szolgálatot tesz a gyakorlatnak

*

Egyszerű a szövetkezet árpolitikája is. A szabadversenyt — a már említett körülmények miatt — ki kellett

rekeszteni az új rendszerből és *szabott árakkal* biztosítani a kereslet és kínálat egyensúlyát.

Ezek az árak tulajdonképpen *átlagárak*, amelyek a közepes minőségű anyagra vonatkoznak. A középártól felfelé és lefelé bizonyos, szintén megszabott határokon belül a minőségbeli értékelésnek még mindig elég nagy a lehetősége, amelynél a közös megegyezés dönt. De a hatósági ár-megállapítás feleslegessé tette az árveréseket és ezeket a birodalmi erdőmester be is tiltotta.

A kormány tehát megszüntette a szabad fakeskedelmet, mert azt nemcsak az erdőszet, hanem az egész birodalom érdekeivel ellentétesnek, tehát veszélyesnek ítélte. Fenntartja azonban továbbra is a közgazdasági szempontból szükséges elosztó réteget, csak a teljesen felesleges *lánckereskedelmet* küszöbölte ki minden kímélet nélkül, amin nincs mit sajnálkozni.

S hogy a korlátozó intézkedések nem sorvasztották el az egészséges vállalatokat, sőt ezek helyzete — *éppen a nagyobb biztonság következtében* — mennyire javult és ezzel együtt a munkásságé is, azt az alábbi kimutatások igazolják.

1. A fizetéképtelenségek száma a faiparban:

	1930.	1933.	1937.
a) Fűrészüzemek, lemezgyárak, telítőtelepek ...	102	20	—
b) Ács- és asztalosipar, fafaragás ...	422	175	—
c) Egyéb faipari üzemek ...	99	40	167
Összesen: ...	623	235	167

2. A fűrészüzemi, faipari és papírgyári munkások és tisztviselők száma

(ha az 1936. évi létszám = 100)

	1932.	1934.	1937.
a) A fűrészüzemekben ...	{ munkások ... 53.1 } tisztviselők ... 75.9	88.5 87.8	115.0 110.0
b) A faiparban ...	{ munkások ... 65.7 } tisztviselők ... 90.8	90.0 90.6	112.0 108.0
c) A papírgyárakban ...	{ munkások ... 83.5 } tisztviselők ... 86.2	93.4 91.8	106.0 105.4

3. A teljesített munkaórák száma

(ha az 1936. évi órák száma = 100)

	1932.	1934.	1937.
a) A fűrészüzemekben	51.0	89.2	177.4
b) A faiparban	61.2	89.5	114.4
c) A papírgyárakban	74.0	90.9	108.5

*

Betetőzte a szervezet kiépítését, hogy a kormány az elmúlt évben külön *piacrend-kutató intézetet* állított fel ugyancsak a *Reichsforstamt* keretében.

Ennek a tudományos intézménynek lesz ezentúl a feladata, hogy a statisztikai osztály által szolgáltatott adatok alapján a tiszta tudományosság elemző módszereivel vonja le azokat a következtetéseket, amelyekre a gyakorlat elhatározásainak az eredmények állandósítása céljából épülniök kell.

*

Ha most összefoglaljuk az elmondottakat, elsősorban az a három erős pillér ragadja meg a figyelmünket, amely az egész nagyszerű épületet tartja. Ezek:

1. az irányított gazdálkodás szükségének állami érdekként való elismertetése, mint elvi alap,

2. a termelés döntő súlyának érvényesítése a szervezeti megoldásban és

3. a szabályozás kivitelének minden részletre kiterjedő következetessége, mint a közvetlen eredmények biztosítója.

Lehetetlen elmennünk a nagyszerű példa előtt, hogy önkéntelenül is párhuzamot ne vonjunk a német elhatározás és a nálunk uralkodó felfogás között.

Nem akarok belemélyedni világnézeti és gazdaságelméleti boncolgatásokba, mert hiszen jól tudom, hogy tiszta és nemesszándékú magyar elmék még ma is teljes meggyőződéssel törnek lándzsát a szabad-kereskedelem fenntartása mellett, mondván, hogy ami az irányításra született német lelkiségnek megfelel, az káros lehet magyar földön.

Nem akarok hivatkozni arra a sok keserves tapasztalatra sem, amivel a múlt szolgált. Akik résztvettek az

egyesület harcaiban, úgyis tudják, milyen óriási erőfeszítésbe került, amíg a magyar erdőgazdaság kimenekülhetett a háború utáni kétségbeejtő helyzetből és elérkezhetett egyáltalában oda, ahol sorsa és hivatása szerint állania kell: az eredménnyel termelő gazdasági ágak sorába.

Akik nem tudnak, vagy nem akarnak tudni a mult-ról semmit és csak a jelent nézik, talán észre sem veszik, hogy máris aggasztó tünetei mutatkoznak a termelés csökkenésének és bizonyos elkedvetlenedésnek,* mert alig van pénzügyileg érzékenyebb nyersanyag, mint a fa, amely a piac legkisebb bizonytalanságát is hatalmas ingadozásokkal jelzi.

Nem akarok azon sem elmélkedni, miért kellett a hazai tűzifa-ellátás egyensúlya érdekében életrehívott szervezetet máról-holnapra megszüntetni, *szomszédainktól való gazdasági függőségünk legkritikusabb napjaiban és súlyos külpolitikai bonyodalmak előestéjén*, amikor valamilyen, talán szűkebb, de *egyforma mérték* bizonyára mégis megnyugtatóbb lett volna.

Nem akarom ezeket a kérdéseket feszegetni, mert elbírálásuknál a multban sem érvényesült mindig a tiszta tárgyilagosság és az egyesületnek minden önzetlen fáradozásáért csak sorozatos támadásokban volt része.

Pedig ha a nagy német birodalom úgy látta jónak, hogy életbevágóan fontos érdekeinek védelmére a magyar tűzifaforgalom-szabályozást méreteikben és hatásukban messze meghaladó intézkedéseket tegyen, akkor talán mi is rádöbbenhetnénk arra a kérdésre, *nem lett volna-e helyesebb a már tető alá hozott épületet inkább átalakítani és helyet keresni benne minden kényes erdő- és fagazdasági kérdésnek*, mint lerombolni és úgy nézni a vihar elébe?

Mert ime: a kereskedő-érdekeltségnek sem hozta meg az általa — érthetően — annyira követelt szabadforgalom minden vágya teljesülését; ezt az Árelenőrzés Országos Kormánybiztosához intézett emlékirata bizonyítja, amelyben *irányárak megállapítását kérte*.

* Lásd a „Levélszekrény“-t.

Ez a kérelem a bizonytalanság érzetének a jele, amely már odaát is mind erősebbé válik.

Pedig — Isten különös kegyelméből — ismét enyhe telünk volt és megmenekülhettünk attól a katasztrófától, amely különben mulhatatlanul bekövetkezett volna!

Mert fahiányt irányárakkal megszüntetni nem lehet, a behozatal fokozása pedig inkább méreg, mint gyógyszer és ezért bizony nagyon is indokolt az az aggodalom, amely előrenéző erdőbirtokosainkat mielőbbi intézkedések sürgetésére készítette.

Nem térek ki a bányafa, vasúti talpfa és vezetékoszlopok termelésénél újból és újból felmerülő panaszokra, mert hiszen ezeket a *Krónika* számtalanszor szóvá tette, sajnos kevés eredménnyel.

Mint egy nagyon jellemző apróságra azonban rá kell mutatnom a gubacs- és cserkéreg-értékesítés körüli visszasságokra, amelyek évről-évre ismétlődnek.

A bórgyárok — a honvédelem érdekeire való hivatkozással — tiltakoznak a kivitel ellen és a kormány kényszeríti is a kereskedőket, hogy készletük javarésztét visszatartsák. A bórgyárok azonban csak olyan alacsony árat hajlandók fizetni, amely lényegesen alatta marad az exportárnak és egyik kartársunk megállapítása szerint az önköltséget is alig fedezi.

Biró Zoltán hiába követelte többször, mutassák ki a bórgyárok, mennyivel drágítja meg a cserkéreg vagy gubacs átvételi árának 1—2 pengővel való felemelése a nyers bőr kg-ját, ilyen árelemzést sohasem sikerült látnunk.

Németországban a bórgyárok képviselői kötelesek a *Reichsforstamt*-nak bemutatni a számításokat és ennek megfelelő elbírálása után történik az átvételi ár megállapítása.

Ehhez a tényhez nem kívánok egyebet hozzáfűzni.

Annál jobban hangsúlyoznom kell azonban azt a fontos szerepet, amelyet a német közgazdasági életben a *Reichsforstamt* betölt.

A német erdőszet a multban sem panaszkodhatott, hogy a testvér mezőgazdasággal szemben hátrányos hely-

zetben lett volna. És mégis, amikor a nyersanyag-gazdálkodás új alapokra fektetéséről, a *szükséglet-fedezés intézményes biztosításáról* volt szó, az államfő egy percig sem habozott, hogy külsőségeiben is megadja az erdészetnek mindazt, ami *közgazdasági súlya* révén megilleti.

Hogy pedig az új keretet, a külön erdészeti minisztériumot, nemcsak dísznek szánta az államférfiúi bölcsesség, hanem tartalmát is súlyosabbá tette, azt a számára biztosított hatáskörön felül vezetőjének a személyével is hangsúlyozni kívánta.

Nem véletlen, hogy a *Reichsforstamt* élére a Német-birodalom egyik legtehetségesebb és legerélyesebb egyénisége, a vezér és kancellár bizalmasa került! Mert nyilván így indulhatott a legjobb kilátásokkal útjára a négyéves terv, amelynek egyik leglényegesebb — ha nem legfontosabb — része a faellátás megszervezése és zavartalanságának a megóvása.

Ezért fájjaljuk mélységesen azt a hatáskör-esökkenést, amely a mi földművelésügyi minisztériumunkat éppen a fagazdaság terén érte, mert a német példa mindennél világosabban bizonyítja, hogy a *fagazdaságot csak az erdőgazdaság alapján lehet szabályozni*.

Még akkor is, ha fában szegény ország vagyunk! Sőt éppen ezért még inkább ügyelnünk kell arra, amit a magyar föld ad nekünk.

Németország fabehozatala még most is igen tekintélyes, de ott szóba sem kerülhetett, hogy az ellátásnak csak ezt a részét is az erdészettől független intézményre bízzák.

Az 56.6%-os erdőszültséggű *Svédország* egyre szaporítja az erdeit, mert tisztán látja, milyen érték lesz egykét évtized múlva — a fokozott igénybevétel mellett — a fa.

Nekünk is elsősorban a *termelés fokozására* kell törekednünk, de ennek az *erdőgazdaság jövedelmezősége* az alapfeltétele, ami viszont csak a piac egyensúlya és a behozatal visszaszorítása által érhető el.

Olaszországnak sincs fája, de hogy a jövőben legyen, óriási áldozatokat hoz az erdősítések érdekében és a *németországiakhoz igen hasonló intézkedésekkel védi a bel-*

földi termelést, amelyekkel egyben az ellátásról is a legjobban gondoskodik.

A kereskedelmi tevékenység nálunk is csak a termelés függvénye lehet; ha eltérünk ettől az alaptól, megástuk a sírját a magyar erdőgazdaságnak!

Ezért nem nyugodhatunk bele még a jelenlegi helyzetbe sem és még kevésbé vagyunk hajlandók egy vállonítással tudomásul venni, hogy idegen intézmények hatáskörébe kerüljenek olyan kérdések, amelyekben csak a m. kir. földművelésügyi miniszter Urat ismerhetjük el illetékes hatóságunknak.

Kimondjuk nyíltan: amit a *tegnap* közönye elveszített, azt *bátor elszántságnak* még *ma* vissza kell szerezni az erdőgazdaság számára és a magyar nemzet biztonsága érdekében, mert — holnap talán már késő lesz.

Ez a legfőbb tanítása a német példának, amelyet nem lehet sem letagadni, sem meg nem látni!

*

Az „Österreichischer Reichsförstverein“ legutolsó közgyűlésén (1938. július 31.), — amelyen a „Deutscher Forstverein“-nel való egyesülését mondta ki — sokat beszélgettem ezekről a kérdésekről egyik magasrangú birodalmi német erdőtiszt ismerősömmel, aki már többször járt nálunk és meleg érdeklődéssel figyeli a küzdelmünket.

Akkor történt éppen, hogy a kormány nálunk felszabadította a tűzifa-forgalmat.

A német kartárs őszinte megütközéssel kérdezte: „*Hát olyan gazdagok Önök a 12% erdejükkal, hogy megengedhetik maguknak a szabadkereskedelem fényűzését?*“

Ha most elolvasta és — ments Isten — befejezett ténynek véli a „*Holzmarkt*“-nak a Krónikában idézett híradását, akkor félek — még csak sajnálni se fog bennünket!

*

Die Marktordnung der deutschen Forst- und Holzwirtschaft.
Von Dr. Ing. Z. Mihályi.

Die Holzversorgung ist eine der schwierigsten Wirtschaftsfragen Ungarns, da das Land — bei einer Bewaldung von 12.6 v. H. — auf Einfuhr angewiesen ist.

Verf. schildert eingehend jene gewaltigen Anstrengungen, die das nationalsozialistische Deutsche Reich zwecks Sicherung einer restlosen Bedarfsdeckung in der Holzversorgung unternahm, berichtet über die getroffenen gesetzlichen Massnahmen und hebt besonders die klaren ideologischen bzw. festen organisatorischen Grundlagen der Regelung, als Vorbedingungen des Erfolges, hervor.

Der Wirkungskreis des Reichsforstamtes, die einzelnen Abschnitte des Zusammenschlusses der Forst- und Holzwirtschaft zur Durchführung des Gesetzes über die Marktordnung, ferner Aufbau, Satzungen und bisher geleistete Arbeit der „Marktvereinigung“ werden auf Grund des einschlägigen Schrifttums und persönlich gesammelter Angaben erörtert.

Das Gleichgewicht in der Holzversorgung Deutschlands einerseits und die bedenkliche Unsicherheit des Marktes in Ungarn andererseits sprechen nach der Überzeugung des Verfassers dafür, dass eine entsprechende Regelung der Holzwirtschaft durch den Landwirtschaftsminister auch für Ungarn von grossem Vorteil wäre.

*

La réglementation du marché des produits forestiers en Allemagne, par le Dr Ing. Z. Mihályi.

Analyse détaillée des bases idéologiques, légales et organiques de la réglementation faite en Allemagne depuis 1933 pour l'exploitation des forêts et la production du bois. Le plan général, les dispositions et le travail accompli jusqu'à ce jour sur les „marchés réunis“ sont présentés comme des exemples à méditer.

*

Market regulation of German forestry and timber economy. By Dr. Ing. Z. Mihályi.

The author deals in detail with the ideological, legal and organisation bases of that regulation, which was carried out since 1933 in Germany's forestry and timber economy. Establishment, statutes and efforts made of the „*Marktvereinigung*“ („Market association“) are appreciated as remarkable models.

Az *Ocneria dispar* pusztítása amerikai szemmel nézve.

Irta: vitéz Tikos Béla.

Az *Ocneria dispar* (gyapjas-pille) a magyarországi homoki tölgyesek örökös fogyása és az *Ocneria*-nak táplálékot nem nyújtó akácok előtérbe lépése miatt sokat veszített jelentőségéből. Nemigen fog már 40.000 korona kárt tenni egy év alatt a Debrecen városi erdőben, mint azt 1913-ban *Török Gábor* (városi erdőmester) számítása szerint tette.

Mégis újra írok a *dispar*-ról, mert remélem, szolgálatot teszek azzal, ha kimutatom, hogy az északamerikai ember, ez a kitűnő értékszakiértő, a tudományért pénzt ad, tehát az értéktermelés — jelen esetben a mező- és erdőgazdaság — fontos segítőtársának tartja, szorosán gyakorlati eszköznek.

Számokban kifejezve ezt a megbecsülést: az „Amerikai Egyesült Államok“ 500.000 dollár évi hitelt ad a tudománnyal párosult gyakorlat rendelkezésére, tisztán a *gypsimoth* ügypolitikai kiadásaira (*gypsimoth* = szó szerint fordítva: cigánypille = *Ocneria dispar*). Végeredményben közelebb szeretném hozni a néha egymástól idegenkedő „gyakorlatot“ és „tudományt“. Ez az idegenkedés a legképtelenebb tünemény, mert a mai, számtalan problémával küszködő magyar alföldi erdésznek bizonyos mértékig tudósnak is kell lenni, viszont az erdészeti tudósnak teljesen a gyakorlat alapján kell állani.

Nyugodtak lehetünk, mert mi ugyan kaptunk Amerikától filoxerát, pajzstetűt, parlagkórót (*Erigeron canadensis*, amely ma már magyarabb, mint egy szolgabíró), de mi is adtunk többek közt gyapjas-pillét az amerikaiaknak.

Szörnyű rovar odakünn még szörnyűbbnek bizonyult, mert a lepke petéit ugyan kihureolták, de a természetes ellenségeit nem, így nagy hirtelenséggel terjedt el és New-York környékén mindent lerágott, tönkretette a mezőgazdaságot és egész erdők száradtak ki.

A hernyó elterjedése 1913-ban delett. Akkor indult meg a mai tervszerű és nagyobb szabású védekezés.

Az *Ocneria* elterjedési területét egy több mértföld széles elszigetelő gyűrűvel vették körül. Ezen a pásztán a leg-

gondosabban elpusztítottak minden eleven *dispar*-t, *dispar*-petecsomót és minden lehető hernyótáplálékot bepermeteztek mérgező anyagokkal.

Ezen a pásztán nemigen hatolhat keresztül az *Ocneria*, mert a hernyó gyalog, pláne táplálék nélkül nem juthat messzire. A kifejlődött nőtény ritkán repül, a him jó repülő ugyan, de a faj elterjedésének határait egymagában nem tudja kitolni. Kihurcolhatók azonban a peték, lepkék és hernyók vasúti kocsikon, vagy bármely más uton kiszállított fakérgen. Ennek ellenőrzésére és az irtás vezetésére a védőpásztán sűrűn elhelyezett kis rovaratani őrházak szolgálnak.

Ezt szolgálja az a sok színes plakát is, mely a rovar különböző fejlődési fokozatban ábrázolja és a közönséget felhívja azonnali jelentéstételre, ha a szigetelő pásztán kívül ilyeneket talál.

Ezt a védőpásztát évről-évre beljebb hozzák a tengerpart felé és mivel félkör alakban feszül az Atlanti-óceán partvonalának egy északibb pontjától egy délibb pontjáig, valószínű, hogy a kellemetlen európai vendéget egyszerezsak beszorítják a tengerbe.

A védőpásztán belül is folyik a pusztításnak minden neme. Ezek közül legérdekesebb az élettani. Állandóan Európában tartózkodik a melrosei *Gypsimoth Laboratorium* néhány kiküldöttje és nagy mennyiségű élősködő-bábot ad fel hajóra. A bábokból a legyek a laboratóriumban kelnek ki, egy részüket azonnal szabadon bocsátják, a ritkább fajokat pedig tovább tenyésztik és csak az ivadékot bocsátják ki. A laboratórium egy kettőshéjú ház (ház a házban). A két héj közti teret állandóan erősen ellenőrzik, hogy semmiféle nem kívánatos rovar ki ne szabaduljon.

Nem kívánatos például, hogy az élősködők élősködői, a másodélősködők kiszabaduljanak, de ez áll a különféle *Ocneria* válfajokra is, amelyekből életképtelen kereszteződések akarnak létrehozni. Ha sikerülne egy biztosan tönkremenő hibridet létrehozni, úgy az ehhez szükséges hernyótömeget kitenyésztenék és a lepkéket nagy mennyiségben rászabadítanák a jelenleg tulontúl egészséges törzs-

fajra, hogy az utódjaik után már ne következzen újabb nemzedék.

Egy életképtelen hibridet már ismernek és ez a japáni válfaj és a mi törzsalakunk keresztezése. Érdekes, hogy a keresztezésből keletkező ivadék tiszta hímekből áll (ami biztos pusztulás). Természetes, hogy tiszta hibrid-ivadék előállítására nehézségekbe ütközik. A japán válfaj nőstényének hernyója különben egy 10 cm. hosszú csúf szörnyeteg és a lepkéje is jóval nagyobb a törzsfajénál.

Az irtást és tudományos munkát a „*Departement of Agriculture*“ az Egyesült Államok földművelésügyi minisztériumának külön osztálya végzi. Minden téren óriási eredményeket ér el és az általa elhasznált óriási összegek hatványozódva térülnek meg.

A melrosei *gypsimoth*-laboratóriumnak 70 alkalmazottja van és ebből 17 tisztán tudományos munkát végez. Nagy személyzet dolgozik kint a terepen az irtásnál és ellenőrzésnél is. A permetező anyagot — rendszerint clorbariumot — hatalmas motoros fecskendők lövelik fel nagy magasságba; újabban a munkát repülőgépekről tökéletesítik.

A működési kör különlegesítésében is vezetnek. A Magyarországon járt 3 entomologus ismeretköre igen szűk, de ezen körön belül annál alaposabb a tudásuk. Az általános rovartan iránt minimális érdeklődést mutattak. Azt lehetne mondani, hogy az egész szervezetük az *Ocneria* irtásra alakult át.

Még külön kell megemlékezni egy különlegesen amerikai ízű kísérletről, vagy inkább ötletéről, amely, mint a jellegzetes amerikai ötletek általában, a nagyszerűség és a komikum között leng.

S. S. Crossmann, a Debrecenben is működő entomologus szerkesztett egy vászonfenekű dobot és egy vászonnal bevont gyapottömböt. A dobba *Ocneria* petecsomókat tett és a pamaccsal addig dörzsölte, míg a mindenüvé befurakodó védőszőrzet részint a dob alján a vásznon keresztül kihullott, részint a gyapottömegbe furakodott és a peték szörtelenül maradtak. A petéket azután vajjal keverte és — megkóstolta; nem volt kellemetlen ízük.

Most már igyekezett a közönségnek, mint „*gypsimoth kaviárt*“ beadni!

A közönség nem vette be, de ez csak véletlen, mert hisz semmivel sem nagyobb blöff ez, mint a bibictojás különleges értékelése, amely a jámbor tyúktojástól csak alakjával és színével, esetleg nagyobb zsírtartalmával — de semmiestre sem jobb ízével és élettani hatásával — különbözik. Nem is kell említenem, hogy a közönség a bibic-tojásán kívül is sok más önámítás áldozata.

Ha a közönség véletlenül elfogadja a *Crosmann kaviárt*, akkor az *Ocneria*-petecsomó gyűjtés egyszerre jövedelmező iparrá vált volna és (ha ugyan a jenkik háziállattá elő nem léptetik) kipusztulása holtbizonyossá válik, mint ahogy a prairik jellemző óriása a bölény is okvetlenül kipusztul, ha a nyersanyag-nyerés spekulációját nem keresztezi a ritkává vált állatfaj dicséretes, de mindenesetre üzleti célzatú felkarolása.

Változatosság kedvéért beszéljenek most a számok. Induljunk ki abból, hogy: $2 \times 2 = 4$, biztosan és esalhatatlanul. Nem körülbelül 4 és nem néha 4, hanem pontosan és mindig. Ezek után feladok két közönséges számtani példát:

I. Egy pár *gyapjas-pille* után 400 petét várhatunk, mennyire fog szaporodni 10 év alatt, a legkedvezőbb feltételek mellett?

Megfejtés:

1 db után 200 drb szaporulat várható, tehát 2×200^{10} a tíz évi szaporulat, azaz: 204.800.000.000.000.000.000. Ez a szám nem látszik olyan óriásinak, mint amilyen valójában; írjunk ide egy másik nagy számot összehasonlításként, a föld felületét cm^2 -ben: 5,095.520,000.000.000.000, tehát a fenti hernyótömegeből a föld felület minden négyzetcentiméterére 40.000 drb hernyó jutna (a tengerek területére is), ami közép-hegység magasságú burkolatot jelentene.

Ez csak számtani játék. Kettőt azonban megérthetünk belőle: 1. Ha a természet nem nyujtana segítőkészet, az ember semmit sem tehetne ily gyorsan szaporuló rovar ellen. 2. Ha a viszonyok a szaporodásra kedvezők, pár év

alatt okvetlenül túlszaporodásnak és éhínségnek kell beállani (mert hiszen a fenti mennyiségű hernyó egy nap nagyságú égitest 1.0 sűrűségű tölgy állományát rövid idő alatt kopaszra rágná).

II. Egy katasztrális holdon koros tölgyerdőnkben van húsz petecsomó. (Ez éppen, hogy észrevehető az erdő zárt és áttekinthetetlen terepén.) Rögtön beállítok egy munkáscsapatot és megsemmisítem a peték 90%-át. A megmaradt petékből kikelő nemzedéknek 80%-át elpusztítja az időjárás és a természetes ellenségek, 20% azonban eléri a szaporító-képességet. Minden következő évben folytatom a gondos kátrányozást. Hány év múlva rágja kopaszra a *dispar* a koros tölgyesünket, ha holdanként a rágás idejére 30 q. faleveltermést számítunk és 0.3 kg. az egy hernyó kifejlődéséhez szükséges táplálék?

Ez már nem számtani játék, minden adat elfogadható, legfeljebb azt lehet kifogásolni, hogy a petecsomók irtása csak elméletben lehet 90%-os sikerű, a gyakorlatban a 75%-os irtás már jónak mondható. A kátrányozó meszelőnk 5 m. magasságig ér fel, a munkások pedig az alacsonyan fekvő petecsomókat sem veszik mindig észre.

Megfejtés: Az első évben eléri a szaporítás képességet 160 rovar, minden következő évben 4-szer annyi éri el, így a 4-ik évben már 10.240 hernyónk fejlődik ki nemzövő, azaz az erdőnkön csak véletlenségből marad falevél.

Ebből a példából is látszik, hogy a természet alapos segítségére van szükségünk, különben mindenestől megesz bennünket a *dispar*.

Ezzel szemben sok erdőtiszt meggyőződése, hogy az *Ocneriá*-t kiirtotta kátrányozással vagy a petecsomók lekaparása által. Ez véletlenül igaz is lehet, de legtöbb esetben egészen bizonyosan tévedés.

Kipusztult az *Ocneria* egy meleg téli hét, egy hideg májusi hét folytán. Elpusztították az élősködő legyek (*Tachinidák*), fűrkészdarazsak, peteélősködők, petefaló rovarok és madarak; a kátrányozás időbelileg összeesett ezekkel a tényekkel, bizonyára módosította ezeknek hatását, de a ki-

pusztulást nem feltétlenül egyedül okozta. Ezt azonban nem szívesen ismeri el a törekvő erdőtiszt még sajátmaga előtt sem.

De tegyük fel, hogy a kipusztulást csakugyan a kátrányozás okozta; figyeljük meg, mi történik ezek után. Az *Ocneria* egyszerűen eltűnt és évekig nem mutatkozik. Már pedig azt legvérmesebb álmainkban sem képzelhetjük el, hogy minden petecsomót bekátrányoztunk, tehát — miután nem kátrányozunk a veszedelem megszűnte után — az irtást követő harmadik évben már hatalmas *dispar* tömegeket kellene észlelni. Erről azonban szó sincs, tehát az embernél hatalmasabb tényezők tartják vissza az elszaporodást. Hogy ezek a tényezők csak a kátrányozás beszünte után kezdtek működni — az nagyonis valószínűtlen. Ha pedig a kátrányozás idejében is működtek, akkor a kátrányozás hatásáról alkotott előbbi nagy véleményünknek okvetlenül módosulni kell.

Tegyük fel, hogy ez az okfejtésem is hibás. Leírom tehát egy „sikerese” védekezésemet, amelyet a petecsomók bekátrányozásával végeztem. A jelentés legalább is sikeresnek mondta; méltóztassanak megítélni, hogy mennyiben volt az.

Színhely: Debrecen város Savóskut erdeje. 1930. év tavasz: a fatörzseken közepes mennyiségű petecsomó, gondos kátrányozás.

1931. év: még több petecsomó, újabb kátrányozás.

1932. év: sok petecsomó, igen gondos kátrányozás. A *dispar* azonban ezt nem veszi figyelembe és nagy összefüggő darabokban az erdő túlnyomó részét csupaszra rágja. Éhinség. Az augusztusban kirepült lepkék vonalás (linearis) nagysága a rendes lepkének csak $\frac{2}{3}$ része.

1933. tavasz: közepes mennyiségű apró petecsomó, sok petecsomó sérült. Újabb (4-ik) kátrányozás. Victoria! Teljes siker! A rágásnak nyoma sincs!

A csomónkénti peteszámot 1933 februárjában 18 csomónál megolvastuk. Sokáig keresgeltünk, mert csak ép csomókat akartunk megszámolni és nagy összefüggő területeken

nem találtunk egyetlen épet sem. A petefalókat is megtaláltuk, — a *Dermestes Ericsoni* és *D. lardarius* lárvái voltak azok, apró szőrös, nagyfejű szörnyetegek — de bizonyosan segítettek a cinkefélék is.

Az olvasás eredménye: 16, 42, 60, 62, 63, 70, 70, 89, 108, 126, 132, 132, 132, 137, 167, 167, 167, 299 szem pete csomónként. Átlagban 113 szem.

Ellenőrzésként a Nagyerdőn szórványosan található petecsomókból is megolvastunk 19 drb-ot (nagyon időrabló munka) és petecsomónként 0 (így!), 327, 337, 400, 425, 430, 452, 463, 467, 485, 499, 532, 536, 542, 566, 610, 724, 821, 876 szem petét találva, *átlagban 500 drb-ot*.

A peteélősködők felemésztették a peték fehérjét a savóskuti állományból 19⁰/₀₀-ban, a nagyerdeinél nemegészen 1⁰/₀₀-ban. Feldúlt petecsomót a Nagyerdőn nem találtunk, a savóskutiaknak körülbelül 75%-a nem volt érintetlen.

A nemzőket, ritkaságuk miatt, a Nagyerdőn nem figyelhettem meg, valószínűleg normális nagyságúra fejlődtek, a Savóskuton feltűnően kicsinyek voltak.

Rosszakaróim ezek után bizonyára azt fogják mondani, hogy a kátrányozás semmit sem használt, sőt ártott, mert kátrányozás nélkül a hernyómegszállás korábban delelt volna és korábban következett volna be az éhinség, elsatnyulás és kipusztulás. — Lehet.

Itt az Alföldön a rovar tömegeket vagy a túlszaporodás folytán beálló *éhinség*, vagy a rovar tömegekkel együtt felszaporodó *élősködő-had* pusztítja el. *Az előbbi esetben a közönséges eröművi pusztítás csak káros lehet, az utóbbi esetben segíthet*, mert az élősködő-had kifejlődése kezdetben rendszerint néhány ütemmel elmarad a kártevők fejlődése mögött. Esetleg nem elégséges az élősködő-had a kártevők egész tömegének elpusztítására, de (mondjuk) felével megbírkózhatik; nos, ha mi a másik felét el tudjuk pusztítani — nyertünk.

Megegyezik ezzel a véleményvel a *Bakó Gáboré*, aki a sáskairtó gépek működését csak akkor tartja eredményesnek, ha a hollóbogár (*Epicauta verticalis*), amelynek a lár-

vája a marokkói sáska petecsomóiban él, már kellőképpen elszaporodott.

Tehát az eröművi beavatkozás időpontjának megválasztása tapintatot, tudást és vizsgálatokat igényel. A vak-tában foganatosított irtás legtöbb esetben eredménytelen és haszontalan pénzkiadás, sokszor egyenesen káros és csak néha hasznos!

Újabban egyesek kétségbe vonják az élősködők nagy szerepét. Azt állítják, hogy csak a beteg és gyöngye példányokat tudják elpusztítani. Leírják azt az ismert jelenetet, amikor a kifejlett hernyó védekezik a *tachinida* ellen. Hátsó testével csapkod feléje, ami nem is tréfa, ha a testét fedő merev, éles szőröket figyelembe vesszük. Azután nagyhirtelen szembefordul a túlközel kerülő léggel és félig emésztett bélesatorna-tartalmával lefecskenkezi. Legtöbbször el is illan a tachinida (1:0 a *dispar* javára). Ám a mérkőzés tovább tart, más legyek jönnek, többnyire a hernyó hátára vagy nyakára akarják a petét ragasztani egy csodálatosan jó ragasztóanyaggal. (A peterakás t. i. a másodperc egy töredéke alatt történik meg és mégis olyan erősen odatapad a pete a hernyóhoz, hogy azt sohasem tudtam letépni a felbőr elszakítása nélkül.) A hernyó egyre idegesebb, félbehagyja a levélfalást. Most jön az *Apanteles fulvipes*, ennek támadása szerintem kivédhetetlen. 2 mm. hosszú darázs ez, a hernyó merev szőrei közt kényelmesen elfér, a merev szőrök minden zúzódás ellen megvédik, a hernyó hiába hányja-veti magát. Húsz petéjét kényelmesen szúrja egymásután a hernyó testébe, de ha esetleg aggódnánk, hogy ez alatt a hosszú idő alatt mégis tehet valamit ellene a hernyó — ott a másik két *Apanteles*, azok 1—1 petét raknak hernyónként. De mondjuk, hogy ezeket is kivédte a hernyó és most már falni kezd nagy idegesen, ott is halálos veszedelem vár rá, mert a *Blepharipa scutellata* nagy ravaszul a tölgy levélemezeire ragasztja 5000-nyi petéjét és ezt a leharapott levélrészekkel együtt nagyon könnyen lenyelheti a hernyó. Kétségkívül vitézen védekezett a hernyó (mondjuk 10:1, vagy 20:1 a *dispar* javára), de a sorsát azért el nem kerülheti.

Az egészséges hernyó keményen harcol, de minden hernyó beteg vedléskor és fásultan hever többszörösen biztosított, de nem teljesen hozzáférhetetlen rejtekhelyén.

Az 1924-i nagyerdei dispar-hernyőkből kitermelt tachinida tonnabábok nem egészen 74%-a *Parasitigena segregata*-é, nem egészen 25%-a a *Blepharipa scutellata* és több mint 1%-a 6 másféle élősködő légyé volt. Tehát a levélre rakott peték csefoglalása jól bevált.

Az 1924. és 1925. évi hernyómegszállások a legvilágosabban bizonyították, hogy az élősködők még a túlszaporodás, illetőleg éhinség beállta előtt is el tudják pusztítani a hernyó-állományt, tehát az egészséges, jól fejlett hernyók sem tudnak kellőképpen védekezni. 1924-ben nem volt éhinség a hernyók közt, vagy ha volt is, csak kisebb foltokon, a hernyók bacillusos betegsége is csak 1% körüli pusztítást végzett, ennek ellenére is csak 1—2% hernyó érte el a szaporítási képességet. De azért ez is óriási tömeg és így 1925-ben még mindig nagy veszedelemre lehetett számítani. Mivel azonban a tachinidák már erősen elszaporodtak, a hernyók kikelése után 3—4 hétre az éles figyelő a fentebb leírt küzdelemnek számtalan változatát figyelhette meg, 5 hét múlva pedig a hernyók teljes eltűnését észlelhette.

Az amerikai irtási rendszernek egyes töredékeit Európa is átveheti. A szigetelőpászta létesítése „Európai Egyesült Államok“-at és amerikai erszényt tételez fel. A mérgező anyagokkal való permetezés biztos, de drága módszer. Ellenben az élősködők szaporítása elég olcsó volna. Olyan helyeken, ahol az erős *tachinida*-fertőzés már beállt, befogott és zárt helyen tartott hernyőkből kinevelhető a szükséges tonnabáb-anyag és ez oly helyre szállítható, ahol a hernyóveszedelem keletkezőben van. Az énekes madarak védelme szintén olcsó és nem hatástalan módszer.

Az amerikaiak a fás növényeket négy csoportba osztották, aszerint hogy azok *Ocneria*-tápláléknak mennyire felelnek meg. Ez a csoportosítás az elegyített és a váltakozó állományú erdők berendezésénél használható fel jól. A mi viszonyaink közt elegyítés vagy állományváltakozás útján

mozgási akadályként, vagy mérgező hatású leveleket nyújtó fák gyanánt használhatók az akác, magasköris, fehérynár, egyes juharok és szülek. Végül a kanadai és jegenyenyár közbeegyítése az őszi hernyók nevelése szempontjából fontos. Őszi hernyókra pedig azért van szükség, hogy az *Ocneria* két nemzedéket fejlesztő élőködőinek őszi nemzedéke táplálékhoz juthasson. Tulajdonképen a kanadai nyárt volna gazdaságos ilyen célból telepíteni, mert gyorsan termő, jó hasznot hozó fafaj, de nem minden talajt bír el, a jegenyenyár sokkal igénytelenebb. A debreceni nagyerdő nyiladékait szegélyező jegenyenyárfasorokat ilyen célzattal telepítettük. Ezen a két nyárfajon élő hernyók közül legnevezetesebbek a *Harpia vinula* és a *Smerintus populi*. Zöld, csupasz hernyók, örökké tele élőködőkkel. Az előbb leírt egyik *Ocneria*-megszállás színhelyén, a Savóskut erdőn a *Harpia vinula* 1934-ig nem igen fordult elő, vagy legalább is nem észleltem. 1934-ben egy dobozban kivittem 200 drb hernyót, hogy elszaporodjon és élőködő anyaállattá váljon. A hatást már nem tudtam megállapítani, mert az *Ocneria*-áradatot a túlszaporodás már megállította.

Sok látszólag haszontalan dudvanemű növénynek fontos szerepe van a természet háztartásában tisztán azért, mert a rajta élő őszi hernyóknak és a *dispar*-nak közös élőködők vannak. Ezek gondosan kivizsgálandók és kéméletben részéltendők volnának. Bizonyos, hogy a túlajtott legeltetés ezen a téren is megboszulja magát. A *Harpia* egyik kedvenc élőködőjét a *Tachina larvarum*-ot a legesodálatosabb helyeken is megtaláltam, többek közt a kőművesdarázs lárvájában is, amely egész lárvaeletét agyagba falazva tölti és csak mesébe illő kalandos úton kerülhet testébe az élőködő lárva. Az ilyen találékony rovar kétségkívül megérdemli a segítségünket.

*

Der Schwammspinner in amerikanischer Beleuchtung. Von vitéz B. Tikos

Mit dem Abnehmen der Eichenbestände hat der Schädling auf der ungarischen Tiefebene (Alföld) viel an Bedeutung ver-

loren, doch sind für seine Bekämpfung die in Amerika angewandten, vom Verf. geschilderten Massnahmen sehr lehrreich.

Die Vereinigten Staaten verteidigen sich mit einem halbkreisförmigen, mächtigen und sorgfältigst überwachten Isolierstreifen gegen das weitere Vordringen des Schwammspinners; dieser Streifen wird von Jahr zu Jahr enger gezogen und gegen das Meer vorgeschoben.

Verf. kommt auf Grund einheimischer Beispiele und eigener Berechnungen zur Schlussfolgerung, dass jeder Schwammspinnerplage in erster Linie durch den Hunger Halt geboten wird. Die mechanischen Bekämpfungsmethoden können also nur dann wirksam werden, wenn hierzu die Vorbedingungen (Hunger, Auftreten von feindlichen Insekten) bereits gegeben sind. Den wirtschaftlichen Schutzmassregeln (Mischbestände, Begünstigung der Lebensumstände der *Ocneria*-Parasiten) kommt, nach wie vor, die grösste Bedeutung zu.

*

L'*Ocneria* dispar à la lumière de l'expérience américaine,
par le Vitéz B. Titkos.

L'Auteur décrit les méthodes américaines employées dans la lutte contre le bombyx et — guidé aussi par sa propre expérience — il arrive à la conclusion que les mesures faisant partie du traitement de la forêt ont la plus grande importance, les moyens mécaniques ayant souvent des effets fâcheux.

*

***Ocneria* dispar — in American light.** By vitéz B. Titkos.

The author describes the American methods of *Ocneria* control and draws — even on the basis of his own experiences — the conclusion that greatest attention must be paid also in future to economic preventive measures, because the mechanical control methods very often produce undesirable results.

A fahasználati jog gyakorlása.

Írta: **Braxatoris Zoltán**, m. kir. főerdőmérnök.

Az erdőbirtokos fahasználati jogát a régi jó időkben semmi sem korlátozta. Az első korlátozást az 1871:LI. t.-c. 32. §-a állította fel azzal, hogy a volt úrbéreseknek az erdeiben a fahasználatokat a közigazgatási hatóság felügyelete alá helyezte. Az 1879:XXXI. t.-c. II. fejezete már szélesebb körű korlátozást állított fel az állam, a törvényhatóságok, a községek, az egyházi testületek és egyházi személyek, az alapítványok, hitbizományok, közbirtokosságok és a volt úrbéres erdőbirtokosságok, valamint az iparvállalatok céljaira alakult részvénytársulatok erdeiben a fahasználati jog gyakorlását, hatósági jóváhagyást igénylő erdőgazdasági üzemterv előírásaihoz kötötte. Üzemtervi előírás korlátozta a fahasználati jogot az összes véderdőkben is, tekintet nélkül a birtokos személyére. Az előbb említett, úgynevezett kötött birtokokkal szemben a magánerdőbirtokokon a fahasználati jog gyakorlásának nem voltak korlátai, csak ahhoz a feltételhez fűződött, hogy gyenge termőerejű, mezőgazdasági művelésre állandóan nem alkalmas, úgynevezett feltétlen erdőtalajon a faállományt hat év alatt fel kellett újítani.

A fahasználati jog gyakorlásának újabb korlátozása a hadijog alapján történt. A 3296/1918. M. E. számú rendelet azzal a céllal, hogy a magánerdők okszerűtlen kihasználásának gátat vessen, az erdők törzskönyvében vagy a földadó kataszterben erdőként nyilvántartott terület fahasználati jogát közérdekből oly módon korlátozta, hogy a jog átruházásával kapcsolatos, illetőleg eladás céljaira tervezett fahasználatot hatósági engedély megszerzéséhez kötötte. Az engedélyező hatóság a hozzájárulást szintén feltételekhez kötötte s a fahasználás mértékét a korosztályviszonyok figyelembevételével, az okszerű erdőgazdálkodásnak megfelelő keretekre korlátozta. Ez a korlátozás tehát csak olyan fahasználatokra vonatkozott, amelyek fatömegét a tulajdonos tövön vagy kitermelés után eladta. Az erdőbirtokos saját házi vagy gazdasági szükségletére bizonyos korlátok között

még szabadon gyakorolta fahasználati jogát. A 3296/1918. M. E. számú rendelet nem vonatkozott azokra a birtokokra, amelyeken a fahasználatok gyakorlását jóváhagyó rendszeres gazdasági tervek, illetőleg az erdőrendészeti hatóságok külön intézkedései már szabályozták. A fakihasznlási jog gyakorlásához szükséges hatósági hozzájárulást az erdőbirtokos vagy a kihasználni tervezett fatömeg vevője kérhette. A hatósági hozzájárulás a törvényadta állományfelújítási határidőt hat évnél rövidebb időszakban kötötte ki, tekintettel volt a fahasználatok tartamosságára, tilalmazta a legeltetést és a kihasználásra tervezett faállomány felújítási költségének biztosítására az erdőbirtokost megfelelő összegű pénzbiztosíték letételére kötelezhette. Hatósági hozzájárulás nem volt szükséges a faállomány ápolása céljából tervezett fahasználatokhoz.

Az 1935:IV. t.-c. a fahasználati jog gyakorlását minden erdőbirtokon erdőgazdasági üzemterv előírásával korlátozza. Husz kataszteri holdnál nem nagyobb erdőbirtokon azonban az üzemterv megkövetelését az erdőrendészeti hatóság mindaddig mellőzheti, amíg az üzemtervre akár a helytelen gazdálkodás megszüntetése végett, akár más közérdekű célból okvetlenül szükség nincs. Üzemterv alkalmazása előtt az erdőben fahasználatokat a törvény 307. §-a értelmében csak az erdőigazgatóság által megállapított helyen, mértékben és módon szabad gyakorolni. Ez a korlátozás vonatkozik nemcsak a főhasználatra, hanem az előhasználatra is. Az erdőigazgatóság fahasználati engedélye pótolja az erdőgazdasági üzemterv előírását. A fahasználatok helyét, idejét, mértékét és módját a közérdekű szempontoknak, a gazdálkodás céljának, az erdő állapotának, valamint a tulajdonos különleges érdekeinek figyelembe vételével olyképp kell megállapítani, hogy az erdő fatömeg-gyarapodásával akár az évenként, akár az időszakonként kihasznált fatömeget, nemkülönben az élőfakészletben esetleg mutatkozó hiányt megfelelően pótolhassa. A fahasználati jog gyakorlásának egyéb korlátozását és az erdőigazgatóság által kiköthető feltételeket a törvény végrehajtása tárgyában kiadott 35.000/1938. F. M. számú rendelet 24—27. §-ai tárgyalják.

Az erdőigazgatóság csak az évi vagy időszaki rendes használatokat engedélyezheti. Ezt az engedélyt meg kell adni akkor is, ha nem a birtok telekkönyvi tulajdonosa, hanem más jogosult kéri. Mivel telekkönyvezési kényszer nincs, ilyen jogosult más is lehet, mint a bejegyzett telekkönyvi tulajdonos, így pl. az a tényleges birtokos, aki az erdő adóját fizeti s ezt kataszteri birtokívvvel is igazolja, vagy egyéb jogüggyellett bizonyítja, hogy a birtok használatába lépett, tehát a fahasználati jog gyakorlása is megilleti.

Ha a tervezett fahasználat a talaj és faállományviszonyok tekintetbe vétele mellett az okszerű és tartamos gazdálkodásnak megfelelő évi vagy időszaki mértékét meghaladja, a fahasználat már *rendkívüli* jellegű s ennek engedélyezése a *földművelésügyi miniszter hatáskörébe* tartozik. A rendkívüli fahasználat vonatkozhatik a *megtakarított* fakészlet igénybevételére, amikor az igénybe nem vett több évi vagy időszaki rendes fatermést óhajtja a birtokos egyszerre *utólagosan* kihasználni; lehet továbbá *megtakarítandó*, amikor több évre esedékes rendes használatot *előre* óhajtja az erdőbirtokos igénybe venni s azt a későbbi években esedékes rendes használatokból kell majd megtakarítani. Megtakarított élőfakészlet akkor keletkezik, ha az alkalmazott vágásforduló mellett esedékes rendes évi vagy időszaki fahasználatokat a birtokos nem vette igénybe, de csak abban az esetben, ha a megtakarítást a korosztályviszonyok is alátámasztják, vagyis a korosztályok idősebb második felébe több terület tartozik, mint a fiatalabb első felébe. A rendkívüli fahasználat engedélyezésének a feltételeit és egyéb körülményeit a törvény 38. §. és a végrehajtási utasítás 91—101. §-ai tárgyalják.

A fahasználati jog gyakorlását korlátozó 1935. t. e. 307. §-ának rendelkezését a 103.176/1937. F. M. számú rendelet átmenetileg olyképp szabályozza, hogy a törvény 39. §-ának 4. pontja alá tartozó 20 kat. holdat meg nem haladó erdőkben az erdőigazgatóság engedélye nélkül is igénybe vehető 5 kat. holdig 0,5, 10 kat. holdig 1,0 és 20 kat. holdig 2,0 kat. holdnyi terület faállománya, ha annak kora akácokban legalább 15, egyéb lombfa erdőben 30, fenyvesben pedig leg-

alább 50 év. Egyéb esetekben, valamint szünetelő üzemmód, helyesebben szünetelő használat mellett kezelt erdőbirtokon szükséges a fahasználati jog gyakorlásához az erdőigazgatóság külön engedélye; szünetelő használat esetén az eddig alkalmazott és a korfokok eloszlásából megállapítandó szünetelési időszaknak megfelelő főhasználat engedélyezhető. *Szünetelő használattal kezelt erdőkben tulajdonképpen a megtakarított évi rendes használatoknak egyszerre való kihasználása történik s ennek engedélyezése is az erdőigazgatóság hatáskörébe tartozik; véleményem szerint az ilyen fahasználatok engedélyezésénél a tartamosság szemelőtt tartásával a rendszeres gazdálkodást kell célirányosan bevezetni s a tulajdonos magánérdekeinek figyelembe vételével az 5—30 éves szünetelési időtartamot a lehetőség szerint csökkenteni kívánatos.*

A m. kir. erdőigazgatóság a rendes fahasználatokat az erdőfelügyelőség szakvéleménye alapján az erdőgazdálkodás általános szabályai szerint az 1935:IV. t.-c. 9. §-a értelmében a 19. §-ban védett érdekek figyelembe vételével engedélyezi az okszerű erdőgazdálkodás szemelőtt tartásával telekkönyvi jószágtestenként, illetőleg erdőgazdasági egységenként külön-külön minden egyes erdőbirtokra. *Véleményem szerint ugyanazon birtokosnak valamennyi kataszteri birtokívében nyilvántartott összes erdeje egy erdőbirtok.* Több kat. birtokívben lehet egy erdőbirtok, de egy kat. birtokívben nem lehet több erdőbirtok, legfeljebb több gazdasági egység, mint pl. tölgyes és akácos, szálerdő és sarjerdő. Az erdőbirtok nagyságának meghatározásánál a kat. birtokívet kell alapul venni, mert sok községben még nincs telekkönyvi betét, csak hiteljegyzőkönyv és mert a törvény 1. §-a is a földadókatasztert veszi alapul az erdők meghatározásánál. Továbbá azért is, mert a tkvi betétszerkesztést nélkülöző községekben a telekjegyzőkönyv nem ad helyes felvilágosítást a terület nagyságáról. Olyan községekben, ahol a betétszerkesztés már megtörtént, a tkvi betét és a birtokív területadatai egyeznek.

Ha egy erdőbirtoknak több tulajdonosa van, a rendes fahasználat engedélyezését bármelyik társtulajdonos kérheti,

de a fahasználati engedélyt az egész birtokra vonatkoztatva kell megadni. Az a társtulajdonos, aki a rendes fahasználat engedélyezését nem kérte, nem köteles az engedélyezett fahasználat őt megillető részét igénybe venni, ez a körülmény azonban nem akadályozhatja a másik társtulajdonost az ingatlan rendes évi fahozamából a magánjog szabályai szerint őt megillető hányadrésznek az élvezetében. Az erdőigazgatóság az ilyen fahasználatra vonatkozó véghatározatát az összes társtulajdonosokkal közli. *Rendkívüli fahasználat engedélyezésének a kéréséhez már az összes társtulajdonosok beleegyezése szükséges*, mert a rendkívüli fahasználat igénybe veendő fakészlet, akár megtakarítandó, akár megtakarított, minden esetben az erdőben fekvő tőke egy részét jelenti, annak értékét csökkenti, tehát ennek a kihasználása nem csak a birtok használati jogát, hanem a birtok tőke-vagyon állagát is alapjában érinti. Ezért ha az erdő hatósági vagyonfelügyelet alatt áll, annak hozzájárulását is meg kell szerezni a tervezett rendkívüli fahasználatához.

Az erdőgazdálkodás általános szabályai szerint a törvény 19. §-ában védett érdekek sérelme nélkül engedélyezhető évi vagy időszakos rendes fahasználat mértékét korlátozni *csak az erdőrendészeti hatóság határozata alapján lehet* és pedig rendkívüli fahasználat megtakarítása vagy engedély nélküli túlhasználat erdőrendészeti jóvátétele címén. Egyébként a rendes fahasználat engedélyezését megtagadni csak az erdőgazdálkodás okszerűsége érdekében vagy az erdő védelme címén, szüneteltetni pedig csak megfelelő korú faállományok hiánya miatt lehet. Ha a tulajdonos, a rendes fahasználat engedélyezése kapcsán, a korábban már alkalmazott vágásforduló leszállítását vagy a fafaj és az üzemmód, helyesen a gazdasági eljárás módjának a megváltoztatását is kéri; a kérelmet az erdőigazgatóság javaslatával a földművelésügyi miniszterhez terjeszti fel. Nem lehet rendes fahasználatnak tekinteni az 1913:X. t.-c. alá eső erdő faállományának legeltetésre alkalmassá tétel céljából való megritkítását, amit egyébként az üzemterv elkészítése előtt sem elrendelni, sem megengedni nem lehet. Ha a fahasználatot erdőbirtokossági vagy legeltetési társulat kéri, vagy erdőbir-

tokossági társulattá alakulni köteles tulajdonosok kéri, akár rendes, akár rendkívüli jellegű a tervezett fahasználat, az csak az elsőfokú erdőrendészeti hatóságnak mint vagyonfelügyeleti hatóságnak a hozzájárulásával engedélyezhető.

Ha egy erdőbirtoknak több tulajdonosa, illetve több birtokosa van, a fahasználati jog gyakorlása szempontjából közömbös az, hogy az engedélyezett fahasználatot a birtokosok egymásközt miképen osztják meg. Szétoszthatják a hasznót a faállomány ledöntése után vagy ledöntése előtt lábon, akár szálanként, akár terület szerint. Ha nem évenként, illetve időszakonként, hanem egyszer s mindenkorra terület szerint osztották meg egymásközt a fahasználati jog gyakorlását s az osztozkodás eredményét akár mérnökileg is a természetben feltüntették; *az erdőbirtok megosztottnak csak akkor tekinthető, ha a tulajdonközösség megszüntetése céljából a tulajdonosok osztályos egyességet kötöttek.* Az 1935:IV. t.-c. 75. §-a értelmében területileg összefüggő erdőt tulajdonátruházással kapcsolatban a természetben élők közötti jogüggyellett megosztani *csak a földművelésügyi miniszter előzetes engedélyével szabad;* de e törvény életbe lépte előtt csak az elidegenítéssel kapcsolatos megosztáshoz volt hatósági engedély szükséges. Minthogy a fahasználati jog gyakorlása kevésbé megkötött a 20 kat. holdnál kisebb erdőbirtokokon mint a nagyobbakon; az erdőbirtokos társ-tulajdonosoknak kényelmesebb a birtokot megosztottnak feltüntetni. De a kataszteri és telekkönyvi adatok szerint közös birtok egyik társtulajdonosának csak akkor lehet tár-saitól független fahasználati engedélyt adni, ha a fennálló jogszabályok megsértése nélkül kötött osztályos egyezséget felmutatja. Nem tekinthető az erdőbirtok megosztottnak akkor sem, ha a tulajdonjogot eszmei hányadokban ugyan szétosztották, de az erdőt a természetben közösen kezelik, ha pedig nem folytattak eddig közös gazdálkodást és ezt a körülményt a faállomány különböző kora is igazolja, akkor is csak legfeljebb jogeimük lehet ahhoz, hogy az erdő megosztásához a földművelésügyi miniszter engedélyét elnyerjék.

Über das Holznutzungsrecht. Von Z. Braxatoris.

Die Ausübung des Holznutzungsrechtes war bis 1918 nur auf den unter § 17. des G. A. 1879. fallenden sog. „gebundenen“ Forstbesitzen — durch den Betriebsplanzwang — eingeschränkt. In der grossen Holznot des Landes nach dem Kriege sorgte bis 1935 ein Regierungserlass dafür, dass die „freien“ Wälder nicht verwüstet werden, indem zu jeder geplanten Holznutzung in diesen die vorherige Genehmigung der zuständigen Forstbehörde einzuholen war.

Das neue Forstgesetz (G. A. IV. 1935.) dehnte die Verpflichtung der betriebsplanmässigen Bewirtschaftung auf alle Wälder aus und gewährt — mit Vorbehalt — nur bei dem Privatbesitz und bis zu 20 Katastraljoch (11.5 ha) Gesamtfläche etwaige Abnahme von der Regel. Bis zur Fertigstellung der Betriebspläne entscheiden in Waldwirtschaftsfragen die kön. ung. Forstdirektionen, Überschlägerungen kann aber nur der Landwirtschaftsminister zulassen. Gehört der Wald mehreren Besitzern, so ist zur Genehmigung einer ausserordentlichen Nutzung die Zustimmung aller Besitzer Vorbedingung.

*

Sur le droit d'exploitation des forêts, par Z. Braxatoris.

L'ancienne loi forestière n'a posé des limites à l'exercice du droit d'exploitation que dans le cas des propriétés à droit d'aliénation restreinte. La nouvelle loi (de 1935) impose l'exploitation sur plan d'aménagement à toutes les forêts et n'accorde des allègements qu'aux petites propriétés privées. Il appartient au ministre de l'agriculture d'autoriser, s'il y a lieu, les coupes extraordinaires.

*

Right to wood. By Z. Braxatoris.

The former Forest Law (1879) has restricted the practice of right to wood only in referenece to so-called "forests with limited transaction". The new Law (1935) extended the obligation of management according to working plan to all forests and allows only for the small private estates certain facilities. The approval of extraordinary cuts belongs to the Minister of Agriculture.

IRODALOM

Trummer Árpád: A Tiszántúl öntözése. (A m. kir. földművelésügyi minisztérium kiadványa. 280 oldal, 81 ábra, 36 kép, 25 melléklet. Budapest, 1937.)

A hatalmas, quart-alakú, gyönyörű kiállítású munka az 1937. évi XX. t.-c. alapján épülő öntözőművek általános elveinek és kerettervének a részletes ismertetése, amelyhez *Darányi Kálmán* volt miniszterelnök írt előszót.

Kállay Miklós, mint a munkálatokkal megbízott m. kir. országos öntözésügyi hivatal elnöke, találóan jegyzi meg összefoglaló tájékoztatást nyújtó, érdekes bevezetőjében, hogy öntözőművek létesítése nem olyan egyszerű műszaki feladat, mint pl. a vasútépítés, amelynek Közép-Európában vagy Indiában azonos a megoldása. Az öntözés — az itt járt világhírű angol szakértő bevallása szerint is — mindenütt a földtani, gazdasági, jogi, pénzügyi és szociális kérdések legbonyolultabb változatait hozza a felszínre, ezért minden esetben különleges megfontolást igényel.

A száraz gazdálkodásról az öntözésre való áttérés tehát valóban *forradalmi lépés*, amely régi óhaját váltja valóra a nemzetnek és éppen ezért fokozottan indokolt, hogy a megvalósítás módszere és előrehaladásának mértéke óvatos, tapogatózó legyen.

Az I. fejezetben *Lamp Hugó* „A vízrendezési és vízhasznosítási munkálatok multja és jövője Magyarországon“ cím alatt négy korszakra tagolja az utolsó száz esztendő és pompás képet ad az eddig elért eredményekről. Az Alföld ármentesítésével a magyarság nem kevesebb, mint 6.5 millió kat. hold területet tett mezőgazdasági termelés számára alkalmassá, ami messze felülmúlja az Európa többi államaiban végzett hasonló munkákat. Az öntözéses gazdálkodás terén mégis nagyon elmaradtunk. Pedig a trianoni békeszerződés következtében a csonkaország népsűrűsége 68.6-ről 86.5-re emelkedett és az alföldi zárt medence lakosságának boldogulását — a szélsőséges éghajlati viszonyok miatt — csak az aszálykárrok elleni hatásos védekezés és a termésmennyiség fokozása tudja elősegíteni.

Trummer Árpád: „Az Alföld öntözésére vonatkozó eddigi tervezések“, vitéz *Filep Lajos*: „A Tisza folyó vízállásai és víz-

menyiségei“, valamint *Németh Endre*: „Az öntözés előfeltételei és lehetőségei“ című tanulmánya (II—IV. fejezet), a megvalósítás előtt álló feladat kellő megvilágítására szolgálnak. Az ábrák, grafikonok nagy számával, világos, szép magyar nyelvűekkel a nem szakember érdeklődését is fel tudják kelteni a kérdés iránt.

Az V—VI. fejezetekben *Trummer Árpád* a tiszántúli nagy öntözőcsatorna terveit ismerteti. Az *A.*, *B.* és *C.* jelű elgondolások szerint a csatorna hossza 160, 102, illetőleg 87 km lenne és mind a három megvalósítás 200.000 hold öntözését biztosítaná. A szerző az összes körülmények (befektetési költség, vízgazdálkodás, jövedelmezőség és továbbfejlesztési lehetőség) gondos mérlegelése alapján a *B.* megoldást tartja legalkalmasabbnak, amelynél a vízkivétel Tiszalöknél történne és a főcsatorna a Bűdszentmihály—Balmazújváros—Hajduszoboszló irányt követve, éri el a Berettyóba vezető Kálló-csatornát.

A VII—VIII. fejezetben ugyancsak *Trummer Árpád* tájékoztat bennünket az öntözések fokozatos fejlesztésének a menetéről és az öntözések kiterjesztése érdekében tervezett munkákról, amelyek főleg általános gazdasági és szociális szempontból érdekelnek különös figyelmet.

Freytag Ferenc a Kőrösök völgyében tervezett munkákról ad szakszerű felvilágosítást (IX. fejezet), *Németh Endre* az öntözések berendezését és üzemét magyarázza meg nekünk (X. fejezet), *Riszdorfer József* a tiszalöki vízierőtelepet írja le (XI. fejezet), *Trummer Árpád* a munkálatok végrehajtását ismerteti (XII. fejezet) és *Németh Endre* „Tanulmányok, kísérletek és az öntözések elterjesztésére vonatkozó tevékenység“ cím alatt (XIII. fejezet) azokat a részleteket foglalja össze, amelyek szükséges és hasznos kiegészítói a nagy munkának.

A vízügyi műszaki főosztály méltán lehet büszke erre a kiadványra, amelyet lapozzon át mindenki, aki úgy érzi, hogy valami köze van a magyarság létkérdéseéhez.

M.

HAZAI FOLYÓIRATOK.*

Az időjárás. (XLII. évf. 1938.)

9—10. sz. *Béll B.*: Hideg-betörés Magyarországon 1938. június 13-án. (9.5/9/—) — *Dési F.*: A határréteg elméletének alkalmazása a Gallenkamp-féle párologásmérőre. (4/1/—) — *Fábiánics F.*: A köd

* Jelmagyarázat: (1. k.) = első közlemény; (2. b. k.: 17.5/10/4) = második és befejező, összesen 17.5 oldal terjedelmű közlemény, 10 ábrával és 4 táblázattal.

kétszáz év előtti megvilágításban. (2.8/—/—) — —: Ahol az időjárás készül. (7.2/—/—) — *Bacsó N.*: Magyarország időjárása 1938 szeptember és október havában. (4.2/—/2)

Halászat. (XL. évf. 1939.)

1—2. sz. —: Negyvenedik évfolyam! (1/—/—) — *v. Szurmay S. br.*: A „Halászat“ jubileumára. (0.5/—/—) — *Répássy M.*: A jövő. (1/—/—) — *v. Illésy Z.*: Az Országos Halászati Egyesület. (1/—/—) — *Maucha R. dr.*: A halászati biológiai állomások feladatáról. (1/—/—) — *Hallóssy F.*: A halpropaganda jelentősége. (3/—/—) — *Corchus Z.*: Emlékeimből. (2.3/—/—) — *Lukács K. dr.*: Növelni kell a belföldi halfogyasztást. (1.7/—/—) — *Dr. Keller O.*: Kannibalizmus a pontyféléknél. (0.5/—/—)

Kertészeti szemle. (XI. évf. 1939.)

2. sz. *Madarász A.*: Üvegházi kúszónövényeink. (3/3/—) — *Dobos L.*: Milyen alakúra neveljem gyümölcsfámat. (2.7/2/—) — *Doctor Ö.*: Törzskönyv, tervrajz. (2.3/—/1) — *Jécsai L.*: A fantázia szerepe a kerttervezésben. (2.4/1/—) — *Rácz P.*: A salátamag termesztése. (3.2/—) — *sipeki Balás G.*: A körte gubacslegyeiről. (3/3/—) — *Ráde K.*: Hozzászólás a díszfa- és eszerjenesés kérdéséhez. (1/—/—)

Magyar Vadászujság. (XXXIX. évf. 1939.)

2. sz. *Szent-Ivány G. dr.*: Testvéri munkaközösségben! (2.7/—/—) — *Dabasi Halász A.*: Egy felsőtárkányi feledhetetlen szalonkavadászat. (2/—/—) — *Kulin L.*: Válasz a vadászati felügyelőségek életrehívásával kapcsolatosan elhangzott kritikákra. (2.3/—/—) — *Kézdivásárhelyi Benkő P.*: A téli nyúl vadászat. (2.3/—/—) — —: A nyúlhúst megzöldítő baktérium. (1.4/—/—) — *Csáky S.*: Quo Vadis? (1/—/—) — *Gyöngyös-Halászi Takách Gy.*: Hogyan kell a löttvadat kezelni, hogy meg ne romoljon? (2/—/—)

3. sz. *Mészáros P.*: „Veszélyes üzem“. (1.6/—/—) — *Gr. Hal-ler A.*: A röjtökmuzsaji tizes. (2.4/—/—) — *Dr. Szent-Ivány G.*: A vadászati kultúrközösségi érzés kialakulása! (1.7/—/—) — *Péchy-Horváth R.*: A sas bosszúja. (1.5/—/—) — *Dr. Homonnay N.*: Nemzeti szempontból a természethez! (1.2/—/—) — *Standeisky A.*: Miért nem szaporodik el jobban az őz? (1.6/—/—) — *Berényi V.*: Medve a Bükkben (1.4/—/—) — *Almási Balog A.*: Tapasztalataim a 77 mm-es „Starkmantel mit Scharfrand“ lövedékkel őz és nagyvadra. (1.2/—/—) — *Hegedüs B.*: Vadászat a szociális célok szolgálatában. (0.3/—/—)

Mezőgazdasági közlöny. (XII. évf. 1939.)

1. sz. *Dr. Sipos S.*: Külkereskedelmünk irányváltásai és a magyar-lengyel áruforgalom, (16/2/5) — *Dr. Pernecky B.*: A mezőgazdasági munkaviszonyok rendezése hivatalos vagy érdekképviseleti úton. (11/—/2)

Nimród Vadászujság. (XXVII. évf. 1939.)

2. sz. *Sólyom*: Vadászati etika. (2/—/—) — *Borsodi L.*: Régi bakok sarjai között. (1. k) — *Dr. Szádeczky-Kardoss B.*: Karácsenyi kaland. (2/—/—)

3. sz. *Sólyom*: Quo usque tandem?... (2/—/—) — *Borsodi L.*: Régi bakok sarjai között. (2 b. k.:5/—/—) — *Dávidházy J.*: Boldog újévet. (1/—/—) — *K. Majthényi Gy.*: Természetrajzi adatok Dél-amerikából. (1. k.) — *Dr. Fenczik J.*: A Felvidék és Kárpátalja vadászati viszonyai. (1/—/—) — *Szigligeti Gy.*: A serétnagyságról. (2/—/—).

4. sz. *Kunsági*: Gyomlálás a magyar vadásznyelv mezején. (1.5/—/—) — *Balkay J.*: A róka. (2/—/—) — *K. Majthényi Gy.*: Természetrajzi adatok Délamerikából. (2. b. k.:4/4/—) — *Borz*: A serétnagyságról. (1/—/—)

Vadászat — Halászat. (VII. évf. 1939.)

1. sz. *Festetics P. gr.*: Tél. (1.4/—/—) — *Zay I. gr.*: A nyúl. (3/—/—) — *Dr. Szádeczky-Kardoss B.*: Válasz a „Szloveszkói le-
vélre“. (1.7/—/—) — *almási Balogh A.*: A golyósfegyverek csőhosz-
szúságáról. (2.2/—/—)

2. sz. *Festetics P. gr.*: Február. (2/1/—) — *v. Korbáss F. dr.*: Sok szerencsét. (4/—/—) — *Vén Hangos*: Vadlibafogás hálóval. (1/—/—)

Technika. (XX. évf. 1939.)

1. sz. *Pattantyus A. G.*: A Technika XX. évfolyama. (1/—/—) — *Padányi Gulyás J.*: Mai magyar építés. (4.5/16/—) — *Harkányi J.*: Hídépítések a budapest—gráci állami közúton. (11.5/27/1) — *Balló A.*: Járómű javítóüzem racionalizálása. (5/7/1) — *Kiss T.*: Az épülettervezési tanszéken készült feladatok gyűjteménye. (—/15/—) — *Csányi K.*: A középkori építészeti tanszék közleményei. Karesa Református templom. (2 b. k.:14/17/—) — *Bercsi J.*: A nyersolaj feldolgozása krakkolással. (2.5/3/—) — *Whitehead*: Az ipari és kereskedelmi vállalatok igazgatása. (4.5/—/—)

Természettudományi Közlöny. (71. köt. 1939.)

1091. füzet. *Dr. Surányi J.:* Baross László és Székács Elemér emlékezete. (12.5/4/—) — *Dr. Deseő D.:* A vércukor-szint. (7.3/1/—) — *Dr. Tangl H.:* Az agyvelő és értelem összefüggése. (6.5/6/—) — *Dr. Gaál I.:* A szilicei jegesbarlanü (3.7/2/—) — *Dr. Császár E.:* A fizikai Nobel-díj nyertese 1938-ban. (2/1/—) — *v. Mezey D.:* A fehér szén. (4.5/6/—) — *Dr. Windisch R.:* A bálnavadászat és a zsák-mány értékesítése. (3/6/—) — *Dr. Erdey-Grúz T.:* Mit ad a tenger a vegyi iparnak? (3/—/—) — *Dr. Kieselbach Gy.:* Új magyar hal-konzerv. (4.5/7/—)

KÜLFÖLDI LAPSZEMLE.*

ZEITSCHRIFT FÜR WELTFORSTWIRTSCHAFT. Band 6. Heft 3. 1939.

Buchholz: Szovjetország fagazdasága visszahúzódik a világpiacon. (Der Rückzug der UdSSR. vom Weltholzmarkt.) 141—167. old.

Mindnyájan emlékszünk a háború utáni évek idejéből az újságok aggodalmaskodó közleményeire, amelyek az orosz fának a világpiacon való nagymértékű térhódításáról számoltak be. A veszély nem bizonyult olyan nagygnak, mint a híre, sőt 1935 óta a szovjet fakivitele fokozatosan eszik.

A szerző, aki az orosz viszonyok alapos ismerője, végtelenül érdekes tanulmányában megkísérli a kevesek számára hozzáférhető orosz erdő- és fagazdasági politika kulisszatitkainak a megvilágítását. Nézete szerint a termelés visszaesésének az az egyik legfőbb oka, hogy 1936. ősze óta az erdőgazdaság felelős vezetőit nem kevesebbszer, mint háromszor cserélték ki, természetesen a remélt eredmény nélkül. A helyzet éppen ellenkezőleg, egyre rosszabbodott, mert az elégtelen gazdasági viszonyokat nem lehet egyszerű személyesével megváltoztatni. Nagyon megnehezíti az orosz fatermelés fokozását: 1. az erdők elosztásának szélsőséges egyenlőtlenége, 2. a gyéren erdősült vidékeken régebben folytatott erdőpusztítás, 3. a tartamos gazdálkodás elvétől való eltérés és 4. a legjelentősebb tényezőnek, a munkásnak az elégtelen teljesítőképessége, miután a szovjeturalomnak még mindig nem sikerült alapjaiban megváltoztatni az orosz természetet.

* A német és angol folyóiratokat *dr. Mihályi Zoltán*, a francia-, olasz-, spanyol- és román nyelvű közleményeket *dr. Luncz Géza*, m. kir. erdőtanácsos, a cseh-szlovák és lengyel szaklapokat *Székács Vince*, ny. miniszteri tanácsos, a jugoszláv irodalmat pedig *Pászthy Ferenc*, ny. m. kir. főerdőtanácsos ismerteti.

A két ötéves terv még megközelítőleg sem tudta a fagazdaságra vonatkozó célkitűzéseket megvalósítani. Így pl. az 1937-re előirányzott 550 millió m³ fa helyett mindössze 216 millió m³-t termeltek az egész birodalomban és 52.7 millió m³ fűrészáru helyett az orosz faipar csak 30 millió m³-t tudott előállítani. A visszaesés olyan nagymértékű, hogy a *szovjet összes gazdasági ágai között a fatermelés ma az utolsó helyre került*. Ennek természetes következménye, hogy a faipar, az építkezés és egyáltalában minden fogyasztási ág, amelynek a fa a nyersanyaga, súlyosan érzi a válságot. Az állam nem tudja a toborzott munkásságot megfelelően ellátni, a közös lakóházak építése a legtöbb helyen félbemaradt és így nem lehet csodálkozni rajta, hogy a különben is erős testi igénybevételt jelentő fatermelésre a vállalatok nem kapnak megfelelő munkaerőt.

Megpróbálkozott a kormány az ú. n. *Stachanoff*-rendszer bevezetésével is, amely egy donvidéki szénbányász után kapta a nevét, aki egyéni ügyessége által a saját napi munkateljesítményét jelentősen emelte. Ezt a kormány munkatudományi intézményei külön tanulmány tárgyává tették és minden igyekezetükkel azon voltak, hogy a gazdasági élet más területein is hasonló teljesítményekre képes előmunkásokat neveljenek. Az egész vállalkozást a sajtó is óriási propagandával kísérte és bár néhány munkáscsoport bámulatraméltó eredményeket ért el, az orosz famunkás átlagos munkateljesítménye mélyen alatta marad a más országbelieknek és a fűrésztelepen alig $\frac{1}{2}$ -át éri el az amerikai eredményeknek.

Oroszország erdőterülete 993 millió ha, élőfakészletét kb. 32 milliárd m³-re becsülik, amely évente 640 millió m³ növedéket ad; ezzel szemben évi fatermelése csak 320 millió m³! Látjuk tehát, milyen óriási értékek maradnak kiaknázatlanul. Az egész orosz termelésnek alig 6%-a kerül jelenleg a külföldi piacokra, míg a fában gazdag országok (Lengyelország, Finnország, Svédország, Jugoszlávia) fatermésüknek 23–30%-át tudják kivinni.

A szerző nézete szerint azonban a természeti kincsekben végtelenül gazdag orosz birodalom számára nem jelent életszükségletet a fatermés gazdaságos kihasználása, különösen mióta a nemesérc-bányászat fokozása következtében aranykészlete erősen megnövekedett. Ez az ország ráér várni, ráér próbálkozni és valószínűleg ki fogja heverni minden megrázkódtatás nélkül azokat a mérhetetlen károkat is, amelyeket a „*dumping*“ első idejében a nagyarányú erdőpusztítás okozott. A kivitel csökkenésével legalább több fa jut a belföldi szükséglet fedezésére, ami bizony igen hiányos.

A gazdasági viszonyok, a feladatok megoldásának módjai és ezek végrehajtása annyira elütnek minden európai mértéktől,

hogy az általánosan ismert törvényszerűségekből nem lehet helytálló következtetéseket vonni Oroszország számára. A szerző ennek igazolására bő szemelvényeket közöl az őszinte, sőt néha kíméletlen önkritikával író orosz lapokból és számos érdekes fényképpel is szolgál, amelyek némi bepillantást engednek abba a titokzatos életformába, amelynek Oroszország a neve.

ALLGEMEINE FORST- UND JAGD-ZEITUNG, 1939. 1. sz.

Vanselow: Az évi fahasználat megállapítása. (Über die Herleitung des Hiebssatzes.) 1—8 old.

Az erdőgazdaság jövedelmezőségének, de egyben a piacelátás tartamosságának biztosítását a gazdálkodás csak az erdőművelés körébe vágó feladatok helyes megoldása alapján érheti el.

Ezért az évi használatok megállapításánál: 1. *elsősorban az állományok mindenkori erdőművelési kívánalmai* veendő k számításba, amihez mint szabályzó tényezők: 2. a tartamosság szempontjából szükséges *üzemgazdasági intézkedések* és 3. az esetről-esetre fölmerülő külső körülményekhez való kisebb-nagyobb mértékű igazodás járulnak.

A szerző az 1938. évi március 30-ról kelt porosz erdőrendezési utasítás előírásait állítja szembe a Bajorországban alkalmazott eljárással. Az utóbbinál külön történik a fő- és mellékhasználatok megállapítása, mégpedig *induktív* alapon az *egyes állományok* tényleges életviszonyainak gondos elbírálása után, tehát erdőművelési kiindulópontból, míg az új porosz utasítás szerint előbb ki kell számítani — a fakészlet és növedék alapján — az összes igénybevehető használatok együttes mennyiségét és ezután, vagyis *deduktív* úton jelölendő ki a vágások sorrendje és fa-tömege.

A szerző egy példán mutatja be a két eljárás alkalmazását, amelyek kellő gondosság mellett egyformán jó eredményt adhatnak, de hangsúlyozza, hogy az erdőművelés kívánalmainak kiinduló pontul választása feltétlenül megnyugtatóbb. Ennél t. i. az évi hozadék mennyiségének *alsó határát*: 1. a tisztán erdőművelési szempontból *szükséges* vágások (*a*) túlrett, *b*) növedéket nem szolgáltató, *c*) rossz alakú, *d*) rossz fajú, *e*) nem megfelelő termőhelyen nőtt állományok, *f*) tisztító- és *g*) takarító vágások) és 2. az erdőművelés *üzemmódjaival* kapcsolatos kitermelés mértéke (elkülönítő, felszabadító vágások stb.) együttesen, mint *nélkülözhetetlen* vágások adják meg. Ha ezekhez hozzáadjuk a gaz-

daság célszerű menetéből folyó használatok (vágásra érett állományok kitermelése) mennyiségét, megkapjuk az évi hozadék felső határát, amelyet természetesen épen az utóbbi csoport szűkítésével vagy tágításával és 3. az esetről-esetre fellépő kivánalmak (gazdasági-, piaci- és munkásviszonyok) szerint is eléggé rugalmasan szabályozhatunk.

Götz: „Rossz alak és rossz származás.“ (Zum Aufsatz im „Deutschen Forstwirt“: „Schlechtformigkeit und Schlechtrassigkeit“ von Professor Schmidt.) 8—20 old.

Schmidt professzor szerint a fák külső alakjából (*phänotípus*-ából nehezen lehet megítélni a törzs örökölt faji tulajdonságait (mert pl. a rossz növés gyakran külső körülmények következménye) és ezért az erdőgazdaság számára igen fontos lenne, hogy a kedvező vagy kedvezőtlen növekvésbeli hajlandóságot már a csemetéknél felismerhesse.

Schmidt az erdeifenyő csiranövényeinél az *oldalról jövő megvilágítás hatásából* következtet a várható törzsalakra és vizsgálatainak eredményeként 00, 0, 1-el, illetőleg 2, és 3-al jelzi a legjobban, kiválóan, jól, illetőleg elég jól és közepesen *független irányt tartó növekvést*, amelynél az oldalfény még nem érvényesül számottevő káros hatással a csemeték fejlődésénél, míg a 4-es és 5-ös számot azoknak a csiranövényeknek adja, amelyek az oldalfény iránt igen érzékenyek és erősen elhajolnak.

A szerző számos fényképpel és egy táblázattal támogatott tanulmányában azt kívánja bebizonyítani, hogy *a fényhatásból nem lehet kellő megnyugvással a fa fajtabeli tulajdonságaira következtetni.*

Szerinte sokkal megbízhatóbb alapot nyújt a *csemeték törzs-, ág- és tűmennyiségének a súlyviszonya*, amely az általa végzett vizsgálatnál azt igazolta, hogy a nemesfajú erdeifenyő kb. 3 kg tűmennyiséggel épít fel ugyanakkora törzstömeget, mint a rossz-fajtájú 8 kg tüvel, ez pedig a fa a víz- és tápanyag-gazdálkodásában is lényeges különbséget jelent.

Nézete szerint a németországi erdeifenyő fajta-nemesítésének leghelyesebb útja: a meglévő állományokból a legszebb alakú törzsek kiválasztása és ezek magjának a felhasználása, mert a telepítés termőhelyének legjobban megfelelő, igazolt származású magból nevelt állományban (*populáció*-ban) is lesz mindig néhány *egyénileg* rossz tulajdonságú törzs, amelyeknek az utódait fokozatosan ki kell szorítani az erdőből.

Jäger: St. Gallen kanton erdészeti törvényhozásának 100 éve. (100 Jahre kantonal st. gallische Forstgesetzgebung.) 1—7. old.

A demokratikus államforma általában nem kedvez a magánjog korlátozása nélkül alig elképzelhető erdőgazdaságnak és ezért Svájcban is csak az egész állam területére kiterjedő szövetségi törvények hozták meg az egyes kantonokban a korszerű erdőgazdálkodás lehetőségét, amint ezt a szerző tanulmánya is igazolja.

Ragaz: Tervezet egy régebben közös kezelés alatt állott erdőbirtok-csoportnak egységes gazdasággá való összefogására. (Projekt für die Wiederausammenlegung eines ehemals gemeinsam bewirtschafteten Waldkomplexes.) 7—17. old.

Svájcban a paraszt-erdők elaprózódása egyre jobban megnehezíti az okszerű gazdálkodást. Ezen a bajon a hatóságok részben tagosítással, részben pedig — erdőbirtokossági társulatok alakítása mellett — a közös kezelés bevezetésével kívánnak segíteni.

A szerző által ismertetett példa igen érdekes. A Schwarzenberg község határában fekvő 70 ha-nyi erdőterület 109 birtokosnak a kezén 227 telekkönyvi részletre oszlik.

A közös kezelés tervének alapvető munkáit a *zürichi műegyetem erdészeti osztályának negyedéves hallgatói* végezték, akik 1937 tavaszán és őszén elkészítették az erdő részletes térképét, megállapították parcellánként a fatömeget és növedéket, megtervezték az úthálózatot, valamint a gazdasági beosztást és megfelelő számú talajpróbát is részletes elemzésnek vetettek alá. *Az egész erdőterületre vonatkozó gazdasági terv pedig szigorlati dolgozata volt az évfolyamnak.*

A tanulmány részletesen ismerteti a munka menetét, amelynek egyik legérdekesebb része a talajérték megállapítása volt; erről is külön térkép készült.

A gyakorlati kivitelre a svájci erdészeti törvényhozás megadja a módot és a szerző nézete szerint, — ha a költségek viselése tekintetében az érdekeltek megegyezésre tudnának jutni, — a közös gazdálkodásra való társulás kézzelfogható előnyei okvetlenül ennek elfogadását eredményeznék.

Bourquin: Luckéreg-termelés. (Über die Gewinnung von Fichtenrinde.) 17—30. old.

A st. galleni anyagvizsgáló állomás, a svájci bőrgyárak egyesülete és a svájci erdőbirtokosok szövetsége az 1938 áprilisá-

ban tartott közös megbeszélésen elhatározta a luckéreg-termelés-sel kapcsolatos munkaszükséglet megállapítását.

A vizsgálat vezetését az államerdészet vállalta, mert ezzel egyidejűleg a kéregtermelés emelésének a lehetőségeit is tisztázni kívánta.

A szerző által leírt és 6 fényképpel, továbbá 2 rajzábrával is megvilágított vizsgálatok a hántásnál használt szerszámok alkalmasságát is felölelték és az általa közölt kimutatások pontos adatokat szolgáltatnak a kéregtermelés egyes szakaszaihoz szükséges munkaidőről, a felmerülő költségekről, valamint a termelt kéreg cserzőanyag-tartalmáról.

Ezek az adatok megbízható vezérfonalat jelentenek a gyakorlati erdőgazdaság számára, de a szerző hangsúlyozza, hogy további vizsgálatoknak kell tisztázniok: 1. az időjárásnak a száritásra való hatását *a*) a termelési költségek, *b*) a kéregminőség tekintetében; 2. a legalkalmasabb szerszámok kiválasztását; 3. a kéregeserepek lefejtésének gazdaságosságát (miután a börgyárak elsősorban síma kérget keresnek); és 4. a törzs-átmérő és munkateljesítmény közötti összefüggést olyan értelemben, hogy mekkora legkisebb átmérő mellett érdemes még kérget termelni és melyik az a legnagyobb átmérő, amelynél a kéreg elparásodása következtében a cserzőanyagtartalom kereskedelmi értéke már nem fedezi a termelés költségeit.

WIENER ALLGEMEINE FORST- UND JAGD-ZEITUNG, 1939. 1. sz.

Altmann: Adatok Alsóausztria talajainak ismeretéhez. (Beitrag zur Kenntnis der Böden im Mittelwaldgebiet Niederdonau.) 1—2. old.

A gróf *Traun*-féle Hohenleitenwald nevű erdőség talajának részletes elemzését adja, amely többek között egy sinylódó tölgyesnél a foszfor nagymértékű hiányát állapította meg. Az itt talált foszfor mennyiségének éppen hatszorosa van meg a jó-növésű tölgy-állományokban, miután pedig a kovasav kb. egyforma résszel jelentkezik mindakét talajfélésegekben, *Nemec*-nek az az állítása, hogy a kovasav a foszfort pótolni tudja, a megvizsgált esetre nem vonatkoztatható.

Fröchlich: Faóriások a Keleti-Kárpátok őserdeiből. (Baumriesen aus dem Urwalde der Ostkarpathen.) 2. old.

Néhány 3—400 éves jegenyefenyőről számol be, amelyek mellmagassági átmérője a 2 m-t is meghaladta és magasságuk 56—58 m, összes fatömegük pedig 28 m³ körül volt.

Engelbrecht: Gyakorlati favédelem. (Praktischer Holzschutz.) 9—10. old.

A mai Németország erdőszültsége — Ausztria és a szudétanémet vidék bekebelezése után — 29.4%, tehát majdnem háromszorosa a miénknek. A nyersanyagellátás gondját mégis súlyosnak érzik a felelős tényezők és hogy mennyire átment a köztudatba a takarékoság kötelessége, azt az erre vonatkozó tanulmányok nagy száma bizonyítja.

A faanyag védelmének már az erdőben a helyes állomány-ápolásnál, a döntési idő célszerű megválasztásánál és a termelés módjának okszerűsítésénél kell kezdődnie, de vigyázni kell a fára a szállításnál, raktározásnál, feldolgozásnál és a legnagyobb takarékoság elvének kell érvényesülnie az építésnél ill. a felhasználás minden módjánál, még a háziasszony tüzelésénél is!

A szerző különösen az épületfa megóvásának és tartósabbá tételének körülményeire terjeszkedik ki és hangsúlyozza, hogy pl. házak építésénél a faanyagnak gombák ellen és tűzvédelem céljából való telítése az építési költségeknek alig 2%-át teszi ki, tehát valóban nem drága és megnyugtató biztonsági rendszabály.

Nivin: A gajmó. (Die Zapina.) 11. old.

A Kárpátokban ősidőktől fogva használt kitünő famunkászerszám alkalmazásának módjait ismerteti 5 fénykép kíséretében.

Podhorsky: A törpefenyő a Keleti-Alpokban. (Die Spirke in dem Ostalpen.) 15—17. és 23—24. old.

A *Pinus montana* válfajainak egymástól való elválasztása és ezek elnevezése körül a szakirodalomban meglehetősen zavar uralkodik, azért a szerző legelőször ezt a kérdést igyekszik tisztázni.

A botanikusok és erdészek adatait egybevetve Zederbauer megállapítását tartja — gyakorlati szempontból is — a legmegfelelőbbnek, aki Heer nyomán 3 változatot — Rubner szerint alfajtát — különböztet meg. Ezek: 1. a *P. montana ssp. uncinata* = a tulajdonképeni havasi fenyő, 2. a *P. m. ssp. uliginosa* = lappfenyő és 3. *P. m. ssp. Pumili o* = gyalogfenyő.

Az első kettő függőlegesen növekvő törzset fejleszt (a moesár-fenyő egy töről többet), tobozaik szimmetrikusak* és mind a két válfaj a tengeri éghajlat növényvilágához tartozik (a Pyre-

* Bocsánat az idegen kifejezésért! Az általánosan használt „részarányos“ szó mértani vonatkozásban helytelen, amint ezt Pávó Elemér: „Idegen-Magyar Műszaki Szótár“-a igen szépen megmagyarázza (12. old.). De ha itt a helyette ajánlt „tükrös“ megjelölést használom, félreértésekre adhatna okot. Legfeljebb azt mondhatnám, hogy: „tükröfelesek“.

neusoktól Engadinig fordulnak elő), a gyalogfenyő a szárazföldi klíma fája, törzse elfekszik a földön, tobozai nem tükörfelesek. A három főalak között természetesen sok az átmenet, valószínűleg könnyen is kereszteződnek egymással, erre vonatkozólag azonban még egyáltalában nem folytak kutatások.

A szerző részletesen ismerteti a havasi, ill. lappfenyő termőhelyi igényeit, valamint előfordulásukat Svájcban és Ausztriában, majd megkísérli a tudományos kutatás által teljesen elhanyagolt két faj erdészeti méltatását is. A jónövésű állományok elég számottevő (ha-ként 90–150 m³), sűrű szövetű faanyagot adnak, amely nemcsak tüzelőnek kitűnő, de jól használható építési célokra (hidlásokhoz) és a faiparban is (hátikosaraknak).

A szerző nézete szerint tehát a szaporítás és gyakorlati alkalmazás (talajmegkötés!) módjait is mielőbb tisztázni kell.

Wunder: Egy hód élete és viselkedése. (Leben und Treiben eines Bibers.) 17–18. old.

A sziléziai Kraschnitz község melletti uradalmi halastavak környékén felbukkant hód érdekes életmódját írja le a szemtanúk megfigyelései alapján. A ritka rágeszáló valószínűleg egy sziléziai mesterséges hódtenyésztő telepről szabadult el, de nem tudott megbirkózni a szabad természet mostohaságaival és elpusztult.

Platzer: Finnország erdei. (Die Wälder Finnlands.) 24 old.

A finn államerdészet statisztikai osztályának* főnöke, dr. P. Aro az eberswaldi főiskola vendégeként hazája erdőgazdaságáról tartott előadást, amelyet a szerző rövid kivonatban ismertet.

A fontosabb adatok: az ország területe 38.4 millió ha, erdősültsége 73.5%, ennek 39.8%-a állami birtok, a fakészlet kb. 1620 millió m³, ebből 48% esik az erdeifenyőre, 29.6% a lúcra és 19.7% a nyárra. Az évi növedék összesen mintegy 44.4 millió m³, amelynek egy része kihasználatlanul marad. A papírgyártás egyre növekvő mennyiségeket vesz igénybe, jelenleg évi 6.2 millió m³-t.

THE EMPIRE FORESTRY JOURNAL. 1938. 2. sz.

Strugnell: Erdőművelés Malayában. (Silviculture in Malaya.) 188–194. old.

Néhány szép fénykép kíséretében rövid, de érdekes áttekintést ad a maláji nyáriesős erdőkben alkalmazott természetes felújításról.

* Már 1921 óta működik!

Az ottani állományok egyik legértékesebb fafaja a *Shorea laevis*, ennek az ápolása érdekében kell a gyérítéseket vezetni, amelyek során a rengeteg nehézséget okozó gyomfákat gyűrűzés-sel, sőt *mérgezéssel* is pusztítják.

McNeill: A birodalom állami erdei Ceylonban. (State forests of the Empire Ceylon.) 195—200 old.

Rövid gazdaságtörténeti összefoglalás.

Fischer: Belterjes legelőgazdaság. (Intensive grazing.) 201—202. old.

A Délafrikában végzett *műtrágyázási kísérletekről* számol be, amelyek nemcsak a füvek vegyi összetételét javították meg előnyösen, de a szárazsággal szemben is ellentállóbbá tették a talajt és visszaszorították az értéktelen füveket úgy, hogy a *legelő teljesítőképessége közel 300%-al javult*.

Grasovsky: Vadpatak- és lecsapolás-tanulmányok 3 világ-részben. (Erosion and desiccation studies in three continents.) 203—210. old.

A szerző Nyugat- és Északafrikában, az Egyesült Államokban és Keleten több éven át tanulmányozta a vadpatak-szabályozás és kopármegkötés módozatait, valamint a víztelenítésnek az erdőgazdaságra gyakorolt hatását.

A közlemény 4 fejezetben (vadpatak-szabályozás, védőpászták, futóhomok-megkötés, kísérleti állomások) rövid összefoglalást ad a látottakról, azzal a végső következtetéssel, hogy a nem mezőgazdaságilag művelt területen a növénytakaró a vízmosás leghatásosabb ellenszere és *költséges műszaki berendezések csak magas kulturájú területek megvédésénél gazdaságosak*.

Osmatson: A Himalaya-vidék erdei madarai. (Forest birds of the Himalayas and submontane tract.) 221—235. old.

A rövid természetrajzi leírást azoknak a vidékeknek a fényképeivel egészíti ki, amelyeken az ismertetett madárfajok találhatóak.

Rayner: Talajjal vagy televénnyel végzett oltás csemetekertekben és ültetésekben. (The use of soil or humus inocula in nurseries and plantations.) 236—243. old.

Az oxfordi egyetem erdészeti intézetének a közreműködésével a birodalom egész területére kiterjedő és a gyakorlati erdőgazdaságok által beszolgáltatott adatokon alapuló tanulmány eredményeit ismerteti. Számos faj esetén a *mycorrhizában vagy egyéb gombákban bővelkedő földtrágyának a talajba való*

juttatása a csemeték növekvését feltűnő módon meggyorsította és ezért a szerző joggal követeli, hogy az erdészeti tudománynak és a kevésbé feltárt területe több figyelemben részesüljön.

Neilson: A tű-összeszővés fellépése Dél-Anglia fenyőin. (On the occurrence of needle fusion in pines in the south of England.) 224—46. old.

A betegséget* azelőtt csak Ausztráliában ismerték. A szerző adatai szerint Angliában a *Pinus radiata* és *P. contorta* nevű, idegenből betelepített fajokon észlelték.

Findlay: Néhány fafaj természetes ellenálló képessége. (The natural resistance to decay of some Empire timbers.) 249—259. old.

A szerző a birodalom különböző részein tenyésztő fafajokból készített próbadarabokat laboratóriumban mesterségesen fertőzte farontó gombákkal és 4, ill. 8 hónap után a próbadarabok száraz súlyában bekövetkezett veszteségből állapította meg a gombák pusztító hatását.

A részletes eredményeket két táblázat tartalmazza; ezeknek az adataiból közvetlenül megállapítható, hogy vasúti talpfa, vezető- vagy kerítésoszlop céljaira történő felhasználás esetén, milyen fafajoknál ajánlatos vagy szükséges telítést is alkalmazni.

QUARTERLY JOURNAL OF FORESTRY. 1939. 1. sz.

Witt: A diófák. (Walnuts.) 6—13. old.

Az East Malling-ban lévő kísérleti állomás vizsgálatainak eredményeit közli. A dió igen kedvelt gyümölcsfa Angliában is. Alanýul a közönséges- és feketediót használják, amelyek nemesítése szemzéssel és oltással, sőt mesterséges beporzással is történik.

A szerző behatóan ismerteti a tenyésztés módjait, az Angliában legjobban bevált fajtákat, valamint azokat, amelyek kísérletezés alatt állanak, sőt számbaveszi az erdőgazdasági vonatkozásokat is.

Törzs-nevelés szempontjából a közönséges dió „*Barrington Park*“ és „*Kasmir A.*“ nevű változatait ajánlja.

Warde—Aldam: A hazai bányafa. (Home-grown pit-props.) 14—15. old.

A szénbányák, erdőbirtokosok, fakereskedők, a vasút és általában az egész ország szempontjából egyaránt fontosnak tartja, hogy a bányafa-termelés fokozása céljából a kiritkult,

* Oka ismeretlen, az eddigi feltevések szerint bizonyos ásványi tápanyagok (bór!) hiánya okozná.

növedék nélküli, rontott erdők helyére fenyőfélék telepíttessenek és a gyérítésekre is nagyobb gond fordíttassék.

James: A fák villám-veszélye. (Lightning damage in trees.) 16—18. old.

Az 1932—35-ig terjedő időben gyűjtött adatok alapján megállapítja, hogy a villámveszély mértékét 1. a fák kora, 2. magassága, 3. csoportosulása, és 4. a kéreg minősége befolyásolja, míg a talaj hatására vonatkozólag eddig nem sikerült meggyőző adatokat szerezni.

REVUE DES EAUX ET FORETS. 1938. 12. sz.

François: A szavojai sarj- és középerdők jövője. (L'avenir des taillis de Savoie.) 980—990. old.

A két Savoja a fenyőszálerdők hazája. Mégis sok a lomb-sarj- és főként a középerdő olyan helyeken is, ahol a talajviszonyok s egyéb helyi körülmények a szálerdő-alakot tennék indokolttá. A szerző vidékenként részletesen kifejti a szálerdővé való átalakítás lehetőségeit és észszerű voltát, rámutat azonban azokra a nehézségekre is, amelyek a végrehajtást gátolják, vagy legalább is elodázzák. Ezek között legjelentősebb a kisbirtokos lakosság indokolatlan ellentállása, akadékoskodása.

Roux: A Pinus maritima Alsó-Bretagneban. (Le pin maritime en Basse-Bretagne.) 991—996. old.

A bretagne-i tengerparti futóhomok megkötését, valamint az ottani, régente nem művelt területeknek erdősítés útján történt hasznosítását ismerteti.

JOURNAL FORESTIER SUISSE. 1939. 1—2. sz.

Jaccard: Néhány szó a széndioxid asszimilációjáról. (A propos de l'assimilation du bioxyde de carbone.) 6—9. és 29—35. old.

Senki sem vitatja, hogy a szénnek a klorofilt által történő asszimilálásánál a leglényegesebb közreműködő tényező a világosság. Nagyon eltérők azonban a vélemények arra nézve, hogy ennek az egyszerű fizikai befolyásnak milyen a szerepe. Nem tudjuk, hogy a hosszabb vagy rövidebb fényhullámok gyakorolják-e az erősebb vegyi hatást, de a fény erősségének és színének hatását sem tisztázta még végérvényesen a kutatás. A szerző a tudomány eddigi eredményeit ismerteti s rámutat a még megoldatlan kérdések további tanulmányozásának szükségességére.

Darbellay: Megállapítások a símafenyővel kapcsolatban. (Constatations et reflexions sur le pin Weymouth.) 25—29. old.

A cikk a símafenyő svájci tenyésztésének előnyeiről számol be a termelt fatömeg mennyisége és minősége, illetőleg az elért pénzügyi eredmények alapján, és további erős felkarolását javasolja.

REVISTA PĂDURILOR. 1938. 12. sz.

Georgescu és Jonescu: Az erdőtenyészet felső határa a felső Jalcmica völgyében. (Studiu asupra limitei spre golul alpin in basinul superior al Ialomitei) 1075—1093 old.

A Bucsecs hegyvidékén végzett tanulmány eredményei:

1. Azonos kitettségű hegyoldalakon az erdőtenyészet határa a Kárpátokhoz közeledve mindinkább magasabbra megy fel. 2. Azonos kitettség esetén ott van magasabban az erdő felső határa, ahol a hegyoldal meredekebb. 3. Sziklásabb hegyoldalon magasabb a felső határ. 4. Sziklától mentes hegyvidéken a völgy alacsony részein jobban felmegy az erdő határa, de a magas hegyeken alacsonyabban marad, mint sziklás vidéken. 5. A lucfenyő és boróka-bokrokból álló sáv a hegylábánál szélesebb, mint a völgy mélyebb fekvésű helyein, míg az *Alnus viridis*-ből alakult ilyen sávnál ennek fordítottja észlelhető. 6. Olyan erdőkben, ahol a legeltetést is gyakorolják, az erdőtenyészet az északnak kitett hegyoldalakon megy fel a legmagasabbra.

Prodan: Szabványok a fa méretezéséhez és a fenyő fűrészeléséhez. (Norme pentru fasonarea lemnului de construcție si de cherestea de rășinoase.) 1101—1110. old.

A szerző a szabványosítás előnyeit fejtegeti és ismerteti a görögkeletl román egyház erdőgazdasága által ebben az irányban eddig végzett munkálatokat; majd részletesen felsorolja, hogy a szabványozásnak mire kell kiterjeszkedni.

Napi kérdések. A fa mint hadianyag. (Problemele zilei — Lemnul ca potențial de rășboiu.) 1125—1144. old.

Drâmbă, *Demetrescu* és *Moldovanu jun.* tárgyalják a szerkesztőség felhívása folytán a kérdést és azt vizsgálják, hogy hadianyag céljaira a mai romániai erdők milyen mértékben felelnek meg. Végül az erdészeti igazgatás részéről az ebből a szempontból szükségesnek és célszerűnek látszó intézkedésekre hívják fel a figyelmet.

KÜLÖNFÉLÉK

HALALOZÁSOK.

Werner Adolf dr., a bold. Szűz Máriáról nevezett zirci, pilisi, pásztói és szentgotthárdi egyesített apátságok apátja, m. kir. titkos tanácsos, a magyar országgyűlés felsőházának örökös tagja stb. stb. életének 72. évében február hó 5-én elhunyt.

A Megboldogult másfél évtized óta volt egyesületünk értékes tagja, aki a rend erdőgazdaságának a fejlesztése körül is hervadhatatlan érdemeket szerzett.

*

Boór Károly ny. m. kir. főerdőtanácsos, a „régí gárda“ egyik szerény, csendes munkása, aki egyesületünknek is 52 éven keresztül volt hűséges tagja, január hó 16-án életének 74. évében Sopronban elhunyt.

*

Tomka Kálmán, a herceg Festetics uradalom ny. erdőmestere, f. hó 10-én Keszthelyen elhunyt.

*

Tamás János, m. kir. s. erdőmérnök, a szegedi m. kir. erdőhivatal vezetője január hó 24-én Szegeden elhunyt.

*

Hegendorf, az ismert német vadász és szakíró, a München melletti Bobling-kastélyban elhunyt.

Pályáját a bécsi cs. és kir. vadász hivatal keretében kezdte és a háború alatt szaktanácsadója volt a hadikutya-vezetők tanfolyamának.

Emlékét a szaklapokban sorozatosan megjelenő tanulmányokon, valamint a „*Der Gebrauchshund*“ c. számos kiadást megért és több nyelvre lefordított híres munkáján kívül úttörő kynológiai tevékenysége őrzi, amely egész Középeurópában az ebtenyésztés legkiválóbb szakemberei közé emelte.

Hazánkban is sokszor hivatkoztak rá, csak éppen azt nem tudták, hogy családi néven — *kaposmérői Mérey Lajosnak* hívták . . .!

Nyugodjanak békében!

SZEMÉLYI HÍR.

A m. kir. földművelésügyi miniszter *Glock Géza* okl. erdőmérnök volt m. kir. főerdőmérnököt ideiglenesen beosztotta a kassai m. kir. erdőigazgatósághoz.

ÚJ ERDŐMÉRNÖKÖK.

A m. kir. József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Bánya-, Kohó- és Erdőmérnöki Karán az 1939. évi január hó 20-án tartott erdőmérnöki II. szigorlaton *Benedek Attila* és *Niszler József* jó minősítésű, *Bálványossy Ernő* és *Fiedler Gyula* erdőmérnöki oklevelet nyert.

PRO DOMO!

A Felvidék magyarulakta részének az anyaországhoz való visszatéréseivel örvendetesen megszorodott tagjaink száma.

Őszinte meghatottsággal olvastuk a felvételt kérő leveleket, amelyek megerősítik hitünket, hogy patinás egyesületünk valóban *hivatást* tölt be a magyar erdőgazdaság életében.

Egyik visszatért kartársunk így ír: „Nehéz húsz esztendő keservei után örömmel sietünk forrón szeretett hazánk azon egyesületének tagjai sorába, mely a legszebb kincseitől megfosztott magyar erdészeti és magyar erdőtisztai kar érdekében 75 éves fennállása óta oly kitartó, tanulságos és áldozatos munkát végez.“

Ez a jóleső ragaszkodás bátorít bennünket arra, hogy további terveink megvalósíthatása céljából lapunk nyilvánosságán keresztül is *csatlakozásra kérjük fel azokat a magyar erdőbirtokosokat és erdőmérnököket, akik még nem tagjai egyesületünknek.*

Mert régi igazság, hogy eredményeket *csak közös erőfeszítéssel* lehet elérni.

Ezért arra kérjük t. kartársainkat és olvasóinkat, ha a magyar erdőgazdaság és erdőtisztikai jobb jövője érdekében kifejtett fáradozásunkat megértik, helyeslik és támogatásra érdemesnek ítélik, adják közösség-vállalásuknak külsőleg is jelét azzal, hogy belépésükkel növelik tagjaink számát és másokat is megnyernek a 75. életévébe lépő Országos Erdészeti Egyesület munkája számára.

OLASZORSZÁG CELLULÓZE-TERMELESE.

Az önellátásra való törekvésben Olaszország már eddig is igen komoly eredményeket mutathat fel.

A múlt év folyamán pedig elhatározta a kormány, hogy a cellulóze-termelésben is lehetőleg függetleníti az országot a külföldtől, mert a gyárak ellátásához évente szükséges 2 millió μ cellulóze-fáért — amelynek 75%-t Német- és Svédország szállították — átlagosan 250 millió lírát kellett aranyban és nemesvalóban kifizetnie.

Itália évi cellulóze-szükséglete kb. 300.000 tonna, amelynek egyharmad részét híres műselyem-ipara veszi igénybe.

A kormány rendeletére régóta folynak a kísérletek bizonyos *hazai nyersanyagokkal*, a drága külföldi fa visszaszorítása céljából.

Ezeknek a kísérleteknek a során kitűnt, hogy nemesak a *nyár- és gesztenyefa*, valamint a *rekettye* alkalmasak cellulóze-gyártásra, hanem a *rizs- és rozs-szalma*, a *kender*, sőt a *tengeriszár és a káka is*.

A feldolgozás eljárásait az ipar annyira tökéletesítette, hogy jelenleg több új gyártelep létesül, amelyek kizárólag az előbb említett belföldi pótanyagokat dolgozzák majd fel.

Ezidőszerint 3 gyár (Tolmezzo, Mantova, Romagnano Sesia) használt lúcfenyőt és nyárfát (évi 30.000—30.000 t), Cimeo gesztenyefát (15.000 t), Foggia rizsszalmát, Torre di Zuino kákát (15—15.000 t), míg az építés alatt álló gyárak (Chieti, Ferrara, Napoli) további 90.000 tonna hazai nyersanyagot — rozs-szalmát, tengeri szarát, rekettyét és kendert — dolgoznak fel.

Igy Olaszország!

Lapunk 1937. évi IV. füzetében ismertettem *Szabó Lajos*nak az OMGE-ben tartott előadását, amelyben kifejtette, milyen alkalmas lenne a somkóró (*Melilotus albus*) is cellulóze-gyártás céljaira. Nagyban lehetne termelni és az egész ország cellulóze-szükségletét fedezné.

Akkor úgy hallottam, a kísérletek már folyamatban is vannak.

De úgy látszik, azóta se jutottunk tovább . . . !

NÉHÁNY ADAT A KANADAINYÁR-ÉPÜLETFA TARTÓSSÁGÁRÓL.

*Dr. Pallay*nak az Erdészeti Lapok XI. havi számában megjelent kiváló közleményéből azt látom, hogy a kanadainyárnak, mint épületfának használhatóságát még azok a szakemberek sem ismerik eléggé, akik a kérdéssel behatóan foglalkoznak. Így talán nem lesz érdektelen és haszontalan, ha néhány adatot közlök a vidékünkön való építkezésekről.

Illés Mihály alsónyéki öreg ácsmester a Teréziánumi alapítványi uradalom orbópusztai majorjában (Dees község határában) 1898-ban építette egy félszer fedélszékét kanadainyárból. Tehát az épület ma 40 éves és hogy az építő szavaival éljek, „a fedélszék még ma is új“.

A bátaszéki kir. közalap. erdőhivatal az erdőőri lakok, s egyéb üzemi építkezésekhez évtizedek óta használja a kanadainyárt, minden baj nélkül.

Egy 1924-ben épített kukoricagóré szerkezetén a romlásnak semmi jele nem mutatkozik. A fedél védelme alatt lévő anyag még el sem színtelenedett, meg sem szürkült. Egyedül az északi végén, ahol a csapadékvíz állandóan befolyik a esapozásokba, lát-szik valamelyes korhadás. Ez azonban megtörtént volna akkor is, ha kanadainyár helyett fenyőt építettek volna be.

Bátaszék környékén és a Sárközben, ahol a kanadainyár használhatóságát a polgárság már ismeri, az a helyzet, hogy az *építetők sokkal szívesebben vásárolják a kanadainyár épületfát*, mint az itteni dombvidékünkéről származó erdei- és feketefenyőt.

Kallivoda Gy.

EURÓPA FAKERESKEDELME AZ 1938. ÉVBEN.

A külföldi szaklapok egyöntetű megállapítása szerint kevés olyan „fekete“ esztendeje volt a fakereskedelemnek, mint az 1938. A válságot előidéző okok elsősorban a feszült külpolitikai viszonyokban keresendők, mert általánosan ismert tény, hogy minden nyugtalanság legjobban a gazdasági életben jut kifejezésre, már pedig a múlt év nem szűkölködött bonyodalmakban.

Az 1937. esztendő még a béke jegyében állott és a jövő zavar-talan üzletmenet kilátásaival kecsegtetett. A legtöbb állam tehát, amely szükségletének kisebb vagy nagyobb részét behozatalból fedezi, nagymennyiségű készleteket halmozott fel. Ezeknek az értékesítésére azonban már csak igen csökkent mértékben került a sor.

A válságot tulajdonképen Ausztriának a Németbirodalomhoz való csatolása robbantotta ki, részben mert háborús légkört terem-tett, másrészt pedig azért, hogy a középeurópai fagazdaságban egészen váratlanul nagy változást idézett elő.

A régebben kivitelből élő Ausztria fatermését az „*Anschluss*“ óta t. i. teljes egészében a megnövekedett birodalom veszi igénybe, aminek következtében Magyarország és Olaszország elvesztették egyik legfontosabb szállítójukat, faellátásuk érdekében tehát új utakat kell keresniök.

Fokozta az idegességet a Szudéta-föld elcsatolását megelőző feszült helyzet, amely a külpolitika újabb eseményeinek hatása alatt azóta se enyhült.

A válság elsősorban a kereslet nagymértékű megcsappaná-sában jelentkezett, amelynek eredményeképen a *forgalom kb. 30%-kal volt kisebb az 1937. évinél.*

A fakiviteli országok közös értékesítési szervének (*Comité International du Bois = CIB.*) megállapítása szerint 1938-ban mindössze 22.3 millió m³ került kivitelre az 1937. évi 31.4 millió m³-nyi mennyiséggel szemben.

Két évvel ezelőtt számos új behozatali vállalat is létesült, amelyek drága pénzen szerelték fel telepüket. Ezeket érintette legkellemetlenebbül a válság, mert a kereslet csökkenésével egyidejűleg az export-államok ismételtlen leszállították a fa árát is és így azok a vállalatok, amelyek később vásároltak, jelentékenyen olcsóbban is tudtak élni.

Kanada elárasztotta az európai piacot termelvényeivel, Oroszország pedig nem kevesebbszer, mint négyszer szállította le az év folyamán az árákat.

Érthető tehát, hogy a vevők valósággal sztrájkba léptek és nem mertek vásárolni.

ERDEKES ADATOK A KÖRISFA MŰSZAKI TULAJDONSÁGAIÉRŐL.

A varsói mezőgazdasági főiskola erdészeti osztályán igen céltudatos munka folyik azoknak a kérdéseknek a tisztázása érdekében amelyek *gyakorlati* vonatkozásuknál fogva közelről érintik az erdőgazdaságot.

Lengyelországi utamról írt beszámolómban* már említettem, hogy ennek a munkának egyik legértékesebb része a kőrifára vonatkozó s a növénytani és erdőhasználati intézetek által közösen végzett vizsgálat, amely meglepő eredményekre vezetett.

Miután időközben *Kryszik* professzor úr szívességéből különlenyomatok alakjában részletes tájékoztatást kaptam a kutatás egész anyagáról, módomban van bővebb felvilágosítással is szolgálni róla. A tanulmányosorozat a „*Las Polski*“ c. szaklapban és a főiskola tudományos folyóiratában („*Doświadczenia Leśne*“ = Erdészeti Kísérletügy) jelent meg folytatólagosan, több szerző neve alatt, de összefüggő egészet alkot és úgy vélem, érdekelni fogja a hazai szakköröket is.

A vizsgálat a kőrifának műszaki szempontból két eltérő változatát, a zárt állományban nőtt „*erdei*“ kőrist és a parkokban, vagy fasorokban, tehát nyílt állásban tenyésztett, ú. n. „*kerti*“ kőrist ölelte fel és természetesen csak érett törzsekre terjedt ki. A próbadarabokat a törzseknek a talaj felszínétől számított 3,5 méternyi magasságban lévő részéből vágta ki. A makroszkópikus meghatározást *Mularczyk*, a mikroszkópiai elemzést pedig dr. *Gorzynszki* végezte.

A fátést érettségi foka tekintetében a törzsek keresztmetszete az alábbi átlagos megoszlást mutatta:

* E. L. 1938. XI.

erdei kőris	szijács	érett fa	geszt
kerti kőris	13.1%	35.1%	51.8%
	10.8%	53.4%	35.8%
		erdei kőris	kerti kőris
átlagos évgyűrű szélesség		1.81 mm	4.66 mm
a késői pászttára eső átlagos rész		60 %	76 %
átlagos év gyűrű-szám		115	44

Megállapítást nyert azt is, hogy az évgyűrű-szélesség növe-méternyi magasságban lévő részéből vágták ki. A makroszkópikus vizsgálatok pedig igazolták, hogy gombák által okozott *álgeszte-sedés egyik fajta kőrisnél sem fordult elő; a geszt legbelső részén esetenként észlelhető sötétebb színződés a fokozott festékanyag-tartalomra vezetendő vissza.*

A kerti kőrisnél feltűnő volt: 1. a thyllisek nagyobb száma, 2. a gyengébb sugárirányú színeződés, 3. a vastagfalú rostok elő-fordulása a késői fában, 4. a farostoknak szilárdító anyagokkal való telítettsége és 5. a bélben és xylenben lévő parenchym-sejtek színeződése.

Zieliński a fa műszaki tulajdonságainak a törzs különböző részei szerint való változását tette vizsgálat tárgyává és a követ-kező eredményeket nyerte:

1. A legkülső szijács-öv és a bélhez legközelebbi geszt-rész kisebb szilárdságúak, mint a keresztmetszet egyéb helyei.

2. A törzs alsó vége magasabb törő-szilárdsági, a koronához közel eső része pedig nagyobb hajlítószilárdsági adatokat szol-gáltat.

3. Az összes szilárdsági értékek meglehetősen nagy ingado-zásokat mutatnak, amelyek néha az 50%-ot is elérik.

4. Gyakorlati célokra leghelyesebb a próbadarabokat csak a gesztből kivágni, mégpedig legalább 3—4 cm távolságban a béltől és a szijáctól.

5. Valamely próbatörzs csak akkor szolgáltat kiegyenlített adatokat, ha tő- és csúcsrésze egyaránt vizsgálat alá kerül.

Az erdei és kerti kőris műszaki tulajdonságai között észlel-hető különbségeket a *Krzysik* professzor vezetésével lefolytatott széleskörű vizsgálat tisztázta, amelynek során megállapítást nyert, hogy:

1. A kedvezőbb növekvési viszonyok következtében a kerti kőris a fafeldolgozó ipar által megkívánt méreteket már 40—50. életévében eléri, az erdei kőris ellenben csak a 90—120 éves korában. A kerti kőrisből tehát viszonylag fiatal törzsek is kitermelhetők, az erdei kőrisből azonban rendszeren csak idős, sőt néha túlrejt tör-zsek kerülnek vágásra.

2. *A nyomó-, hajlító-, törő- és ütőszilárdság tekintetében a kerti kőris magasabb értékeket szolgáltat, amelyek néha a kívánt határokat is meghaladják. Az erdei kőris szilárdsági adatai általában alacsonyabbak, de — jobb termőhelyről származó törzsek esetén — a faipar által támasztott igényeknek általában megfelelnek.*

A részletes adatokat az alábbi kimutatás tartalmazza, ahol a jobb- és baloldali számok a határértékeket, a középsők pedig az átlagokat jelzik. Összehasonlítás céljából a tölgyre vonatkozó adatokat is közöljük.

	Nyomó-	Hajlító-	Törő-	Ürő-	Fajsúly (g/cm ³ .)
	s z i l á r d s á g (kg/cm ²)				
Erdei kőris	380-471-567	818-988-1146	1102-1219-1316	0.561-0.816-1.136	0.570-0.648-0.727
Kerti kőris	463-511-592	933-1072-1269	1151-1390-1660	0.610-1.056-1.323	0.724-0.748-0.823
Tölgy . . .	407-473-506	810-933-1029	954-1137-1256	0.436-0.806-1.433	0.571-0.668-0.738

3. *A túlságosan nedves vagy tápanyagban szegény termőhelyekről származó kerti kőris szilárdsági adatai esekélyebbek.*

4. *A vizsgálati eredmények indokoltá teszik, hogy az erdőgazdaság a kőrist a kerti váfajnak megfelelő életkörülmények között, tehát lehetőleg a fény teljes élvezetében, az erdőben elszórtan nevelje.*

*

Hogy a lengyelországi viszonyoktól többé-kevésbé eltérő termőhelyi körülmények között tenyésző hazai kőrisnél hasonló különbségek észlelhetők-e a zárt és szabad állásban nőtt törzsek között, természetesen, nyílt kérdés, de úgy gondolom, a határozott válaszra nekünk is szükségünk van.

M.

VIRÁGCSEREPEK UJSÁGPAPÍRBÓL.

Ebben az esetben nem arról van szó, mintha a világ agyagkészleteit az elfogyás veszedelme fenyegetné.

A kertészeknek régi panaszuk, hogy a cserepek viszonylag súlyosak, törékenyek, a hőt nem szigetelik és a szállításuknál is sok nehézség merül fel. Ezért üdvözölték Kaliforniában különös örömmel *W. P. Lass* papírgyári szakember találmányát, amely egyben a régi ujságpapír értékesítésének egészen új és sokoldalú lehetőségét nyitja meg.

Őeska papírt eddig is felhasználták a gyárak, de ismét csak papírkészítés céljából. *Lass* azonban a szokásos előkészítő eljárás folyamán más cellulóze-anyagokkal is keveri a papírpépet és így nyeri a „*fibrilit*“-nek nevezett és már szabadalmazott anyagot, amelyből a virágcserepeket készíti.

A gyártási eljárás — amint ezt egy amerikai szaklap fényképeken is bemutatja, — igen elmés és nagyon egyszerű. A hig cellulóze-pép egy központi tartályból sugárirányú csővezetékbe kerül, amelynek végei alatt egy függőleges tengely körül mozgó, 20 küllőjű nagy kerék fut. Minden küllő végén egy-egy alakzó-minta van, úgy, hogy mire a kerék egy teljes fordulatot tesz, a kész „virágcserep“ kerül ki alóla.

Ezeknek az edényeknek sok előnyük van: törhetetlenek, tartósak, könnyűek, a hőt nem vezetik és *olesók!* Ezenfelül kátrány-anyagokkal való telítés útján könnyen vízhatlanná is lehet tenni őket. Ma már a legkülönbözőbb alakban, méretben és színben kerülnek a piacra.

DÍÓFA KÍSÉRLETI TELEP.

Geisenheim-ben állította fel a német kormány ezt a legújabb kutatásügyi intézményt, amelynek célja a diófa-tenyésztés okszerűsítése.

Mert bár Németországban is sok helyen fordul elő és nagyrabecsült fa a dió, sem az erdészet, sem a mezőgazdaság nem foglalkozott vele olyan komolyan, mint ahogyan azt éppen értékes tulajdonságai alapján megérdemelné.

A telep munkájának a célja a legmegfelelőbb tenyésztési viszonyok kiderítésén felül a *diófajták nemesítése*, amely részben a gyümölcsstermés növelésére és javítására, részben pedig a faanyag műszaki tulajdonságainak az emelésére törekszik.

LEVÉLSZEKRÉNY.

A sok gond között néha egy kis öröm is akad.

Lapzártá előtt futott be hozzánk az alábbi közlemény, amely arról tanuskodik, hogy aki igazán szereti a szakunkat, az megtalálja az utat és módot a közös munka vállalására. Amelyre pedig most mindennél nagyobb szükség lenne...

Mert egy feeske még nem tavasz!

Kedves Leveles Láda!

Azt hiszem, rajtam kívül sokan olvasták örömmel lapunk decemberi számában Szerkesztőnk felhívását, hogy új rovatot nyit *Levélszekrény* címmel. Szükségtelennek tartom ismételni, mi kerülne ebbe a Levélszekrénybe. Tudjuk azt mindannyian, akiknek a magyar erdő, magyar erdőgazdaság szívbéli ügye.

Felcsigázott kíváncsisággal lapoztam fel a nemrégiben érkezett januári számot. Hát *Kedves Leveles Láda* árván, üresen

maradtál! Senki se dobott be levelet a Levélszekrénybe, így hiányzott a sok jószándékkal életrehívott rovat.

Hát nem akadt arrahivatott, pennaforogató kartársaink közül senki, aki megnyitotta volna első fecskeként ezt a szűkeg rovatot? *Nincs tengernyi kérdésünk, gondunk, bajunk, amire várjuk a feleletet, a jobban beavatottak felvilágosítását, tanácsát, kartársaink egészséges hozzászólását?* Kérdések, melyek megmozgatják Egyesületünk élharcosait, hogy a felvetettek felett elmélkedjenek és igyekezzenek azokra kielégítő választ is adni.

Mindennapos életünkben rengeteg feladat merül fel, amelyek helyes megoldása nemcsak az árva magyar erdőgazdaságra, de annak munkásaira is, — különösen a mai sorsdöntő időkben — egyenesen léteérdeket jelent.

Igenis, szükség van erre a rovatra, amelyben bárki, aki szíven viseli a magyar erdőgazdaság jövődjét, őszintén és nyíltan feltárhatja gondolatait, kérdéseket adhat fel hozzászólásra, s hasonlóan felelhet az időszerű kérdésekre.

Ne várjon senki irodalmi, tudományos értekezéseket. A erdőgazdaság külső-szolgálatot teljesítő munkásainak nemigen jut erre elég idejük. Annyi azonban kell jusson, hogy ezt az életrevaló eszmét felkarolják.

Csak valakinek el kell kezdeni. Hiszem s remélem, hogy egyre többen követnek majd engem. Sok egészséges, életrevaló eszme fog felmerülni, csak vessük sutba a karunkat annyira jellemző bátortalanságot, ne húzódozzunk a tollforgatástól, a Fórumra való kiállástól.

Ne legyen lapunk kizárólag a napieseményektől távolálló elsőrendű szaklap, de legyen egyben karunk — mondhatni — családi lapja is, amelynek hasábjain bárki előadhatja a közösséget érdeklő gondolatait. Szerkesztőnk felajánlotta a lap hasábjait erre a célra, *most már csak rajtunk múlik, hogy így is legyen.*

Adja Isten!

Itt van elsőnek például a *szerfatermelés* esete. Elsősorban a kényes, könnyen megfülledő *bükk, gyertyán és hárs*.

Az előző években valóságos versenyfutás folyt a szerfáért, akár a délafrikai és ausztráliai gyémántmezőkön a bányahelyekért. A nagy fafeldolgozó vállalatok részéről már kora ősszel élénk érdeklődés indult meg. Nehéz volt válogatni a sok jó ajánlat között, de meg is volt az eredménye: helyes, a gazdasági életnek megfelelő árak alakultak ki. Mire megkezdjük a termelést, már értékesítettük a szerfát, az üzemek alig várták az első átvételeket, illetve szállításokat.

Es mi a helyzet ma? *A nagyvállalatok részéről az érdeklődés teljesen megszűnt.* Hiába teszünk ajánlatokat. Legfeljebb ügynökök mutatkoznak a láthatáron, akiket idáig igyekeztünk több-kevesebb sikerrel elkerülni, hogy a birtokos és feldolgozó vállalat, de elsősorban a magyar fogyasztó érdekében ezt a szűkségtelen, láncoló kereskedelmet kizárjuk.

A szükséglet, fogyasztás nem esökkenhetett olyan mértékben, hogy a kevés hazai anyag piacra ne találhasson. Csak gondoljunk az egymillárdos beruházási tervre, ami meg kell mozgassa az egész ország gazdasági vérkeringését.

Itt, ennél az esetenél is valószínűleg a mindannyiunk által eléggé ismert és hallott szabotálás húzódik meg. Lapunkban nem lehet helye a politikának, de annál inkább az erdőgazdasági politikának. Ez a kérdés pedig már odatartozik.

Idejében, minél előbb tenni kell valamit, nem lehet sokáig késlekedni, a fa nem az a nyersanyag, amit kitermelt állapotban évekig lehet raktározni!

Legfeljebb azt tehetjük meg kisebb mértékben, hogy a már kijelölt értékesebb törzsek termelését a jövő, jobb évekre halasztjuk. Ezt azonban az egész vonalon nem hajthatjuk végre, hiszen termelnünk kell.

Itt gyors és erélyes hatósági beavatkozás szükséges. A segítséget csak a magyar erdőgazdaság legfőbb hatósága, a földművelésügyi minisztérium hozhatja, mert a kötelező bejelentések alapján csak ő ismerheti a termelés mennyiségét és minőségét: a céltudatos fagazdaság-politika egyedüli helyes kiindulópontját.

Amit a magyar erdők nem tudnak szolgáltatni, azt — sajnos — úgysis behozatal útján kell fedezni, de itt is nagyon célszerű lenne *az igénylések alapos felülvizsgálása.* Mert nem egy esetben derült ki, hogy a „*nie dagewesen*“ külföldi anyagot egészen jól tudja helyettesíteni a hazai áru és valószínű, hogy további néhány millió pengő maradhatna az országban a szükségletek pontos összeírása és a *fakereskedelem szigorú ellenőrzése* mellett.

Reméljük, hogy a földművelésügyi minisztériumban megszervezett erdészeti statisztikai osztály jelenti azt az első komoly lépést, amely a magyar erdészet jobb gazdasági jövőjének biztosítása érdekében történt!

Ma még talán nem késő, hogy megelőzzük a kárt, ami védtelenségében a magyar erdőgazdaságot, s közvetve az ország gazdasági életét érheti.

Az időszaki lapok felülvizsgálása alkalmával megszűnt két *fakereskedelmi szaklap.*

Könnyeket egyikünk se hullatott értük, mert ezek a szaklapok kizárólag a jólismert *vásárló* fakeskedelem céljait szolgálják, és semmi esetre sem a szintén fakeskedelemmel foglalkozó *eladó* erdőbirtokosokét.

Csak példának említem meg a szerfa ú. n. „tájékoztató” árait. Egy évvel ezelőtt a tölgy lemezrönkő árát 70—80! pengővel jegyezték, holott köztudomású, hogy azt akkor 150—250 pengőért adtuk el. Átlagosan elértünk a tölgyrönkőért több mint 60 pengőt! Hol itt a tárgyilagosság? Ez a kis példa mindent megmagyaráz.

Joggal panaszolhatjuk azonban, hogy a betiltott lapok helyett nem jelent meg *azonnal* egy új, keresztény szellemben szerkesztett, tárgyilagos fakeskedelmi szaklap. Olyan, amely az erdőbirtokosok érdekeit is szemeltartja, miután erre a támogatásra a kereskedelmi gócpontoktól távoléló erdőgazdasági üzemvezetőknek nagyon is szükségük van. Hiszen sátorosünnep számunkra, amikor véletlenül összekerülünk egy kartárssal és megtárgyalhatjuk a bennünket annyira érdeklő kereskedelmi kérdéseket, faárakat.

Fájdalom nem akadt a budapesti magán, vagy nyugdíjas kartársak közül senki, aki a lapszerkesztést és kiadást rögtön kézbevette volna. Pedig meggyőződésem, hogy nem is egy lenne közöttünk, aki sok szaktudással, s ami a legfontosabb, magyar becsülettel ezen a téren is helyállana, és elismerést szerezne az erdőmérnöki karnak. Nem beszélek arról, hogy még jó anyagiakat is nyújt egy ilyen szaklap kiadása, amint azt alább kifejtem.

Végre közel tízheti szünetelés után, miközben teljesen tájékozatlanul éltünk, ismét megjelent egy új fakeskedelmi szaklap. Kíváncsian néztem át.

A szerkesztő neve teljesen ismeretlen. A kiadóhivatal ugyanott, ahol az egyik betiltott lap székel. A vezető- és egy másik cikk szerzője ugyanaz, akitől a felelős szerkesztői, illetve kiadói jogot megvonták. Egyebekben a különbség semmi, csak a lap alakja változott meg és aztán évente nem 52-szer, hanem 10-szer jelenik meg.

Egyben mégis van nagy különbség. Az előfizetés díjában. Ugyanolyan terjedelem mellett a régi lap évenként 32 pengőbe került, míg az új csak 10 számot ad évente 12 pengőért. Átszámítva: 195, mondd egyszázkilenevenöt százalékkal drágább lett! Tehát nem is olyan rossz „üzlet” egy új fakeskedelmi szaklap kiadása.

Véleményem szerint Egyesületünknek kellene nyélbeütni egy fakeskedelmi szaklap kiadását. Olyan lapot kiadni, amelyik *tárgyilagosan*, a való helyzetnek megfelelően tájékoztatná a szintén fakeskedő erdőbirtokosokat. Nem kell nagyterjedelmű legyen. Fontos, hogy hetenként jelenjen meg s tartalmazza mindazt, ami a

fakereskedelemmel összefügg. Ha a másik oldalon álló fakereskedők egyelőre bojkottálnák az előfizetések, hirdetések mellőzésével, az se baj. *Ha a lap jó lesz*, minden erdőbirtok támogatni fogja. Sőt kénytelen lesz azt olvasni a másik tábor is, hogy tudja, mihez tartsa magát. Vagyis elő is fizet és hirdet is majd, ha nem akar lemaradni.

Az Erdészeti Lapokat erre a célra nem találom alkalmasnak. Nagy időközökben, havonta jelenik meg. A kereskedelmi élet nem tűr ekkora időközöket, annak a rohanó élettel kell haladni.

Itt ismét egy kötelesség hárul ránk, gyakorlati szolgálatot teljesítő erdőmérnökökre. Szoros együttműködést kell kifejteni a lappal, mindent közölni, ami gyakorlati szolgálatunk alatt a fakereskedelem kérdéseivel összefügg. Az említett példa mutatja, hány helyen jóval magasabb áron adták volna el a szerfát, ha nem az ú. n. „fakereskedelmi“ lapok *tájékoztató* árai, hanem kartársaink tudósításai után indulnak.

*

Egyelőre ennyit, Kedves Leveles Láda!

A viszontlátásra búcsúzik Töled

1939 január havában

az *Első Fecske*.

*

Meleg baráti szeretettel köszöntjük az első fecskét és javíthatatlan optimizmussal bízunk benne, hogy — mégis meghozza a távaszt!

A feladott kérdéseket, íme, odairányítjuk, ahová szólnak: a legszélesebb nyilvánosság elé. Mert hiszen célunk elejétől fogva az volt, hogy a *Levélszekrény* minden megkötöttség nélkül, a neki tetsző úton haladjon azon az úton, amelyet *kartársaink érdeklődése és munkavállalása* jelöl ki számára.

Igen örülnénk, ha az első két kérdésre további hozzászólások és javaslatok futnának be. Mihamarabb!

A fakereskedelmi szaklap dolgában, tudomásunk szerint, már is történtek bizonyos kezdeményező lépések és ezért illendőnek véljük, hogy megvárjuk az erre vonatkozó illetékes nyilatkozatot.

Hogy pedig a *Levélszekrény* céljáról azokat az olvasóinkat is tájékoztassuk, akik csak 1939. óta tagjai egyesületünknek — itt elsősorban felvidéki kartársainkra gondolunk — a decemberi füzetben közzétett felhívást megismételjük.

Az a fokozódó érdeklődés, amely lapunk közlésményei iránt megnyílvánul, teljes mértékben igazolja célkitűzésünk helyességét, hogy t. i. elsősorban a *gyakorlati* vonatkozású kérdéseknek

kell a legtöbb figyelmet szentelnünk és így kellőképen igazolja azt az elhatározásunkat is, amivel fokozottabb mértékben óhajtjuk olvasóink érdekeit szolgálni.

Az új esztendővel kezdődőleg megnyitjuk a lehetőségét annak, hogy tagtársaink és előfizetőink bármilyen, az erdő-, vad-, vagy halgazdaságot érintő ügyben lapunkon keresztül a legszele-sebbkörű nyilvánossághoz fordulhassanak.

Felszólalásoknak, bírálatnak már eddig is készséggel adtunk helyet, de ezentúl a mindennapi gyakorlatban felmerülő részlet-kérdések megvitatására is módot kívánunk nyújtani.

Arra kérjük tehát olvasóinkat, közöljék bizalommal minden szakbeli gondjukat, bajukat a 78. életévébe lépő *Erdészeti Lapok*-kal; mi a feltett kérdést szószerint közöljük az új „*Levélszekrény*“ rovatban, amelynek munkatársainul lapunk összes barátait kérjük fel.

Mert hiszen minden erdész gyűjt a maga munkaterületén tapasztalatokat és adatokat, amelyek között néha akad olyan is, hogy éppen feleletül szolgálhat a felvetett kérdésre.

Arra kérjük tehát összes kartársainkat, *ne rejtsék véka alá a tudásukat*, hanem bocsássák az egyetemes magyar erdőgazdaság rendelkezésére és *vállalják szívesen a válaszadást*.

Fáradásukat nem kívánjuk ingyen igénybe venni és készséggel fizetjük az ilyen válaszokért az önálló tanulmányok számára megállapított *oldalankinti 4 P tiszteletdíjat*, abban a reményben, hogy ezzel is elősegítjük tervünknek valóban hasznot-hajtó megoldását.

Örömmel vállaltuk az új feladatot, kérjük hozzá olvasóink bizalmát és szíves segítségét!

A MEZŐGAZDASÁGI IPAROK VI. NEMZETKÖZI TECHNIKAI ÉS KÉMIAI KONGRESSZUSA.

Fontos gazdaságpolitikai események színhelye lesz Budapest a július hó 10–20-ig terjedő időben. Az egész világ mezőgazdaságának ipari szakemberei gyűlnek akkor össze, hogy a legtöbb Scheweningenben hozott határozatok szerint megtartsák a Mezőgazdasági Iparok VI. Nemzetközi Technikai és Kémiai Kongresszusát. Scheweningen előtt Bruxellesben, Párisban és Liègeben rendeztek még ilyen kongresszusokat, amelyek kiemelkedő szellemi színvonaluk és a résztvevők nagy száma révén a legjelentősebb nemzetközi megmozdulások közé számítanak.

A kongresszusok állandó nemzetközi szerve: a Mezőgazdasági Iparok Nemzetközi Bizottsága, Párisban székel, míg a budá-

pesti kongresszus szervezéséről és tudományos előkészítéséről a dr. *Kállay Miklós* ny. földművelésügyi miniszter elnöke és vitéz dr. *Guóthfalvy-Dorner Zoltán* ipariügyi miniszteri osztálytanácsos, egyetemi m. tanár, főtitkári irányítása alatt működő magyar szervezőbizottság gondoskodik. A szervezőbizottságot tudományos munkájában a Mezőgazdasági Iparok Magyar Nemzeti Bizottsága támogatja, amelyet *Bornemisza Géza* ny. ipariügyi miniszter hívott életre.

A budapesti kongresszus napirendjén a mezőgazdasági iparokkal kapcsolatos legfontosabb természettudományi, közgazdasági és gyakorlati kérdések szerepelnek. Ezek közül különös érdeklődésre tarthatnak számot: a vitamindús élelmiszerek gyártása, az analitikai eljárás szabványosítása, a jó maláta minőségi feltételeinek meghatározása a termelt sör szempontjából, a búza tulajdonságainak meghatározása a minősítés és értékelés szempontjából, a tej ipari alkalmazását befolyásoló tényezők, a motorhajtásra szolgáló alkohol kérdése, a cukorgyári mésziszap hasznosítása, a mezőgazdasági iparok nyersanyagainak elosztása és beszerzése, a termelői haszon kérdése a mezőgazdasági iparban, a mezőgazdasági ipari munkások jogi helyzete és a mezőgazdasági ipari kartellek jogi helyzete.

Ezek a kiragadott példák képet adnak arról, hogy a budapesti kongresszus a kémiai és technikai vonatkozásokon túl, elődeinél nagyobb mértékben fogja a mezőgazdasági ipari problémákör közgazdasági és szociális vonatkozásait kidomborítani. Az egyes tárgyak előadóiul sikerült a nemzetközi tudományos élet legkiválóbb szakembereit megnyerni. A kongresszus tudományos osztályainak munkáját osztályelnöki minőségben dr. *Szent-Györgyi Albert*, Nobel-díjas egyetemi tanár, dr. *Sigmond Elek* műegyetemi tanár, valamint dr. *Surányi-Unger Tivadar* szegedi egyetemi tanár, a miniszterelnökség gazdaságkutató osztályának a vezetője, irányítják.

A kongresszussal kapcsolatban Budapesten nagyszabású mezőgazdasági ipari kiállítás is lesz és a tagoknak külön erre a célra készített kultúrfilmet fognak bemutatni, amely a magyar mezőgazdasági iparok fejlettségéről történelmi alapon ad számot. Mintegy ezer külföldi vendég részvételére számít a magyar szervezőbizottság s a tagokat különböző kirándulások keretében meg fogja ismertetni a magyar vidék kultúrértékeivel is. Az egyik ilyen kirándulás Kassára fog vezetni, hogy a tagok a visszatért Felvidékre is eljussanak.

A magyar szervezőbizottság minden töven külföldi tag után egy-egy egyetemi hallgatót lát a kongresszuson vendégül s így a külföldi művelt ifjúsággal is fel akarja venni magyar részről a kultúrkapcsolatokat.

VADÁSZTÁRSAINK SZÍVES FIGYELMÉBE!

Tisztelettel közlöm vadásztársaimmal, hogy a m. kir. földmívelésügyi minisztérium vadászati osztályának, ill. a *Mavad*-nak támogatásával és együttműködésével *vadjelzési kísérleteket* indítottam meg; a tavaszi szétküldések alkalmával nyulakat, fácánokat és foglyokat jelölünk meg fülgombbal, ill. lábgyűrűvel.

Kérem vadásztársaimat, szíveskedjenek vadászataik alkalmával figyelmet fordítani arra, hogy vajjon az elejtett vadon — esetleg elhullott példányokon — van-e ilyen jelzés? Ha igen, szíveskedjenek a *jelzett fület, ill. csüdöt levágni* és tanszékemhez beküldeni a lelövés, ill. elhullás helyének pontos közlése mellett. A helyet vagy földrajzi szélesség és hosszúság szerint, vagy egy-egy községtől vagy pusztától — major, malom — számított távolsággal és iránnyal (égtáj: É, ÉK, K, DK, D, DNY, NY, ÉNY) lehetőleg pontosan szíveskedjenek megadni.

Az esetleg felmerülő költségeket kívánatra megtérítem.

Roth Gyula,

egyetemi ny. r. tanár.

Cím: Erdőművelés, vad- és halgazdasági tanszék, Sopron. Műegyetem.

HELYREIGAZÍTÁS.

Lapunk I. füzetének „*Hivatalos Közlemények*“ c. rovatában közöltük a m. kir. földmívelésügyi miniszter Úr 125.234/1938. II.—1. sz. rendeletét, amelynek a szövegében — sajnálatos módon — fel-tűnő sajtóhiba csúszott be.

A rendelet 9. bekezdésében (66. old., felülről 4. bekezdés): „előző *hét*“ helyett „előző *hónap*“ a helyes szöveg.

A rend kedvéért!

Nagyon kérjük t. olvasóinkat, szíveskedjenek a magyar erdőtisztikar tagjainak **név-, cím-, rang- és lakásváltozását** nekünk minden alkalommal bejelenteni, *hogy mindenkinek megadhassuk, ami őt megilleti.*

Az „Erdészeti Lapok“ esetleg **elveszett példányainak a pótlását** is csak akkor vállalhatjuk, ha t. tagtársaink és előfizetőink cím- és lakásváltozásukat velünk idejében közlik.

Kérjük azonban, hogy a *pótlás iránti igényüket* az illető füzet megjelenése után **két héten belül** szíveskedjenek bejelenteni, mert később nem áll módunkban a kért füzeteket díjtalanul megküldeni.

Fa- és építési anyagok tájékoztató árai február hónapban.

I. FAÁRAK

termelők és nagykereskedők közötti forgalomban:

A) Lombfaanyagok.

1. Gömbölyegfa m³-ként

ab feladóállomás:

	Pengő
Tölgy, 30 cm felül	28—35
Tölgy, lemez-rönk 45 cm felül	50—60
Bükk, 30 cm felül	30—40
Gyertyán, 25 cm felül	30—40
Kóris, 35 cm felül	40—45
Jávor, 30 cm felül	40—50
Szil	25—40
Éger, kereskedelmi	30—35
30 cm felül	40—46
Nyár (gyufafa)	23—30
Nyár, 50 cm felül	35—45
Kóris bognárfa 10 t. wg.	300—320
Szil „ 10 „ „	260—280
Akác „ 10 „ „	390—400
Akácoszlop 10 t. wg.	390—400

2. Fűrészelt lombfaanyag

m³-ként Budapesten, vasúti kocsiban
+ forgalmi adó:

	Pengő
Tölgy, kereskedelmi, széle- zetlen	110—120
Kóris, I. o.	155—165
Szil, I. o.	100—110
Gyertyán, jobb	110—120
Jávor, I. o.	156—165
Éger, kereskedelmi	90—100
Nyár	50—70
Hárs, kereskedelmi	100—110
Bükk, gőzölt, I. o. szélezett	115—125
Bükk, „ I. o. szélezetlen	105—115
Bükk, gőzöletlen,	—

3. Tüzifa.

A tüzfakereskedők részére történő eladásoknál február hónapban 10.000 kg-ként fizetendő legmagasabb leadóállomási árak pengőben Budapesten, vasúti kocsiban, I. osztályú áruért a következők:

	Hasáb	Hasított dorong	Dorong	Vékony dorong	Tuskó
Bükk	390	346	323	282	320
Gyertyán	328	323	299	263	291
Cser, tölgy, kóris	314	296	272	237	272
Egyéb keményfa	300	286	262	227	262
Fenyő	319	—	270	—	—
Lágy lombfa	260	—	230	—	230
Hántolt cser, tölgy	—	—	360	—	—
Akác	336	322	302	262	302

4. Román tűzifaárak helyt leadóállomás,
10.000 kg-ként pengőben (1935/36. évi termelésű fáért).

	Hasáb	Hasított dorong	Dorong	Vékony dorong	Tuskó
Bükk	390	—	—	—	—
Gyertyán	—	—	—	—	—
Cser, tölgy, kóris	—	—	—	—	—
Egyéb keményfa	—	—	—	—	—
Fenyő	—	—	—	—	—
Lágy lombfa	—	—	—	—	—

Nagykereskedők részére történő eladásoknál fenti árakhoz
2°/_o jutalék számítható fel.

5. Egyéb faanyagok:

	Pengő		Pengő
Bükk keréktalp, drb ...	—	Tölgyparkett-friz I—II. o. m ² -ként bpesti paritásban	160—170
Kóris „ „ ...	0·38—0·40	Bükkparkett-friz I. o. m ² - ként ab feladó állomás...	60—65
Nyírfarúd, „ ...	1·70—1·80		

B) Fenyőfaanyagok.

6. Szlovenszkói áru
m²-ként ab határ:

	Pengő
I—II. oszt. áru 24 mm alapon	88—93
III. oszt. áru	70—75
III. oszt. jegenye	62—67
Léc, heveder	66—68
Faragott fa 6 m.	57—58
Fűrészelt fa 6 m-ig	72—75
Távíró-oszlop	42—44
Zsindely ezre, 18 collos ...	—

b) Erdélyi áru
m²-ként ab határ:

	Pengő
Lúc, építő áru U. F.	92—104
Román IV. oszt. lúc, A. F. ...	87—94
Román V. oszt. lúc, B. F. ...	80—82
Román V. oszt. jegenye ...	64—68
Léc, 4—6 m	63—68
Súlyáru (D)	58—64
Faragott fa, kereskedelmi ...	46—48
Fenyőrúd 7—8 cm; fm-ként	0·32—0·33
Fenyőrúd 9—11 „ „	0·39—0·40

8. Faszén:

10.000 kg-os vasúti kocsirakomá-
nyokban

	Pengő
Belföldi boksa, ab feladó áll.	700—850
Külföldi „ „ határ ...	720—760
Retortaszén „ „ ...	830—920

7. Behozott fenyőfaanyagok, nagy
tételben való eladásnál m²-ként
ab magyar határ:

a) Osztrák áru
helyt Budapesten:

	Márka
Széles építési anyag lúc ...	—
Keskeny „ „ „ ...	—
Léc, 4—6 m	—

II. ÉPÍTÉSI ANYAGOK
ÁRAI.

Budapest ab gyártelep:

	Pengő
Égetett agyagtégla ezre, nagymeretű	34—35
kisméretű	27—28
1 q égetett mész	2·70—3·20
100 kg portlandcement körülbelül	5·40—5·90

Az „Erdészeti Lapok“ 1939. évi II. füzetének HIRDETÉSEI.

**A lap irányával nem ellenkező hirdetéseket mér-
sékelt díjszabás mellett közlünk.**

Díjszabás. Kéthasábos szélességben (107 mm) borgis betűvel vagy ennél nagyobb betűfajttal szedett hirdetés milliméterenkint 30 fillér. (Egyszeri megjelenés mellett egy egész oldal ára 48 P.) Táblázatos és borgis betűnél kisebb betűfajttal szedett hirdetéseket másfélszeres egységárral számítunk Ismételt megjelenés esetén megfelelő árkedvezmény.

A támpéldány ára füzetenként 2 P.

Külön melléletek megegyezés szerint.

Adóügyekben előfizetőinknek díjmentesen szolgál felvilágosítással az Adó és Könyvvitel szerkesztősége, IX., Ferenc-körút 37 szám. Telefon: 32-2-60.

SILVA

Erdőgazdasági Vállalat k. f. t. Körmend

Erdeimag-nagykereskedés.

Magpergetőgyár. ❖❖ Csemetekertek.

Központ: Körmend, telefon 52 • **Fióktelep:** Zalaegerszeg, telefon 19

Ajánl: Kiváló minőségű, elismert legmagasabb csiraképességű, saját pergetésű **fenyőmagvakat**, hazai és szlavóniai származású **tölgy-** és **csermakkot**, mindennemű **erdészeti** és **gyümölcsmagvakat** erdőgazdaságok, gyümölcsfaiskolák és kertészetek részére. Mindennemű **erdei csemetéket**, **díszfenyőket**, **dísz-** és **sorfákat**, **díszcserjéket**, **rózsákat**, **gyümölcsvadoncokat** és **gyümölcsfákat**, valamint az összes egyéb **faiskolai termelvényeket** saját nagykiterjedésű és mintaszerűen kezelt csemetetelepeiről.

A **PICETOL** vadragás elleni védőszer magyarországi kizárólagos képv.

A Magyar Faiskolai Szövetség tagja.

Ügyv. igazgató: **Thiringer János** okl. erdőmérnök, a cég beltagja.

ERDÉSZETI MAGNAGYKERESKEDÉS

és csemetekerti cég

KEINER REZSŐ

okl. erdőmérnök

Budapest, I., Fery Oszkár-utca 34.

Telefon:

155-641

Sürgőny cím:

KEINERMAG BUDAPEST

AJÁNLOK:

2 éves fenyőcsemetét 350.000 drbot

1 és 2 éves akáccsemetét 600.000 „

1 éves tölgy- és cser csemetét 400.000 „

kocsányos és kocsánytalan
tölgymakkot 400 g-t

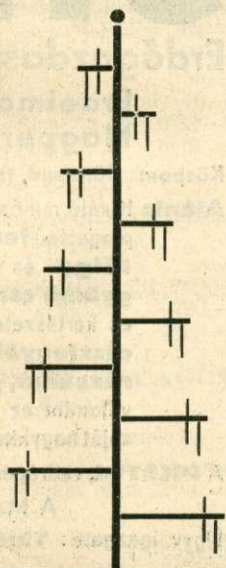
HÖNIG MÓR

vásárol: erdőket, kitermeléseket,

tüzifát és mindenfajta szerfát; elad:

tüzifát és kemény fűrészanyagokat.

Budapest, VII., Dohány-u. 14. Telefon. 14-36-98.

W Mindenféle tűzifát, műfát,
valamint tüzi- és műfater-
melést a legelőnyösebb
egységáron minden meny-
nyiségben vásárolunk.

Winter Hermann Rt.

Budapest, V., Vilmos császár-út 72. Tel.: 1-112-69

ERDEI. FEKETE-, LÚC-, JEGENYEFENYŐT,

VÉKONY GÖMBFÁT VEZETÉKOSZLOPOK

céljaira 7—8 méter hosszúságtól felfelé minden hosszban kész-
pénzfizetés ellenében magas áron vásárolunk. Ajánlatokat kérünk.

„UNA“ Faértékesítő rt., Budapest V., Nádor-utca 21

Telefon: 129—451* szám alá

4 drb. fácantyúkért 5 kakast adunk, ajánlatokat legkésőbb
február 25-ig bármily kis mennyiségre elfogadunk. Szállítás
kölsönös bérmentesítéssel, március 5-ig. Cserére jelenleg rendel-
kezésre áll még 150 darab kakas. Erdőgondnokság, Dráva-Zsitfa,
posta Vízvár, Somogy vm.

Szakiskolát végzett, 29 éves erdőőr, 6 évi gyakorlattal, bár-
mikori belépésre, erdőőri állást keres. Címe: Dész István, Zsitfa-
puszta, u. p. Vízvár.

ARVERÉSI HIRDETMÉNY.

A „Szentgáli nemesi közbirtokosság“ Szentgál községben (Veszprém vármegye) 1939. évi február hó 21-én délután 3 órakor a község-házánál zárt írásbeli ajánlatokkal egybekötött nyilvános szóbeli árverésen eladja a 35.483—1938. II. 2. F. M. sz. rendelettel engedélyezett s lábón mintegy 5000 m³-re becsült fatömegének azt a részét, mely 1939. évi február hó 18-ig kerül kitermelésre. Ebből 1939. évi február hó 1-ig az alábbi mennyiségek állanak eladásra készen:

mintegy 2594.5 m³ 120x120x100 rakatú vegyesen rakott bükk hasáb és dorong;

mintegy 265.5 m³ 120x120x100 rakatú vegyesen rakott egyéb kemény és dorong;

mintegy 303.5 m³ 120x120x100 rakatú vegyesen rakott kemény botfa (vékeny dorong).

Összesen 3163.5 m³ tűzifa.

363.5 m³ bükk-rönkő és 31.6 m³ kőris-, szil-, juharrönkő, összesen 395.1 m³ rönkő.

A kikiáltási ár:

1 m³ tűzifa hasáb és dorong vegyesen 10 P

1 m³ botfa 5 P

1 m³ rönk 21 P

Elegendő árverező esetén az egész mennyiséget egy tételben értékesítjük, ellenesetben dülönként történik az árverés.

A bánatpénz az egész tétel árverése esetén 5000 pengő, ellenesetben a fatömeg kikiáltási árának 10%-a.

Az árverésig ki nem termelt fatömeg 1939. évi március hó 11-én d. u. 3 órakor kerül ugyanezen feltételek mellett árverésre.

A részletes árverési feltételek, valamint a termeléssel kapcsolatos részletes adatok a szentgáli község-házán és a veszprémi m. kir erdőfelügyelőségnél tekinthetők meg.

Szentgál, 1939. évi február hó 4-én.

Tamás Endre, közbirt. elnök.

Egyéves **magaskőris-csemetét** (*Fraxinus excelsior*) eleserélnék 1 éves akáccsemetéivel, mely legalább 50—60 cm. magas. A megkereséseket kérjük: *Uradalmi erdőgondnokság, Selly* címre küldeni.

Tölgymakkot, magas csiraképességűt, kisebb-nagyobb mennyiségben szállítok. *Steiner József*, Nagykanizsa, Erzsébet-tér 16.

KIVONATOS VERSENYTÁRGYALÁSI HIRDETMÉNY.

Cegléd megyei város mérnöki hivatala az 1939. év tavaszán esedékes fásítási munkálatokhoz szükséges **csemeték és suhángok** szállítására nyilvános versenytárgyalást hirdet.

A közszállítás költségei biztosítva vannak. A részletes feltételek, tervek, ürlapok megtekinthetők és beszerezhetők a hivatalos órák alatt, a város mérnöki hivatalában.

Ajánlatok beadási határideje: *1939. évi február hó 20. napján, (hétfőn) délelőtt 9 óra.* Bánatpénz letétele nem kötelező.

Cegléd, 1939. évi január hó 31-én.

Dr. Kádár Antal s. k.,
v. főmérnök.

FAARVERÉSI HIRDETMÉNY

Az Izsnyéte községben (munkácsi járás) székelő izsnyétei volt úrbéres közönség erdőbirtokossága eladja tölgyerdejének egy csoportját — a szer- és tűzifát egyaránt — tövön és szálanként.

Az eladás nyilvános szóbeli árverés útján a helyszínén, az erdőben történik.

A árverés időpontja *1939. február 21.* és következő napjai 9 órai kezdettel.

Feltételes és utóajánlatok nem fogadtnak el.

Kelt Izsnyéten, 1939. évi február hó 9-én.

Csákány Sándor s. k.,
úrbéres elnök.

Erdeifenyő, feketefenyő, luc-, vörös-, simafenyő, jegenyefenyő

és az összes **tülevelű- és lombfamagvakat**, mindenféle erdősitésre szolgáló **erdészeti csemetéket, gyümölcs-vadoncokat, díszfenyőket, sorfákat** stb.

legjutányosabb árban szállítunk! A fenyőmagvakat hazánk egyedüli legmodernebb berendezett (két villanymotoros tisztító- és magszárnyaltalanítógéppel felszerelt) magpergetőnkben szakszerűen pergetjük. — Kérjen előnyárajánlatot

**Kőszegi Fenyőmagpergető és faiskolák,
Wächter Gyula és fia, Kőszeg**

MEGVÉTELRE keressük az alant felsorolt folyóiratok egyes füzeteit, illetőleg köteteit:

Aquila I—V. évfolyamai (1894—1898),

Erdészeti Kísérletek XX. (1918) teljes évfolyama egy, és 3—4. füzete két példányban.

Erdészeti Lapok X. évfolyama (1871) két példányban.

Erdészeti Újság IX. évfolyama (1904—1905).

Erdészeti Zsebnaptár I—II. (1882—1884.), VI. (1916.), XXVI. (1907.), XXXVI—XXXVIII. (1917—1919.) évfolyamai, utóbbi 3 kötet 2—2 példányban.

Kárpáti Vadász I—II. évfolyamai (1927—1928),

a IV. évfolyam (1930) 9., 15., 19. és 23. füzetei,

az V. évfolyam (1931) 6. füzete,

a VI. évfolyam (1932) 18., 22—24. füzetei.

Kísérletügyi Közlemények I—XVI. (1898—1913), XXII. (1918) és XXVIII. (1925) évfolyamai.

Nimród I—VIII. évfolyamai (1913—1920).

Nimród Vadászlap IX. évfolyam (1921) 1—2 füzetei.

Természettudományi Közöny XLVIII. évfolyama (1916).

Vadászat I—IV. évfolyamai (1918—1921),

az V. évfolyam (1922) 4., 6., 8., 16., 18—20., 23. és 24. füzetei,

a VI. évfolyam (1923) 1—2., 4., 8—9. és 23—24. füzetei,

a VII. évfolyam (1924) 15., 18. és 21. füzetei,

a VIII. évfolyam (1925) 2. és 23—24. füzetei.

Vadászat és Allatvilág I—XVII. évfolyamai.

Vadászlap I—XVIII. évfolyamai (1880—1897) és

a XXXIX. évfolyam (1918) 1. füzete.

Vadászat (Halászat, Weekend, Turisztika) I—II. évfolyamai (1933—1934).

Vízügyi Közlemények IX. évfolyama és az V. évfolyam (1915) 4. füzete.

Országos Erdészeti Egyesület.